

АТАКИ НА ЦИВІЛЬНИХ І ЦИВІЛЬНУ ІНФРАСТРУКТУРУ НА СХІДНІЙ УКРАЇНІ

ЗА ПЕРІОД:

Березень 2014 — Листопад 2017

IPHR - International Partnership for Human Rights

Square de l'Aviation 7A 1070 Brussels, Belgium

W IPHRonline.org

T [@IPHR](https://twitter.com/IPHR)

E IPHR@IPHRonline.org

f [@IPHRonline](https://www.facebook.com/IPHRonline)

Truth Hounds

W truth-hounds.org

f [@truthhounds](https://www.facebook.com/truthhounds)

E info.hounds@gmail.com

Table of contents

1. Вступ	7
1.1. РЕЗЮМЕ	7
1.2. АВТОРИ	8
1.3. ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ І МЕТОДОЛОГІЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ	9
1.3.1 Збір даних	9
1.3.2 Аналіз і документація місць обстрілів	10
1.3.3 Збір фізичних доказів	11
1.3.4 Аналіз даних	11
1.3.5 Верифікація даних	12
2. Оновлення по конфлікту: Вересень 2015 – Листопад 2017	13
3. Докази транскордонних атак російських збройних сил, що підтверджує наявність міжнародного збройного конфлікту	19
3.1. КОНТЕКСТ: ОКУПАЦІЯ КРИМУ ЗСРФ І УКРАЇНСЬКА АТО	20
3.2. МОБІЛІЗАЦІЯ ЗСРФ БІЛЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО КОРДОНУ	23
3.2.1 Нарощування чисельності ЗСРФ, таборів і ймовірних артилерійських вогневих позицій	23
3.2.2 Територіальні вторгнення та розвідувальні місії ЗСРФ	29
3.2.3 Висновок	31
3.3. ЗАДОКУМЕНТОВАНІ ТРАНСКОРДОННІ АТАКИ	31
3.3.1 Атаки на та навколо селищ Колесниківка, Комишне та Юганівка	31

3.3.2 Атаки на селище Мілове	33
3.3.3 Атаки на селище Красна Талівка	36
3.3.4 Атаки на селище Дмитрівка та Победа	37
3.3.5 Висновок	39
3.4. ВИСНОВОК	39
4. Задokumentовані атаки на цивільних та цивільні об'єкти	40
4.1. АНАЛІТИЧНІ РАМКИ	40
4.2. АВДІЇВКА	43
4.2.1 Атакована територія	43
4.2.2 Опис атак	44
4.2.3 Список задokumentованих атак на цивільних і цивільні об'єкти в Авдіївці	46
4.2.4 Правова оцінка	52
4.2.5 Висновки і рекомендації	53
4.3. КРАСНОГОРІВКА	53
4.3.1. Атакована територія	53
4.3.2. Опис атак	53
4.3.3. Список задokumentованих атак на цивільних і цивільні об'єкти в Красногорівці	55
4.3.4. Правова оцінка	61
4.3.5 Висновок	62
4.4. КУРДЮМІВКА – ЗЕЛЕНОПІЛЛЯ	62
4.4.1. Атакована територія	62

4.4.2	Опис атак	62
4.4.3.	Правова оцінка	63
4.4.4.	Висновок	63
4.5.	САРТАНА	63
4.5.1	Атакована територія	63
4.5.2	Опис атак	64
4.5.3	Правова оцінка	64
4.5.4	Висновки і рекомендації	64
4.6.	ПОПАСНА	65
4.6.1	Атакована територія	65
4.6.2	Опис атак	65
4.6.3	Правова оцінка	66
4.6.4	Висновок	66
4.7.	ТРОЇЦЬКЕ	67
4.7.1	Атакована територія	67
4.7.2	Опис атак	67
4.7.3	Правова оцінка	68
4.7.4	Висновок	68
4.8.	МАР'ІНКА	68
4.8.1	Атакована територія	68
4.8.2	Опис атак	69
4.8.3	Правова оцінка	70
4.8.4	Висновок	71

4.9. СТАНИЦЯ-ЛУГАНСЬКА – ВАЛУЙСЬКЕ	71
4.9.1 Атакована територія	71
4.9.2 Опис атак	71
4.9.3 Правова оцінка	73
4.9.4 Висновки і рекомендації	73
4.10. СВІТЛОДАРСЬК – ЛУГАНСЬКЕ	73
4.10.1 Атакована територія	74
4.10.2 Опис атак	74
4.10.3 Правова оцінка	75
4.10.4 Висновок	75
4.11. ІНШІ ЗАДОКУМЕНТОВАНІ АТАКИ	75
4.11.1. Список інших атак, задокументованих Авторами	76
4.11.2. Список атак, задокументованих іншими організаціями	79
4.12. ВИСНОВОК	83

5. Використання присутності цивільних чи інших осіб під захистом для прикриття від військових операцій певних точок, територій чи збройних сил

84

5.1. АНАЛІТИЧНІ РАМКИ	84
5.2. ЗАДОКУМЕНТОВАНІ ДОКАЗИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ЯК «ЖИВОГО ЩИТА»	85
5.3. ВИСНОВОК	86

6. Висновок та рекомендації

87

1. Вступ

1.1 Резюме

1. International Partnership for Human Rights (IPHR) і Truth Hounds (далі - Автори) презентують свій останній звіт – Атаки на цивільних та цивільну інфраструктуру на Східній Україні. Звіт надає нові докази міжнародних злочинів, вчинених Українськими Збройними Силами (УЗС) та підтримуваних Росією бойовиками-сепаратистами – так званих Донецької Народної Республіки (ДНР) та Луганської Народної Республіки (ЛНР), в контексті та у зв'язку зі збройним конфліктом на Східній Україні. Цей звіт продовжує і доповнює звіт, опублікований IPHR у жовтні 2015 – Боротьба з безкарністю на Східній Україні (далі - Перший звіт).¹ У ньому робиться акцент на доказах атак, умисно або невивірковано направлених на цивільних та/або цивільну інфраструктуру, на використанні цивільних як «живого щита» для прикриття військових операцій і техніки, і надає подальші докази транскордонних атак і вторгнень збройними силами Російської Федерації (ЗСРФ) у контексті конфлікту.
2. Публікуючи Звіт, Автори мали на меті: (а) надати громадськості та Прокурору Міжнародного Кримінального Суду (Прокурор МКС) докази конкретних епізодів, які кваліфікуються як воєнні злочини, а саме – атаки на цивільних і цивільну інфраструктуру і використання «живих щитів»; (б) продемонструвати широкомасштабний характер таких злочинів і їхньої тяжкості – підкреслюючи, що юридичні вимоги для повного розслідування МКС були виконані; (с) надати докази прямого втручання Росії в конфлікт і його подальшого міжнародного характеру; (д) закликати Прокурора МКС якомога скоріше вимагати дозвіл на проведення повного розслідування задля забезпечення підзвітності та запобігання втрати ключових доказів; (е) зберегти ключові докази для майбутніх розслідувань та судових переслідувань в Україні, у МКС чи інших національних і міжнародних юрисдикціях.
3. Працюючи над звітом, Автори провели 24 польові місії до 39 поселень, що лежать на так званій «лінії розмежування» – *de facto* кордоні між територіями, контрольованими ЗСУ та підтримуваними Росією бойовиками-сепаратистами – так званими ДНР та ЛНР. Під час таких місій Автори опитали 297 свідків та задокументували 208 місць обстрілів, а також зібрали фото- та відеодокази пошкоджень цивільної інфраструктури, вивір, залишків снарядів і документальні свідчення, надані свідками. Свідчення були проаналізовані з використанням Статуту МКС, Елементів злочину МКС та відповідних норм права.
4. Звіт складається з трьох основних частин:

Частина 2 містить стислий фактичний огляд конфлікту на Східній Україні з моменту публікації нашого Першого звіту в жовтні 2015 року. Він фокусується на подіях, що мають відношення до характеру збройного конфлікту, ймовірних злочинах, а також серйозності і наслідках цих злочинів (тяжкості) та відсутності ефективних внутрішніх розслідувань і переслідувань (комплементарності).

У частині 3 викладаються докази транскордонних атак і територіальних вторгнень ЗСРФ у червні – вересні 2014 року. Мета цього розділу – продемонструвати, що втручання російської артилерії і військ визначає цю війну, принаймні частково, як міжнародний збройний конфлікт. Свідчення очевидців, залишки артилерійських снарядів, дані про наслідки, супутникові знімки та публікації у соціальних мережах вказують, з високою вірогідністю, на те, що ЗСРФ проводила транскордонні атаки на територію України з липня по вересень 2014 року із військових таборів та вогневих позицій з російського боку російсько-українського кордону. Окрім свідчень про пряму участь ЗСРФ у збройних атаках у документально оформлених випадках, ці напади являють собою непрямі докази участі Росії у більш широкому конфлікті на Східній Україні та її загального контролю над сепаратистськими силами ДНР і ЛНР.

1 IPHR, 'New Report: Fighting Impunity in Eastern Ukraine', 7 Oct. 2015, available at: <http://iphronline.org/new-report-fighting-impunity-in-eastern-ukraine-20151007.html> (last accessed: 28/11/2017).

У частині 4 наводяться докази атак на цивільних та/або цивільну інфраструктуру усіма сторонами, що беруть участь у конфлікті від його початку у 2014 році. Автори ідентифікували 134 епізоди, задокументовані у 22 селищах на або поблизу лінії розмежування, що кваліфікуються як воєнні злочини у Статті 8 Статуту МКС. Атаки призвели до загибелі щонайменше 100 цивільних, поранень 162 цивільних та сотень випадків повного або часткового руйнування цивільного майна та життєво важливої інфраструктури. Ці епізоди включають атаки, навмисно спрямовані на цивільних осіб чи цивільні об'єкти (в порушення Статті 8(2)(b)(i)/(ii) або Статті 8(2)(e)(i) Статуту МКС), а також атаки, спрямовані проти військових цілей, із недостатньою пропорційністю у відношенні між очікуваною непрямою шкодою для цивільних осіб/цивільних об'єктів/наколишнього середовища та військовою перевагою (у порушення Статті 8(2)(b)(iv) Статуту МКС). Автори також зазначають тривожно велику кількість атак проти шкіл, дитячих садків та лікарень – що є окремим воєнним злочином нападів на медичні та навчальні заклади відповідно до Статті 8(2)(b)(ix) чи Статті 8(2)(e)(iv) Статуту МКС.

Місця ударів та відомі військові цілі були відображені Авторами на мапі та отримали відповідні точки локалізації. Посилання на місцеположення можна знайти в тексті у такій формі: (Ln [Номер]). Мапа та всі точки знаходяться в Інтернеті за адресою: [truth-hounds.org].

У розділі 5 наводяться докази повторюваних дій, що були вчинені усіма сторонами конфлікту - розміщення артилерії, військової техніки і/або військовослужбовців у безпосередній близькості до цивільних осіб і цивільних об'єктів. У такий спосіб воюючі сторони наражають цивільних осіб на серйозну небезпеку смерті і поранень, а також піддають ризику знищення або завдання значної шкоди цивільній інфраструктурі – у порушення принципу розрізнення. У цьому розділі ми показуємо, що ця практика, за відповідних обставин, вважається воєнним злочином відповідно до Статті 8(2)(b)(xxiii) або Статті 8(2)(c)(i) Статуту МКС.

5. Звіт закінчується привертанням уваги громадськості та Прокурора МКС до серйозності та масштабності злочинів, описаних в цьому документі, і рекомендує Прокурору МКС вимагати дозволу на проведення повного розслідування цих та інших злочинів, які мали місце в Україні з моменту виникнення кризи у листопаді 2013 року.

1.2 Автори

6. International Partnership for Human Rights (IPHR) є неприбутковою організацією зі штаб-квартирою у Брюсселі. Вона була заснована у 2008 з метою розширити права і можливості груп місцевого громадянського суспільства та допомогти винести питання, що їх хвилюють, на міжнародний рівень. IPHR працює разом із правозахисними групами з різних країн над проектом розвитку та імплементації, дослідження, документації і адвокації. Члени її команди мають багатий досвід у галузі міжнародних прав людини та співпрацюють із правозахисними групами в Європі, Центральній Азії та Північній Америці, де допомагають у підготовці публікацій і веденні адвокатських активностей. З моменту заснування IPHR здійснила серію активностей, спрямованих на допомогу та розширення можливостей місцевих груп правозахисників з Російської Федерації, Центральної Азії та Південного Кавказу та ефективній участі в міжнародній спільноті.
7. Truth Hounds є неприбутковою організацією із штаб-квартирою в Києві. Заснована у 2016 році. Команда Truth Hounds розпочала свою роботу як група активістів і правозахисників у 2008 році у Грузії. Її спеціалісти займаються правами людини, тренінгами та моніторингом подій в Україні, Грузії, Вірменії та Білорусі. Засновники організації були одними з ініціаторів «Євромайдан-SOS». У вересні 2014 року команда почала працювати у польових місцях над документуванням воєнних злочинів та злочинів проти людяності на Східній Україні і в Криму у рамках проекту IPHR. У Грузії команда Truth Hounds, разом із партнерами, займається проектом Tbilisi Shelter City – прихистком для правозахисників з колишніх радянських республік, що забезпечує безпечне середовище та консультації активістам та

правозахисникам, які працюють у складних умовах. З моменту заснування організація Truth Hounds співпрацювала з Радою Європи, Європейською комісією, ОБСЄ, Міжнародним Кримінальним судом, і стала членом Civic Solidarity Platform та Coalition for the International Criminal Court.

1.3 Джерела інформації та методологія документування

8. Докази злочинів, представлені в цьому Звіті, були емпірично зібрані Авторами під час польових місій, інтерв'ювання свідків або зібрані документаторами з незалежних надійних джерел. Щоб забезпечити методологічну послідовність процесу документації, IPHR розробив посібник — матрицю Документування воєнних злочинів в методологічному Путівникові Документування.² Путівник включає детальні описи елементів злочинів (воєнних злочинів та злочинів проти людяності), класифікацію доказів, інструкції по збору та безпечному зберіганню різних категорій доказів, керівні принципи по проведенню польових інтерв'ю, отримання відповідних свідчень від свідків та жертв, а також аспекти безпеки польової роботи. Додаткова інформація була зібрана шляхом аналізу документів, що знаходяться у відкритому доступі.
9. Розслідування невибіркового обстрілів передбачає проходження кількох етапів збору, аналізу та верифікації даних. Кожен етап містить конкретні вимоги до даних, які можуть використовуватися для доведення чи спростування факту вчинення воєнного злочину, а також доведення відповідальної сторони конфлікту або вини конкретних виконавців.

1.3.1 ЗБІР ДАНИХ

10. Фундамент збору даних – опитування свідків та потерпілих від ймовірного злочину. Без проходження цього етапу – всі подальші кроки вважаються беззмстовними, оскільки не підтверджуються конкретними та завіреними свідченнями. Для отримання попередньої інформації про виникнення події вивчаються повідомлення офіційних органів (штаби сторін конфлікту, повідомлення поліції, міжнародних моніторів, повідомлення в ЗМІ). Для отримання повного опису події використовуються свідчення цивільного населення та комбатантів, які збираються під час проведення польових fact finding місій в зоні конфлікту.
11. Опитування потерпілого чи свідка передбачає отримання найповніших відповідей на наступні питання: хто, що, де, коли, чому, як і який був результат (так звані «five W + H questions and “so what” question»). Для отримання вищевказаних даних, від опитуваного потрібно отримати наступні дані:
  - Короткий опис опитуваного, чим він займається, займався, його освіта, робота, місце/місця проживання, дата народження та інші персональні та контактні дані. Коли стався інцидент/и про який/і йдеться в опитуванні: дата, час. Як свідок може підтвердити дату та час інциденту/ів: чи були події, відштовхуючись від яких, він впевнений в даті (державне свято, спортивне змагання, сімейне свято, початок бойових дій, публічні заяви посадовців та лідерів, міжнародна подія, попередні відомі події ітд). Яким чином опитуваний знає час виникнення інциденту/ів (годинник, на який він подивився в момент інциденту; усталений режим дня, згідно з яким він робить висновок, щодо часу інциденту; трансляція передачі в ЗМІ, яка відбувається в один і той же час регулярно і т д, смс-повідомлення надіслані під час інциденту);
  - Інші контекстуальні елементи, як от яка була погода на момент інциденту/ів (дощ, вітер, сніг, сонце), чи було на вулиці світло чи вже смеркало, чи була ніч (повний місяць, молодий місяць). Словесний опис локації, на якій стався інцидент/и, – адреса, особливі для даної локації об'єкти. Графічне зображення локації, на якій стався інцидент (намальована вручну карта місця події). Фото та відео підтвердження, відзняті самим опитуваним чи його близькими родичами;

2 Case file N018, document: “Методическое пособие по документированию военных преступлений.docx” pp. 36-41

- Місце, де в момент виникнення події перебував потерпілий, що дозволяє йому бути впевненим у інформації, яку він надає (безпосередньо на місці події і бачив все на власні очі чи перебував у сховищі та робить припущення, чи чув від сусідів, хоч сам не був на місці). Перелік місць ураження в результаті обстрілу: адреси пошкоджених будівель, місця розриву снарядів. Що опитуваний бачив (спалахи, активні кольори в небі, траєкторію польоту снаряду), чув (залпи, вибух, свист, шипіння, рипіння, шелест), відчував (вібрації, коливання, ефект від вибухової хвилі). З якого боку від місця перебування опитуваного вівся обстріл (з певної сторони світу, з боку певного населеного пункту, певного об'єкту, «праворуч-ліворуч» ітд);
- Яка зброя використовувалася при обстрілі (міномет, артилерія, який калібр ітд) та звідки ця інформація у потерпілого (потерпілий вважається професійним свідком, має попередній чи актуальний армійських досвід, має великий досвід життя в умовах бойових дій та почав відрізняти типи озброєння, після інциденту про тип зброї опитуваному повідомили викликані експерти), як він може це підтвердити. Чи має опитуваний інформацію про сили сторін конфлікту та їхню локацію, звідки у нього така інформація (сам бачив, друзі сказали, в новинах почув ітд).
- Чи є або були поблизу об'єкти, які могли бути легітимною ціллю обстрілу (військові бази, місця дислокації, вогневі точки сторони конфлікту, склади боєприпасів). Чи є поблизу об'єкти, які вважаються захищеними від прямих атак (навчальні заклади, лікарні, церкви, заклади надання гуманітарної допомоги)
- Чи було попередження про можливий обстріл та як воно відбувалося (звуковий сигнал, попередження від військових однієї зі сторін, попередження в ЗМІ, чутки та звідки вони йшли)
- Чи постраждав опитуваний особисто і як. Інформація про постраждалих цивільних у результаті атаки (поранені, загиблі).
- Які наслідки атаки: пошкодження об'єктів, фізичні та психологічні травми, фінансові втрати. Які офіційні документи опитуваний може надати для підтвердження своїх слів (виписки від лікарів щодо травм та поранень, акти від держорганів щодо руйнування та пошкодження об'єктів). Чи є в наявності у опитуваного речові докази, зібрані після інциденту, та яким чином він їх отримав та зберігав.

12. В кінці кожного інтерв'ю свідку/потерпілому дають можливість ознайомитися з задокументованими свідченнями та виправити можливі помилки чи неточності запису, за можливості фінальний текст опитування друкується на місці його проведення та надається на підпис опитуваному. Також Truth Hounds/IPHR та опитуваний підписують угоду в двох примірниках про можливість використання отриманих даних у вказаних в угоді цілях та обов'язок Truth Hounds/IPHR забезпечити конфіденційність зібраних даних. Всі свідчення збираються від кожного свідка окремо та незалежно. Не допускається присутність та вплив на покази свідка інших очевидців чи будь-кого іншого.

1.3.2 ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА АНАЛІЗ МІСЦЬ УДАРІВ

13. Після отримання максимальної можливої кількості даних від свідків та потерпілих відбувається наступний етап збору інформації – аналіз локацій та пошкоджень. Для аналізу пошкоджень вивчаються вказані опитуваними локації та місця інцидентів. Дослідження об'єктів передбачає:

- Проведення постійної фото-відеофіксації процесу. Проведення всіх необхідних замірів та визначення напрямку ведення вогню. За можливості – проведення визначення типу використовуваної зброї;
- Щоб підвищити точність, достовірність та надійність інформації, документатор повинен:
  - Вказати дату, місце та час проведення зйомки і назвати своє ім'я та імена всіх залучених до аналізу об'єкту документаторів. Показати панораму місця події, яка дозволить підтвердити локацію, та будь які деталі, які можуть підтвердити їхні слова щодо локації (адреси на будинках, знакові чи незвичні об'єкти та ін);

- Показати місце влучання снарядів (воронки) з чотирьох боків (навхрест), а також загальним, середнім, крупним та детальним планами;
- Зняти на камеру проведення вимірів місця ураження;
- Зняти на камеру результати визначення за допомоги компаса азимуту, з напрямку якого вівся вогонь, а також показати цей напрямок на камеру;
- З допомогою рулетки та лінійки виміряти: ширину, довжину, глибину воронки (її розміри), а також вказати сторони світу відповідно до яких вимірюються параметри воронки (наприклад: ширина воронки зі сходу на захід);;
- Розміри точки входження снаряду;
- Розміри уламкових слідів, залишених від розриву снаряду, розміри пошкоджень на об'єктах, які постраждали;
- Розміри уламків та залишків снарядів, якщо такі присутні на місці інциденту, розміри залишки корпусів снарядів, якщо такі присутні, та їхній тип;
- Зафіксувати позначення на снарядах та їхніх залишках, якщо це можливо;
- З допомогою компаса визначити напрямок ведення вогню (сторона світу) та максимально точний азимут;
- За можливості зафіксувати координати місця проведення документування пошкоджень (відзначити GPS координати, позначити місце на карті ітд).

1.3.3 ЗБІР ФІЗИЧНИХ ДОКАЗІВ

14. За необхідності та при можливості документатори збирають фізичні докази: уламки снарядів з місця злочину (ящо є сумніви чи необхідність довести тип застосованої зброї, або якщо зброя має маркери виробника/ власника, або якщо уламки/кулі надані потерпілим тощо), речі потерпілих (прострілений одяг, наданий потерпілим тощо).
15. Кожний фізичний доказ завжди прив'язаний до конкретних свідчень та конкретного епізоду злочину, отримується або з місця вчинення нападу, або безпосередньо від свідків потерпілих. Жоден зібраний фізичний доказ не стає автоматично доказом, а стає допоміжним джерелом інформації.
16. Якщо особа (свідок) надає документаторам фізичний доказ, це окремо документується з умовами місця, дати, контексту та особи, що надала доказ.
17. Якщо фізичний доказ було вилучено самим документатором, його вилучення фіксується на відео, доказ документально описується і зберігається у відповідному місці в організації в захищеному від ерозії вигляді. В таких випадках сам документатор стає свідком злочину і, за потреби, може свідчити в судах щодо вилученого доказу та своїх спостережень на місці злочину.

1.3.4 АНАЛІЗ ДАНИХ

18. Після збору даних в ході польових місій починається їхній аналіз, який допомагає отримати повну інформацію по конкретному епізоду. Для цього:
19. Документатори порівнюють свідчення незалежних один від одного опитуваних цивільних та комбатантів щодо епізоду та порівнюють між собою дані, які вони повідомляють. У випадку якщо вказані дані надають відповіді на всі необхідні для розслідування питання та сходяться в переважній більшості опитуваних з мінімальними похибками – зібрані дані щодо епізоду вважаються дійсними. У протилежному випадку – такими, що потребують додаткового дослідження.
20. Всі задокументовані локації позначаються на карті, після чого аналізується інтенсивність стрільби,

візуалізується напрямок стрільби та вказується локація/локації з яких могла вестись стрільба відповідно до далькості визначеного типу озброєння та застосованих боєприпасів.

21. Відповідно до отриманих даних, відзначається шкода, заподіяна цивільним чи об'єктам під охороною.
22. Відповідно до отриманих від опитуваних даних та Римського Статуту визначається, чи має епізод ознаки воєнного злочину. При аналізі враховується, чи дотримувались сторони конфлікту принципу розмежування. Принципу пропорційності, принципу гуманності; оцінюють військову необхідність обстрілу, можливість/неможливість розглядати втрати серед цивільних як супутню шкоду, оцінюється контекст злочину.
23. Відповідно до зібраних даних визначається відповідальна за вчинення злочину сторона конфлікту, а також ймовірні або ж достовірні відповідальні командири чи лідери, які несуть персональну відповідальність за вчинення воєнного злочину.

1.3.5 ВЕРИФІКАЦІЯ ДАНИХ

24. Для додаткового підтвердження висновків, отриманих після проведення польового дослідження та повного аналізу зібраних даних використовуються наступні засоби:
25. Аналіз супутникових карт, що знаходяться у відкритому доступі, наприклад, дані сервісу Google Earth, які дають спорадичну можливість знайти супутникові знімки окремих місць за датою аналізованого інциденту та перевірити чи перебували в той момент на вказаній позиції бойові установки з яких міг вестися вогонь по постраждалій локації.
26. Опубліковані очевидцями аналізованих подій фото, відео та публікації в інтернеті та соціальних мережах, які містять достатньо інформації для проведення аналізу (перелік див. вище) та надають можливість підтвердити або спростувати отримані до цього моменту висновки.
27. Публікації в інтернеті та соціальних мережах (фото, відео, пости), що були здійснені потенційними perpetrators of crime.
28. Офіційні дані щодо проведених бойових дій сторонами конфлікту, отримана зі звітів міжнародних моніторів (СММ ОБСЄ, Наглядової місії Україна-Росія), яка звіряється з отриманими документаторами даними в польових місіях.

2. Оновлення по конфлікту: вересень 2015 – листопад 2017

29. У частині 2 Першого звіту Автори навели огляд української кризи з листопада 2013 року до вересня 2015 року. Метою цієї частини є донесення до громадськості та Прокурора МКС нової інформації щодо розвитку подій у конфлікті на Східній Україні з вересня 2015 до листопада 2017 року. Завдання полягало не в наданні вичерпного звіту про всі військові дії, а, скоріше, у наведенні інформації про події, що несуть елементи злочинів, передбачених Статутом МКС, вчинених у контексті збройного конфлікту на сході України.
30. З вересня 2015 року ворогуючі сторони здійснили незначні або жодних конкретних територіальних надбань.³ Лінія розмежування – 480 кілометрів між ЗСУ з одного боку і ДНР та ЛНР з іншого – стала де-факто кордоном. Цивільне населення перетнуло цю лінію у 2016 році 8,565 мільйонів разів (що в двічі більше, ніж у 2015 році), використовуючи чотири пункти пропуску в Донецькій області та один пішохідний КПП в Луганській області.⁴
31. Переважна більшість військових дій та атак на цивільних осіб мала місце в населених пунктах, розташованих безпосередньо на лінії розмежування або у близькості до неї. Незважаючи на численні спроби домовитися про припинення вогню разом із відведенням військ та/або озброєння, останні два роки конфлікту можна вважати низькоінтенсивною позиційною війною, що характеризується періодичними артилерійськими та мінометними обстрілами уздовж лінії розмежування, мінуванням нейтральної території, спорадичним снайперським вогнем та розвідувальними місіями (як військовими, так і дронами). Усе це часом переростає у середньо-інтенсивні або повномасштабні битви, такі як у Світлодарську та Авдіївці (див. нижче).
32. Увесь спектр озброєнь був задіяний усіма сторонами протягом задокументованого періоду, починаючи від легкої зброї, автоматів, броньованих машин, танків та важкої артилерії, зокрема, дуже неточних РСЗВ «Град». За цей період не було задокументовано транскордонних артилерійських атак з території Російської Федерації, хоча існують вагомні докази присутності російських військ, радників, зброї та матеріально-технічного забезпечення на території, захопленій сепаратистами.
33. 29 вересня 2015 р. представники Росії, України та проросійських сепаратистських груп домовилися про «відведення танків, мінометів та артилерії калібром менше 100 мм на відстань 15 км».⁵ 1 жовтня 2015 року лідер ДНР Олександр Захарченко оголосив, що сепаратистські сили не будуть дотримуватися цієї угоди, нібито через численні порушення Угоди про припинення вогню з боку УЗС попереднього дня.⁶ Подальші переговори пройшли в Парижі, був запроваджений новий графік відведення військ і озброєння.⁷ УЗС та сили сепаратистів оголосили про поступове виведення узгоджених озброєнь, хоча сутички з використанням стрілецької зброї, мінометів та артилерії тривають щоденно.⁸

3 The only settlements known to have changed hands during the period of documentation are the villages of Vodianoe, Novoluhanskoe and Kominternove in Donetsk Province.

4 Foundation101.org, '8 million people crossed the contact line in 2016', 2 Feb. 2017, available at: <https://www.foundation101.org/en/news/20170202> (last accessed: 24/11/2017).

5 Radio Free Europe, 'Ukraine, Russian-backed rebels agree to withdraw weapons', 30 Sept. 2015, available at: <https://www.rferl.org/a/ukraine-russian-backed-rebels-agree-withdraw-weapons/27278407.html> (last accessed: 21/11/2017).

6 RIA, 'Захарченко: ДНР не начала отвод вооружений из-за ночного обстрела', 1 Oct. 2015, available at: <https://ria.ru/world/20151001/1294481328.html> (last accessed: 21/11/2017).

7 Al Jazeera, 'Ukraine's warring sides begin pullback of weapons', 3 Oct. 2015, available at: <http://www.aljazeera.com/news/2015/10/ukraine-warring-sides-pullback-weapons-151003095557859.html> (last accessed: 21/11/2017).

8 Radio Free Europe, 'Ukrainian forces, rebels pull back tanks in Donetsk', 20 Oct. 2015, available at: <https://www.rferl.org/a/ukraine-forces-rebels-pull-back-tanks-in-donetsk/27316997.html> (last accessed: 21/11/2017); Information Analysis Centre, 'Зведені дані щодо ситуації в зоні АТО – 23 жовтня', 23 Oct. 2015, available at: <http://mediarnbo.org/2015/10/23/zvedeni-dani-shhodo-situatsiyi-v-zoni-ato-23-zhovtnya/> (last accessed: 21/11/2017); Novorossia.su, 'Басурин: Обстановка в ДНР

34. 13 жовтня 2015 року голландська комісія з безпеки зробила висновок, що причиною катастрофи рейсу МН-17 став ЗРК "Бук" російського виробництва.⁹ 25 жовтня 2015 року офіційний представник Міністерства оборони Російської Федерації, як повідомляють, визнав, що елітні підрозділи спецназу Росії, розташовані на сході України, були передислоковані до Сирії.¹⁰ 26 листопада 2015 р. українські прикордонники затримали двох членів ЗС РФ, які заявили, що потрапили на територію України «випадково».¹¹ 2 грудня Верховний головнокомандувач НАТО висловив думку, що «Росія повністю контролює те, що відбувається на лінії зіткнення, і вона буде використовувати це в майбутньому».¹² На своїй щорічній прес-конференції 17 грудня 2015 року президент Путін вперше визнав наявність російських військових фахівців у Східній Україні, але заперечив, що це прирівнюється до присутності регулярних військ.¹³
35. 22 грудня 2015 року село Комінтернове - 24 км на схід від Маріуполя - було захоплене силами ДНР за допомогою танків, бронетранспортерів та мінометного вогню.¹⁴ Було оголошено про досягнення в Мінську нової угоди про припинення вогню в той же день на період святкового періоду.¹⁵ Угода була одразу ж порушена.¹⁶ 16 січня автомобіль моніторингової місії ОБСЄ було обстріляно зі стрілецької зброї.¹⁷ 2 березня 2016 р. в Мінську було підписано ще одну угоду про очищення мінних полів та призупинення військової підготовки вздовж зони демаркації.¹⁸ 9 березня 2016 року ЗС РФ провели широкомасштабні військові навчання за участю 8500 комбатантів, кораблів і літаків поблизу свого південного кордону з Україною.¹⁹ З 17 квітня 2016 р. у Станиці Луганській спалахнули активні бойові дії, ОБСЄ повідомляла про приблизно 300 вибухів у населених пунктах та навколо них, а саме з гранатометів, мінометів, гармат та важкої артилерії, випущених з позицій ЛНР.²⁰
-
- обострилась, за сутки зафіксовано 26 обстрелов со стороны ВСУ», 4 Nov. 2015, available at: <https://novorossia.su/news/basurin-obstanovka-v-dnr-obostrilas-za-sutki-zafiksirovano-26-obstrelov-so-storony-vsu> (last accessed: 21/11/2017).
- 9 BBC, 'MH17 Ukraine disaster: Dutch Safety Board blames missile', 13 Oct. 2015, available at: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-34511973> (last accessed: 21/11/2017).
- 10 The Wall Street Journal, 'Russia said to redeploy special-ops forces from Ukraine to Syria', 23 Oct. 2015, available at: <https://www.wsj.com/articles/russia-said-to-redeploy-special-ops-forces-from-ukraine-to-syria-1445636834> (last accessed: 23/11/2017); Fox News, 'Russia said to redeploy special-ops forces from Ukraine to Syria', 25 Oct. 2015, available at: <http://www.foxnews.com/world/2015/10/24/russia-said-to-redeploy-special-ops-forces-from-ukraine-to-syria.html> (last accessed: 23/11/2017).
- 11 Information Analysis Centre, 'Сводные данные по ситуации в зоне АТО – 27 ноября', 27 Nov. 2015, available at: <http://mediarnbo.org/2015/11/27/svodnye-dannye-po-situatsii-v-zone-ato-27-noyabrya/?lang=ru> (last accessed: 23/11/2017).
- 12 Reuters, 'Russia unlikely to meet Ukraine peace deal deadline, NATO says', 2 Dec. 2015, available at: <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-nato/russia-unlikely-to-meet-ukraine-peace-deal-deadline-nato-says-idUSKBN0TL1FA20151202> (last accessed: 23/11/2017).
- 13 Guardian, 'Vladimir Putin press conference: "Russian military personnel were in Ukraine" – as it happened', 17 Dec. 2015, available at: <https://www.theguardian.com/world/live/2015/dec/17/vladimir-putins-annual-press-conference-live> (last accessed: 23/11/2017).
- 14 0629.com, 'Боевики «ДНР» на бронетехнике зашли в Коминтерново. В Мариуполе войска приведены в боевую готовность. Под Коминтерново обнаружены установки «Град», 22 Dec. 2015, available at: <https://www.0629.com.ua/news/1069272> (last accessed: 23/11/2017); Unian, 'Creeping Russian occupation: OSCE reports no access to Kominternove', 23 Dec. 2015, available at: <https://www.unian.info/war/1220937-creeping-russian-occupation-osce-reports-no-access-to-kominternove.html> (last accessed: 23/11/2017).
- 15 Unian, 'Donbas Contact Group agrees on full ceasefire for Christmas, New Year season', 22 Dec. 2015, available at: <https://www.unian.info/war/1219756-donbas-contact-group-agrees-on-full-ceasefire-for-christmas-new-year-season.html> (last accessed: 23/11/2017).
- 16 Information Analysis Centre, 'Оперативная сводка штаба АТО на 06:00 – 24 декабря', 24 Dec. 2015, available at: <http://mediarnbo.org/2015/12/24/operativnaya-svodka-shtaba-ato-na-06-00-24-dekabrya/?lang=ru> (last accessed: 23/11/2017) – reporting 51 ceasefire violations during the night.
- 17 OSCE, 'Spot Report by the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM): Small-arms fire hit SMM vehicle in Marinka', 17 Jan. 2016, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/216561> (last accessed: 23/11/2017).
- 18 Unian, 'В Генштабе рассказали о документах, подписанных контактной группой в Минске 2 марта (видео)', 3 March 2015, available at: <https://www.unian.net/war/1282020-v-genshtabe-rasskazali-o-dokumentah-podpisannyih-kontaktnoy-gruppyo-v-minske-2-marta-video.html> (last accessed: 23/11/2017).
- 19 BBC, 'Russian military deployed near Ukraine for huge exercises', 9 March 2016, available at: <http://www.bbc.com/news/world-europe-35532842> (last accessed: 23/11/2017).
- 20 OSCE, 'Latest from OSCE Special Monitoring Mission (SMM) to Ukraine, based on information received as of 19:30hrs, 19 April 2016', 20 April 2016, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/235136> (last accessed: 24/11/2017).

36. До 26 липня 2016 року ОБСЄ втратила всі три свої спостережних безпілотники, кожен з яких було збито над територією, що контролювалася сепаратистами – залишивши місію без можливості належного спостереження з повітря.²¹ У серпні 2016 р. військові дії знову спалахнули вздовж лінії зіткнення, де збільшувалася кількість жертв серед цивільних та військових, а спостерігачі були занепокоєні можливістю повернення до повномасштабної війни.²² 11 серпня 2016 року в Раді Безпеки ООН відбулася закрита зустріч для обговорення зростання напруженості між Росією та Україною, зокрема, в світлі тверджень Росії про те, що Україна здійснила обстріл та вторгнення в Крим.²³
37. 13 вересня 2016 року сепаратистські лідери Захарченко та Плотницький оголосили про одностороннє припинення вогню,²⁴ після того, як президент України Петро Порошенко оголосив про конституційні зміни, що надають автономію Східній Україні. Після цього міністр закордонних справ Німеччини заявив про те, що перемир'я вступить у силу 15 вересня.²⁵ Однак припинення вогню жодною з воюючих сторін не було зафіксовано.
38. У період з 18 грудня 2016 року по 22 грудня 2016 року в Світлодарську Донецької області та навколо нього відбувся великий бій. Причини бою не з'ясовані, як і те, хто здійснив перші постріли. Проте, повідомляється, що позиції Збройних Сил були обстріляні з артилерії ЛНР у Вуглегірську та Дебальцевому,²⁶ в той час як повідомлялося, що УЗС обстріляли село Калинівка, контрольоване ЛНР.²⁷ ОБСЄ зафіксувала використання РСЗВ у ніч на 21 грудня.²⁸ Було вбито 10 солдатів із Збройних Сил України та 18 бойовиків ЛНР, поранення отримали 35 солдатів ЗСУ та 38 бойовиків ЛНР.²⁹
39. У січні-лютому 2017 р. в районі навколо Авдіївки Донецької області відбувся ще один великий бій між збройними силами України і ДНР. Битва збіглася з інавгурацією президента США Трампа і, мабуть, мала на меті встановити контроль над ділянкою великої магістралі, що пов'язує контрольований сепаратистами Донецьк з Горлівкою.³⁰ Повідомляють про 58 смертей (14 солдат УЗС, 30 бойовиків ДНР і 14 цивільних) та більше 100 поранених військових і цивільних. Детальний опис бою та пов'язаних із ним жертв цивільних осіб викладено в розділі 4.2.
40. У лютому 2017 року російський президент Володимир Путін підписав наказ про визнання документів про реєстрацію громадян, виданих у сепаратистських районах східної України. Українська влада стверджує, що це є порушенням Мінських угод.³¹ Семен Семенченко, ветеран української війни та

21 The Wall Street Journal, 'Keeping an international eye on Ukraine', 16 Aug. 2016, available at: <https://www.wsj.com/articles/keeping-an-international-eye-on-ukraine-1471376541> (last accessed: 24/11/2017).

22 Radio Free Europe, 'Guns of August: Fears of full-scale war return as casualties mount in Ukraine', 10 Aug. 2016, available at: <https://www.rferl.org/a/ukraine-russia-fears-of-full-scale-war-as-casualties-mount/27910909.html> (last accessed: 24/11/2017).

23 BBC, 'Crimea tension: What is Russia's end game?', 14 Aug. 2016, available at: <http://www.bbc.com/news/world-europe-37074732> (last accessed: 24/11/2017).

24 Independent, 'Ukrainian rebel leader announces ceasefire in statement on Russian TV', 13 Sept. 2016, available at: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/ukrainian-rebel-leader-announces-ceasefire-in-statement-on-russian-tv-a7244681.html> (last accessed: 24/11/2017).

25 Radio Free Europe, 'Steinmeier: Kyiv agrees to new truce for Ukraine's east', 14 Sept. 2016, available at: <https://www.rferl.org/a/ukraine-french-german-ministers-peace-deal/27988422.html> (last accessed: 24/11/2017).

26 Ukraine Today, "'Bloodiest battle in 5 months": Ukrainian troops repel 3 militant attacks near Svitlodarsk', 19 Dec. 2016, available at: <https://web.archive.org/web/20161220221743/http://uatoday.tv/society/bloodiest-battle-in-5-months-ukrainian-troops-repel-3-militant-attacks-near-svitlodarsk-849788.html> (last accessed: 23/11/2017).

27 TASS, 'LPR militias: Kiev forces fire over 150 shells near Kalinovka village', 19 Dec. 2016, available at: <http://tass.com/world/920335> (last accessed: 23/11/2017).

28 OSCE, 'Latest from OSCE Special Monitoring Mission (SMM) to Ukraine, based on information received as of 19:30, 22 December 2016', 23 Dec. 2016, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/291076> (last accessed: 28/11/17).

29 KyivPost, 'At least 22 Ukrainian soldiers killed in Russia's war in December-January', 12 Jan. 2017, available at: <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/least-22-ukrainian-soldiers-killed-russias-war-december-january.html> (last accessed: 23/11/2017).

30 Guardian, 'Violence flares un war-weary Ukraine as US dithers and Russia pounces', 14 Feb. 2017, available at: <https://www.theguardian.com/world/2017/feb/14/avdiivka-frontline-ukraine-war-russia-backed-separatists> (last accessed: 23/11/2017).

31 Reuters, 'Putin orders Russia to recognise documents issued in rebel-held east Ukraine', 23 Nov. 2017, available at: <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-russia-documents/putin-orders-russia-to-recognize-documents-issued-in-rebel-held-east-ukraine-idUSKBN15X0KR> (last accessed: 23/11/2017).

народний депутат, який організував торговельну блокаду між Україною і територіями, контрольованими сепаратистами, заявив, що за перші два місяці 2017 року зупинив 16 000 вагонів.³² У відповідь лідер ДНР Захарченко оголосив про блокаду всієї торгівлі з України та націоналізацію всіх приватних компаній на території, контрольованій ДНР.³³

41. 23 квітня 2017 р. під час моніторингового патруля один із медиків ОБСЄ був убитий та ще двоє співробітників були поранені під час вибуху міни.³⁴ Тристороння контактна група по Україні схвалила припинення вогню для збору врожаю з 24 червня 2017 року до кінця серпня.³⁵ Незважаючи на помітне зниження числа обстрілів, ОБСЄ протягом цього періоду зафіксувала численні порушення режиму припинення вогню, в тому числі такі, що призвели до жертв серед цивільного населення.³⁶
42. З 16 серпня до 15 листопада 2015 року Управління ООН з прав людини (ОНЧНР) задокументувало 178 жертв серед цивільного населення у зоні конфлікту на сході України.³⁷ У період між 16 листопада 2015 року та 15 лютого 2016 року ООН зафіксувало 78 жертв серед цивільних у конфлікті на Східній Україні, це найнижчий квартальний показник з початку конфлікту.³⁸ З 16 лютого по 15 травня 2016 року ця цифра дорівнювала 113.³⁹ Цей показник збільшився до 188 жертв серед цивільних, пов'язаних з конфліктом, у період з 16 травня по 15 серпня 2016 року.⁴⁰ Між 16 серпня і 15 листопада 2016 року жертвами конфлікту стали 164 цивільні особи, ще 130 – між 16 листопада і 15 лютого 2017.⁴¹ 193 жертви за період з 16 лютого по 15 травня 2017 року⁴² та 161 жертва серед цивільного населення з 16 травня по 15 серпня 2017 року.⁴³ Це дає загальне число жертв серед цивільного населення за документальним періодом - до 1205. Загальна кількість загиблих від початку збройного конфлікту на Сході України в 2014 році становить 10 225 людей, що включає щонайменше 2 505 мирних жителів. Загальна кількість потерпілих становить 24 541 чоловік, з яких 7000-9000 – цивільні особи.⁴⁴
43. Конфлікт також завдав великих збитків цивільним особам й у інший спосіб - поза статистику потерпілих. Станом на серпень 2017 року з моменту початку конфлікту близько 1,5 млн людей змушені

32 Interfax-Ukraine, 'Coal blockade protesters threaten to block rail traffic between Ukraine, Russia', 20 Feb. 2017, available at: <http://en.interfax.com.ua/news/general/404240.html> (last accessed: 24/11/2017).

33 Unian, 'Zakharchenko "burning bridges": declares own "trade blockade" of Gov't-controlled areas', 3 March 2017, available at: <https://economics.unian.info/1806906-zakharchenko-burning-bridges-declares-own-trade-blockade-of-govt-controlled-areas.html> (last accessed: 24/11/2017).

34 OSCE, 'Spot report: One SMM patrol member dead, two taken to hospital after vehicle hits possible mine near Pryshyb', 23 April 2017, available at: <http://www.osce.org/special-monitoring-mission-to-ukraine/312971> (last accessed: 28/11/17).

35 OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 May to 15 August 2017', available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport19th_EN.pdf (last accessed: 28/11/17), para. 22.

36 OSCE, 'Latest from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), based on information received as of 19:30, 19 July 2017', 20 July 2017, available at: <http://www.osce.org/special-monitoring-mission-to-ukraine/330981> (last accessed: 28/11/17).

37 OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 August 2015 to 15 November 2015', 9 Dec. 2016, available at: <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/12thOHCHRreportUkraine.pdf> (last accessed: 23/11/2017), para 26. N.B.: casualty figures include those killed and seriously injured in the context of the armed conflict.

38 OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 November 2015 to 15 February 2016', 18 Feb. 2016, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/Ukraine_13th_HRMMU_Report_3March2016.pdf (last accessed: 24/11/2017).

39 OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 February to 15 November 2016', 25 May 2016, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/Ukraine_14th_HRMMU_Report.pdf (last accessed: 24/11/2017).

40 OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 May to 15 August 2016', 13 Sept. 2016, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport15th_EN.pdf (last accessed: 23/11/2017).

41 OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 November 2016 to 15 February 2017', 2 March 2017, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport17th_EN.pdf (last accessed: 24/11/2017).

42 OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 February to 15 May 2017', 9 June 2017, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport18th_EN.pdf (last accessed: 24/11/2017).

43 OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 May to 15 August 2017', 21 Aug. 2017, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport19th_EN.pdf (last accessed: 23/11/2017), para. 32.

44 OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 May to 15 August 2017', 21 Aug. 2017, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport19th_EN.pdf (last accessed: 23/11/2017), paras. 34-36.

були покинути свої домівки.⁴⁵ Ця цифра включає 220 000 дітей,⁴⁶ деякі з яких - без супроводу дорослих.⁴⁷ Багато внутрішньо переміщених осіб (ВПО) не можуть безпечно повернутися до своїх домівок, оскільки ситуація із безпекою залишається нестабільною.

44. ВПО стикаються з численними проблемами. Серед них - підвищений ризик торгівлі людьми та брак житла.⁴⁸ Для багатьох цивільних осіб, які досі живуть в районах, що постраждали від конфліктів у Донецькій та Луганській областях, доступ до основних товарів, медичної допомоги та соціальних виплат обмежений через труднощі, пов'язані з перетином лінії розмежування.⁴⁹ Черги на перетин лінії розмежування можуть тривати до п'яти годин;⁵⁰ ООН вважає, що деякі з цих контрольно-пропускних пунктів є небезпечними через надзвичайні температури, відсутність санітарних зручностей та наявність мін. Особливо для людей з обмеженими можливостями, людей похилого віку, дітей та жінок.⁵¹ 27 квітня 2016 року через обстріл у транспортному коридорі загинуло 4 цивільних особи та отримали поранення, як мінімум, восьмеро.⁵²

45. Особливо незахищеними у конфлікті є діти. У населених пунктах уздовж лінії зіткнення проживає понад 28 000 дітей,⁵³ які наражаються на ризик бути пораненими або убитими внаслідок атак або від вибуху мін.⁵⁴ Вони також зазнають значного психологічного тиску.⁵⁵ Кожна п'ята школа була пошкоджена або знищена під час конфлікту, що змушує дітей проходити великі відстані, щоб отримати доступ до освіти, тим самим збільшуючи ризик контакту з мінами, які не розірвалися.⁵⁶ У період конфлікту було задокументовано 5 умисних вбивств дітей; 6 випадків незаконного утримання із застосуванням катувань; 8 випадків дитячої смерті та 19 травм, спричинених нерозбірливими атаками на цивільні об'єкти; атаки на 79 навчальних закладів у 34 населених пунктах Донецької та Луганської областей.⁵⁷

46. Батаго людей, які живуть на постраждалих від конфлікту територіях, мають недостатній рівень життя. Воюючі сторони продовжують вести бойові дії з житлових районів, розміщуючи військові цілі поблизу

---

45 UNICEF Newsline, 'The long and dangerous path to school in eastern Ukraine', 20 Sept. 2017, available at: https://www.unicef.org/infobycountry/ukraine_100889.html (last accessed: 28/11/17).

46 UNICEF Newsline, 'The long and dangerous path to school in eastern Ukraine', 20 Sept. 2017, available at: https://www.unicef.org/infobycountry/ukraine_100889.html (last accessed: 28/11/17).

47 OSCE, 'Conflict-related displacement in Ukraine: Increased vulnerabilities of affected populations and triggers of tensions within communities', 26 Aug. 2016, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/261176?download=true> (last accessed: 28/11/17), pp. 9-10.

48 OSCE, 'Conflict-related displacement in Ukraine: Increased vulnerabilities of affected populations and triggers of tensions within communities', 26 Aug. 2016, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/261176?download=true> (last accessed: 28/11/17), pp. 11, 15.

49 OSCE, 'Conflict-related displacement in Ukraine: Increased vulnerabilities of affected populations and triggers of tensions within communities', 26 Aug. 2016, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/261176?download=true> (last accessed: 28/11/17), pp. 5, 21; OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 November 2016 to 15 February 2017', 15 March 2017, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport17th_EN.pdf (last accessed: 28/11/17), para. 11.

50 OSCE, 'Hardship for conflict-affected civilians in eastern Ukraine', 16 Feb. 2017, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/300276?download=true> (last accessed: 28/11/17), p. 3.

51 OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 May to 15 August 2017', 12 Sept. 2017, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport19th_EN.pdf (last accessed: 28/11/17), para. 91; OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 November 2016 to 15 February 2017', 15 March 2017, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport17th_EN.pdf (last accessed: 28/11/17), para. 11.

52 OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 February to 15 May 2016', 3 June 2016, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/Ukraine_14th_HRMMU_Report.pdf (last accessed: 29/11/17), para. 86.

53 Case file N0018 > Pics: AnswerTPYC ХАУНДС27112017.pdf.

54 UNICEF Media Centre, 'Two years on, Ukraine conflict affects over half a million children', 19 Feb. 2016, available at: https://www.unicef.org/eca/media_28678.html (last accessed: 28/11/17) - in 2015 more than 20 children were killed and 40 injured due to the conflict, mainly from mines and unexploded ordnance.

55 UNICEF, 'The children of the contact line in east Ukraine: An assessment of the situation of children and their families living in government-controlled areas along the contact line in the east Ukraine conflict zone', 30 June 2017, available at: https://www.unicef.org/ukraine/Children_of_the_Contact_Line.pdf (last accessed: 28/11/17), pp. 8-9.

56 UNICEF Media Centre, 'Two years on, Ukraine conflict affects over half a million children', 19 Feb. 2016, available at: https://www.unicef.org/eca/media_28678.html (last accessed: 28/11/17).

57 Truth Hounds, "No country for young", 17 November 2017, available at: http://truth-hounds.org/wp-content/uploads/2017/09/Zvit2017_rus_m1.pdf (last accessed 02/12/2017).

об'єктів, необхідних для виживання цивільного населення (див. Розділ 5).⁵⁸ Такі об'єкти як лікарні, школи та водоочисні споруди зазнали прямих ударів від обстрілів.⁵⁹

47. Бої в житлових районах чи поблизу них вплинули на доступ до основних зручностей для багатьох людей на Сході України. Донецька водоочисна станція, що забезпечувала чистою водою понад 600 000 людей з обох сторін від лінії розмежування змушена була кілька разів припиняти роботу через важкі бої поблизу.⁶⁰ У червні 2017 р. обстріл водопровідної станції призвів до того, що 400 000 людей залишились без води на 10 днів.⁶¹ Існує ймовірність, що сепаратистські угруповання цілеспрямовано обмежили доступ до води для мешканців територій, контрольованих урядом.⁶² Багато мешканців, що живуть в районах, постраждалих від конфлікту, не мають газу, це впливає на їхні можливості готувати і зберігати їжу, а також опалювати та освітлювати свої будинки.⁶³ Для деякого з них така ситуація триває з літа 2014 року.⁶⁴ Окремі райони протягом тривалого періоду не мали електрики.⁶⁵
48. Доступ до медичної допомоги обмежений. Деякі медичні установи, що постраждали від обстрілів, продовжують бути занадто пошкодженими для використання, тоді як інші обмежуються лише наданням невідкладної медичної допомоги.⁶⁶ ДНР та ЛНР не дозволили міжнародним організаціям з гуманітарної допомоги входити в зони, що перебувають під їхнім контролем, таким чином і надалі обмежуючи постачання медикаментів.⁶⁷ Нестача медикаментів, палива та чистої води ставить цивільних осіб під загрозу захворювань - через 19 років після того, як Україна була оголошена вільною від поліомієліту, було знову виявлено спалах цього захворювання.⁶⁸
49. Українські прокурори досягли дуже невеликого прогресу в тому, щоб поставити перед правосуддям відповідальних у злочинах, скоєних в контексті збройного конфлікту та пов'язаних із ним. Зокрема, це склалося через відсутність доступу до місць злочину та підозрюваних. ООН також відзначає відсутність серйозних зусиль українських органів влади у розслідуваннях та переслідуваннях власних військ щодо порушень, пов'язаних із конфліктом.⁶⁹
-
- 58 OSCE, 'Civilian casualties in eastern Ukraine 2016', 16 Sept. 2017, available at: <http://www.osce.org/special-monitoring-mission-to-ukraine/342121?download=true> (last accessed: 29/11/17), p. 16; OHCHR, Report on the human rights situation in Ukraine 16 May to 15 August 2017', 12 Sept. 2017, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport19th_EN.pdf (last accessed: 28/11/17), para. 28.
- 59 OSCE, 'Civilian casualties in eastern Ukraine 2016', 16 Sept. 2017, available at: <http://www.osce.org/special-monitoring-mission-to-ukraine/342121?download=true> (last accessed: 29/11/17), p. 16; OHCHR, Report on the human rights situation in Ukraine 16 May to 15 August 2017', 12 Sept. 2017, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport19th_EN.pdf (last accessed: 28/11/17), paras. 28-29.
- 60 OSCE, 'Hardship for conflict-affected civilians in eastern Ukraine', 16 Feb. 2017, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/300276?download=true> (last accessed: 28/11/17), p. 11.
- 61 OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 May to 15 August 2017', 12 Sept. 2017, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport19th_EN.pdf (last accessed: 28/11/17), para. 29.
- 62 OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 February to 15 May 2016', 3 June 2016, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/Ukraine_14th_HRMMU_Report.pdf (last accessed: 29/11/17), para. 15.
- 63 OSCE, 'Hardship for conflict-affected civilians in eastern Ukraine', 16 Feb. 2017, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/300276?download=true> (last accessed: 28/11/17), p. 12.
- 64 OSCE, 'Hardship for conflict-affected civilians in eastern Ukraine', 16 Feb. 2017, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/300276?download=true> (last accessed: 28/11/17), p. 12.
- 65 OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 August to 15 November 2016', 8 Dec. 2016, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport16th_EN.pdf (last accessed: 28/11/17), para. 18.
- 66 OSCE, 'Hardship for conflict-affected civilians in eastern Ukraine', 16 Feb. 2017, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/300276?download=true> (last accessed: 28/11/17), p. 14.
- 67 OSCE, 'Hardship for conflict-affected civilians in eastern Ukraine', 16 Feb. 2017, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/300276?download=true> (last accessed: 28/11/17), p. 14; OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 February to 15 May 2016', 3 June 2016, available at: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/Ukraine_14th_HRMMU_Report.pdf (last accessed: 29/11/17), para. 6.
- 68 UNICEF Media Centre, 'Two years on, Ukraine conflict affects over half a million children', available at: https://www.unicef.org/eca/media_28678.html (last accessed: 28/11/17).
- 69 UN News Centre, 'UN Report finds impunity for killings 'remains rampant' in Ukraine conflict', 14 July 2016, available at: <http://>

3. Докази транскордонних атак, здійснених збройними силами РФ, що підтверджують існування міжнародного збройного конфлікту

50. В рамках статуту МКС, всі заяви про воєнні злочини повинні демонструвати, що підтверджуваний злочин повинен бути здійсненим в контексті та бути асоційованим з воєнним конфліктом (контекстуальний елемент).⁷⁰ Характер збройного конфлікту міжнародного (МЗК) чи не міжнародного (НМЗК) характеру — визначає набір порушень, доступних для офісу прокурора МКС, які визначають заподіяне, як воєнний злочин. Обидва типи конфлікту можуть відбуватися на одній території,⁷¹ і характер конфлікту може змінитися з часом.⁷² Таким чином, висуваючи кожне звинувачення, потрібно давати фактичну оцінку характеру конфлікту на той час. Конфлікт між Державою та озброєними групами, що їй протистоять може бути “уміжнароднений” через пряму інтервенцію збройних сил іншої Держави, окупацію або як результат загального контролю сили, що протистоїть Державі, іншою Державою.⁷³ Останнє означає, що іноземна Держава грає роль в “організації, координуванні чи плануванні військових дій озброєної групи, на додаток до фінансування, тренування та екіпірування або надаючи управлінську підтримку такій групі”.⁷⁴
51. В розділі 3.3 нашого Першого Звіту, Автори доводили існування збройного конфлікту на території України починаючи з березня 2014 року, та також, що є достовірні докази, що конфлікт цілком чи частково, кваліфікується, як МЗК, що базується на: (1) прямому залученню збройних сил Російської Федерації (ЗСРФ) до конфлікту; Контроль сил сепаратистів, здійснюваний Росією; та/або (3) окупації ЗСРФ частини території України.
52. Мета цього розділу — презентувати нові докази існування МЗК між РФ та Україною. Авторами були задокументовані та проаналізовані достовірні та підтверджені докази, що демонструють пряме залучення ЗСРФ в збройний конфлікт в Східній Україні. Достовірні та підтверджені докази, що були задокументовані та проаналізовані Авторами, демонструють пряме залучення ЗСРФ в збройний конфлікт на сході України — підтверджуючи факт наявності МЗК.⁷⁵ Свідчення очевидців, залишки артилерійських снарядів та дослідження місць обстрілів, супутникові знімки та публікації в соціальних мережах (перехресно підтверджені даними інших організацій) демонструють, що з великою імовірністю ЗСРФ здійснювали транскордонні атаки на території Луганської області з липня по вересень 2014 року. На додачу до прямих доказів безпосереднього залучення ЗСРФ до збройних атак в задокументованих випадках, ці атаки також є непрямими доказами того, що РФ залучена в конфлікт в Україні в широкому сенсі, та здійснює загальний контроль над сепаратистськими силами ЛРН та ДНР. Сподіваємось, що ця

www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=54455#.WfDMVBNSy9Y (last accessed: 23/11/2017).

70 ICC Elements of Crimes, Article 8 et. seq.

71 ICC-01/04-01/06, Lubanga, Judgment, 14 March 2012, para. 540; ICC-01/04-01/07-3436, Katanga, Judgment, 7 March 2014, paras. 1174 and 1182; ICC-01/04-02/06-309, Ntaganda, Decision on the Confirmation of Charges, 9 June 2014, para. 33.

72 ICC-01/04-01/07-3436, Katanga, Judgment, 7 March 2014, para. 1181.

73 ICC-01/04-01/06, Lubanga, Judgment, 14 March 2012, para. 541; ICC-01/05-01/08-424, Bemba, Decision Pursuant to Article 61(7)(a) and (b) of the Rome Statute on the Charges of the Prosecutor Against Jean-Pierre Bemba Gombo, 15 June 2009, para. 220; ICC-01/04-01/07-3436, Katanga, Judgment, 7 March 2014, para. 1177; See also: ICTY, Tadić, Appeal Judgment, 15 July 1999, para. 137 cited in ICC-01/04-01/06, Lubanga, Decision on the Confirmation of Charges, 29 January 2007, para. 211; ICC-01/04-01/06, Lubanga, Judgment, 14 March 2012, para. 541.

74 ICC-01/04-01/06-803, Lubanga, Decision on the Confirmation of Charges, 29 January 2007, para. 211. ICC-01/04-01/06, Lubanga, Judgment, 14 March 2012, para. 541; ICC-01/04-01/07-3436, Katanga, Judgment, 7 March 2014, para. 1178.

75 For analysis of what constitutes an IAC, see ICTY, The Prosecutor v. Dusko Tadic, Appeals Judgment, IT-94-1-A, 15 July 1999, para 84.

інформація допоможе офісу Прокурора МКС дати вірну юридичну оцінку та визначити відповідального за атаки, описані в цьому Звіті. Так само, як і інші воєнні злочини, задокументовані іншими суб'єктами.

53. Щоб продемонструвати, що зібрані докази дають ґрунтовні підстави вірити в пряме залучення Росії до транскордонних атак, Автори презентують політичний та військовий контекст атак, докази мобілізації ЗСРФ та побудову воєнних таборів, ретельний опис всіх атак з підтверджувальними доказами разом з доказами територіальних вторгнень ЗСРФ, зібраних іншими організаціями.

3.1 Контекст: Окупація Криму ЗСРФ і українська АТО

54. Розділ 2 Першого Звіту описує причини виникнення та перебіг збройного конфлікту на сході України з березня 2014 до Вересня 2015. Тут Автори прагнуть акцентувати увагу Прокурора МКС на ключових подіях, що передували задокументованим транскордонним атакам та які розкривають контекст та найбільш вірогідний мотив цих атак.

55. 1 березня 2014 року, одразу після таємного вивезення президента Януковича російськими спецпризначенцями,⁷⁶ російський Парламент затвердив запит президента РФ Путіна на застосування військових сил в Україні.⁷⁷ Того ж дня ЗСРФ були доставлені на суверенну українську територію на Кримському півострові. 21 березня 2014 Українська Автономна Республіка Крим та місто Севастополь були анексовані РФ в порушення Статуту ООН.⁷⁸ 22 березня 2014 року Сергій Аксьонов, що був де-факто прем'єр-міністром Криму, у відео, викладеному в YouTube,⁷⁹ закликав озброюватись жителів південної та східної України.

56. В квітні 2014 сепаратистські формування почали захоплювати адміністративні та поліцейські будівлі на сході Країни в Донецьку, Луганську, Харкові, Слов'янську, Горлівці та Краматорську, закликаючи до незалежності від України.⁸⁰ Новий тимчасовий уряд України проголосив контрнаступ та до липня 2014 року шляхом тяжких боїв повернув контроль над Северодонецьком, Слов'янськом, Станицею-

76 Россия 1, "Крым. Путь на Родину", Кондрашов А., available at: https://russia.tv/brand/show/brand_id/59195/ (last accessed: 12/06/2016); See also: BBC, "Putin Reveals Secrets of Russia's Crimea Takeover Plot", 9 March 2015, available at: <http://www.bbc.com/news/world-europe-31796226> (last accessed: 20/04/2016). Also note, On 20 February 2014, whilst on a visit to Moscow, Speaker of the Supreme Council of Crimea, Vladimir Konstantinov, announced that a worsening of the situation in Kyiv may lead to the secession of Crimea – Pravda.ua, "Спікер ВР АРК вважає, що Крим може відокремитися від України", 20 February 2014, available at: <http://www.pravda.com.ua/news/2014/02/20/7015117/> (last accessed: 31/05/2016).

77 Постановление Совета Федерации "Об использовании Вооруженных Сил Российской Федерации на территории Украины", 1 марта 2014, available at: <http://www.council.gov.ru/activity/legislation/decisions/39979/> (last accessed: 12/06/2016); It has been alleged that the law was procedurally defective as Parliament lacked quorum. Lenta.Ru. "Сбой какой-то в машине, да? Как Совет Федерации разрешил Путину ввести войска на Украину", Ключкин А., Дмитриев Д., 13 марта 2014, available at: <https://lenta.ru/articles/2014/03/13/sovet/> (last accessed: 20/04/2016).

78 Федеральный конституционный закон N 6-ФКЗ "О принятии в Российскую Федерацию Республики Крым и образовании в составе Российской Федерации новых субъектов - Республики Крым и города федерального значения Севастополя", 21 марта 2014, available at: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_160618/19bbbfa6e5a06c0d9e8d958af6464287880b069/ (last accessed: 07/05/2016); BBC, "Ukraine: Putin signs Crimea annexation", 21 March 2014, available at: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-26686949> (last accessed: 02/06/2016).

79 "Крым: обращение Сергея Аксёнова к Юго-Востоку Украины", 9 March 2014, available at: <https://www.youtube.com/watch?v=bZ4TSIE8Zs0> (last accessed: 21/06/2016); For full analysis of the annexation of Crimea and related international crimes, please see First Report.

80 OSCE, 'Latest from the Special Monitoring Mission in Ukraine – 14 April 2014', 14 April 2014 ('The situation in Donetsk and Luhansk districts continued to cause concerns owing to the observed presence of masked individuals in several towns of the region, occupying several administrative buildings', citing the towns of Kharkiv, Luhansk, Donetsk, Yenakiyev, Debaltseve, Horlivka, Mariupol) available at: <https://web.archive.org/web/20140419044139/http://www.osce.org/ukrainemonitoring/117777>; OSCE, 'Latest from the Special Monitoring Mission to Ukraine - based on information received up until 23 April 2014, 19:00', 24 April 2014 (citing above towns, as well as Sloviansk), available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/117995>; UNHRC, 'Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Ukraine', UN Doc. A/HRC/27/75, 19 Sep. 2014, para. 9 ('[G]roups of armed men unlawfully seized public buildings and police and security facilities in cities and towns across the Donetsk and Luhansk regions') available at: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/27/75

Луганською, Лисичанськом, Попасною, Мар'їнкою, Савур-Могилою, Дебальцевим та іншими меншими населеними пунктами в Донецькій та Луганській областях.⁸¹ Після збиття 17 липня сепаратистськими силами рейсу МН17 Малазійських авіаліній⁸² УЗС та про-українські парамілітарні групи почали оточувати міста Донецьк та Луганськ.⁸³ В зв'язку з цим командир сепаратистів в Донецьку Ігор Гіркін (також відомий, як Стрелков) закликав до російської військової інтервенції.⁸⁴

57. Це важливо, щоб помістити описані нижче транскордонні атаки у правильний контекст. До середини серпня 2014 року ЗСФР, що вторглись до Криму та Севастополя, успішно окупували та анексували ці території. В той же час проросійські бойовики в Луганській та Донецькій області мушили протистояти потужному контрнаступу УЗС та швидко відступали до кордону з РФ. Станом на 19 серпня 2014 року кінець сепаратистського повстання в східній Україні здавався неминучим а його ватажки кілька разів кликали про військову допомогу.⁸⁵

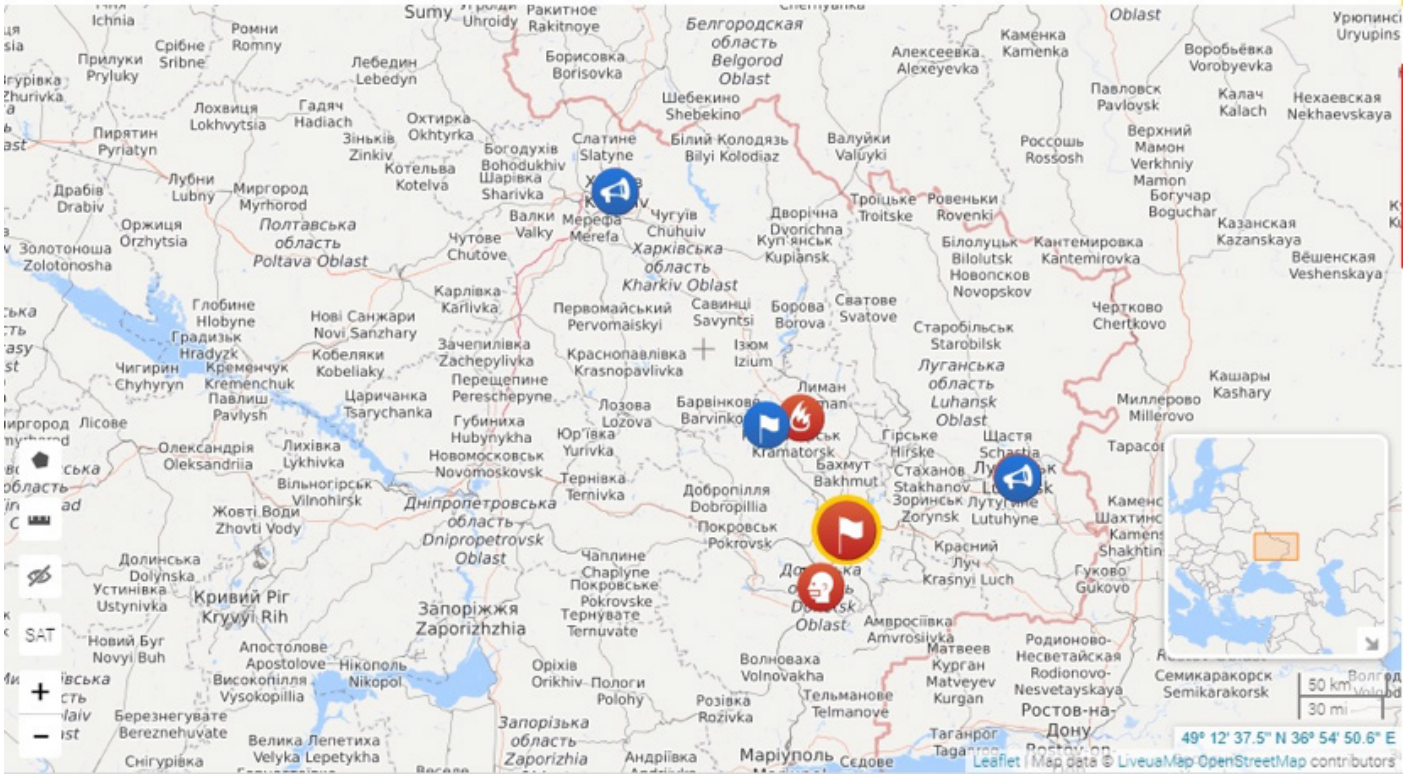
81 OSCE, 'Latest from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine, based on information received by 18:00hrs, 29 July (Kyiv time)', ('Severodonetsk... was retaken by the Ukrainian army'), available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/122077>; OSCE, 'Latest from OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM) based on information received as of 18:00hrs, 30 July 2014 (Kyiv time)', 31 July 2014 ('[R]egional administration' in charge at Lysychansk), available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/122145>; UNHRC, 'Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Ukraine', UN Doc. A/HRC/27/75, 19 Sep. 2014, para. 17 ('As of 30 July 2014, "safe corridors", unilaterally established by the Ukrainian forces, have enabled people to leave the cities of Donetsk, Horlivka and Luhansk') available at: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/27/75; Bellingcat, 'Origin of artillery attacks on Ukrainian military positions in Eastern Ukraine between 14 July 2014 and 8 August 2014', 17 Feb. 2015, p. 2 (Map from National Security and Defense Council of Ukraine showing UAF control over settlements) available at: https://www.bellingcat.com/wp-content/uploads/2016/02/bellingcat_-_origin_of_artillery_attacks_02-12-15_final1.pdf; p. 5 ('Ukraine's armed forces began an offensive in the first half of July 2014, which led to regained control over Slavyansk, Kramatorsk, and other towns and villages in the northern part of the Donetsk region'), available at: https://www.bellingcat.com/wp-content/uploads/2015/09/russia_s_path_s_to_war.pdf; ('[T]he pro-Russia militias under the command of Igor Girkin aka Strelkov retreated to Donetsk from the cities of Slovyansk, Kramatorsk, Kostyantynivka, Artemivsk and Debaltseve.'), available at: <https://www.opendemocracy.net/od-russia/jaroslav-koshiw/donetsk-separatists-in-dispute%E2%80%93khodakovsky-vs-strelkov>

82 Openbaar Ministerie, 'JIT: Flight MH17 was shot down by a BUK missile from a farmland near Pervomaiskyi', 28 Sep. 2016 (interim results of the JIT criminal investigation presented at a conference on 28 Sep. 2016 suggest that the BUK missile that shot down flight MH17 originated in Russia and was fired from a field 'controlled by pro-Russian fighters'; the JIT has drawn up a list of 100 suspects, from evidence that includes intercepted phone calls), available at: <https://www.om.nl/onderwerpen/mh17-crash/@96068/jit-flight-mh17-shot/>; See also Bellingcat report, 'MH17: Source of the Separatist's Buk', 9 Nov. 2014, (presenting evidence that 'separatists transported [the] Buk missile system through their territory on July 17'), available at: <https://web.archive.org/web/20141109132619/https://www.bellingcat.com/wp-content/uploads/2014/11/Origin-of-the-Separatists-Buk-A-Bellingcat-Investigation1.pdf>

83 UNHCR, 'Report on the human rights situation in Ukraine', (17 Aug. 2014), para. 3 ('During the past month, the Ukrainian armed forces have tightened their blockades around the main strongholds of the armed groups – the cities of Luhansk, Donetsk and to a lesser extent Horlivka'), available at: <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UkraineReport28August2014.pdf>

84 Radio Free Europe, 'In Ukraine, Separatist Commander 'Strelkov' Seems to be Getting Frustrated', 9 Aug. 2014, available at: <https://www.rferl.org/a/ukraine-rebels-military-situation-frustration-strelkov/26522352.html> (last accessed: 1/11/2017).

85 The Star, 'Pro-Russia rebels plead for troops as Ukrainian Army advances', 3 Aug. 2014, available at: https://www.thestar.com/news/world/2014/08/03/prorussia_rebels_plead_for_troops_as_ukrainian_army_advances.html; Open Democracy, 'Donetsk separatists in dispute – Khodakovsky vs Strelkov', 11 Aug. 2014, ('[Leaders of the separatist movement] have repeatedly appealed to President Putin for Russia to intervene directly'), available at: <https://www.opendemocracy.net/od-russia/jaroslav-koshiw/donetsk-separatists-in-dispute%E2%80%93khodakovsky-vs-strelkov>; Reuters, 'Some Ukrainian rebels vent frustration with Putin', 20 July 2014, available at: <http://www.reuters.com/article/uk-ukraine-crisis-rebels/some-ukrainian-rebels-vent-frustration-with-putin-idUKKBN0FZ1ME20140730> (last accessed: 1/11/2017).

Мапа з даними за квітень 2014 р. – відмітками позначені міста, атаковані сепаратистами

Мапа за липень 2014 – території, підконтрольні сепаратистам, в період, коли було збито МН17.

3.2 Мобілізація ЗСРФ на російсько-українському кордоні

58. Військові підрозділи та важка артилерія ЗСРФ почали мобілізуватися на російсько-українському кордоні ще протягом подій Євромайдану.⁸⁶ 26 лютого 2014 року президент Путін наказав привести в бойову готовність 150 000 вояків, розміщених на заході Росії.⁸⁷ 24 березня 2014 Кремль розпочав масштабні навчання біля кордону з Україною.⁸⁸ Порівняльний аналіз супутникових знімків, зроблених Авторами, Bellingcat⁸⁹ та Atlantic Council⁹⁰ явно вказують підвищення активності СЗРФ, побудову військових таборів, та переміщення важкої техніки в стратегічних локаціях вздовж кордону.⁹¹ Свідки вказують, що бачили та чули маневрування важкої ствольної артилерії та реактивних систем залпового вогню (РСЗВ) та ведення ними вогню з території РФ.⁹² Всі свідчення вказують на мобілізацію потужного атакуючого угруповання та наявність вогневих позицій важкої артилерії на російському боці кордону.

3.2.1 ВІЙСКОВІ ТАБОРИ СЗРФ, РОЗМІЩЕННЯ ЧАСТИН ТА ЙМОВІРНІ АРТИЛЕРІЙСЬКІ ВОГНЕВІ ПОЗИЦІЇ

59. Свідчення очевидців та аналіз супутникових знімків російсько-українського кордону виявили швидко та безпрецедентну появу кластерів воєнної інфраструктури в частині Ростовської області РФ, що межує з Луганською областю України в період липня — вересня 2014 року. На цих знімках чітко видно РСЗВ та гаубиці, що рухаються або стволи яких спрямовані в напрямку України, а також сліди, залишені технікою під час заходу на вогневі позиції.

60. Більше того, аналізуючи контент та дані геолокації публікацій в соціальних мережах, залишенх вояками ЗСРФ, Автори можуть заключити, що влітку та восени 2014 року на російсько-українському кордоні була зібрана потужна бойова сила, що складалась із спеціальних підрозділів атакуючого типу з різних частин РФ. Аналіз, проведений Авторами, виявив поблизу з кордоном України на Луганщині присутність військовослужбовців з таких військових частин (в/ч): в/ч 30683 (288-а артилерійська бригада, що базується в Муліно Нижньогородської області); в/ч 43533 (681-й регіональний тренувальний центр для тренування артилеристів та ракетників, що базується в Муліно Нижньогородської області); в/ч 64055 (батальйон радіотехнічної розвідки, базується в Курську); в/ч 31135 (1-й механізований полк Таманської дивізії, що базується в Московській області); в/ч 31134 (15-й механізований полк "Калінінець" Таманської дивізії, що базується в Московській області).⁹³ Знімки, опубліковані солдатами СЗРФ також

86 UN, 'Official statements regarding the events in Ukraine from top UN officials and Heads of foreign missions and representations. December 2013 - January 2014: Backing Ukraine's territorial integrity, UN Assembly declares Crimea referendum invalid', 27 March 2014, ('Russian troops and armored vehicles were deployed in February [to Crimea]'), available at: <http://www.un.org.ua/en/information-centre/news/1772-2013-12-05-17-51-07>; NATO, 'North Atlantic Council statement on the situation in Ukraine', 2 March 2014, ('The North Atlantic Council condemns the Russian Federation's military escalation in Crimea'), available at: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_107681.htm; The New York Times, 'Russian troops mass at border with Ukraine', 13 March 2014, available at: <https://www.nytimes.com/2014/03/14/world/europe/ukraine.html>

87 The Globe and Mail, 'Globe in Ukraine: Russian-backed fighters restrict access to Crimean city', 26 February 2014, available at: <http://www.theglobeandmail.com/news/world/tension-in-crimea-as-pro-russia-and-pro-ukraine-groups-stage-competing-rallies/article17110382/#dashboard/follows/?cmpid=tgc> (last accessed: 31/05/2016); CNN, "Russia flexes military muscle as tensions rise in Ukraine's Crimea region", 27 February 2014, available at: <http://edition.cnn.com/2014/02/26/world/europe/ukraine-politics/> (last accessed: 31/05/2016).

88 The Telegraph, "Vladimir Putin orders military exercise on Ukraine border after killings", 24 April 2014, available at: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/10785386/Vladimir-Putin-orders-military-exercise-on-Ukraine-border-after-killings.html> (last accessed: 26/07/2017).

89 Bellingcat, 'Russia Ante Portas: Updated Satellite Imagery Shows Border Crossings and Artillery Sites', 15 June 2016, available at: <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2016/06/15/9629/>

90 The Atlantic Council of the United States, Hiding in Plain Sight: Putin's War in Ukraine (Washington: Atlantic Council, 2015), available at: http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/Hiding_in_Plain_Sight/HPS_English.pdf

91 The Atlantic Council of the United States, Hiding in Plain Sight: Putin's War in Ukraine (Washington: Atlantic Council, 2015), pp. 16, 23, available at: http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/Hiding_in_Plain_Sight/HPS_English.pdf

92 E.g.: Witness statements: 0205K828, 0205K844, 0205K856-2.

93 Case File 0205_military_on_the_border (IPHR Database of 33 soldiers of Russian Regular army, m/u 54801, 41450, 43533,

підтверджують присутність РСЗВ та самохідних артилерійських установок ЗСРФ поблизу російсько-українського кордону.⁹⁴

Map of area identifying locations of all of the below sites.

61. Автори задокументували такі табори та ймовірні вогневі позиції артилерії ЗСРФ:

- **Позиції біля хутора Манюцкий** – розташоване на відстані 500-1000 метрів від кордону з Україною,⁹⁵ це місце судячи з усього використовувалось, як початкові вогневі позиції для ствольної артилерії та РСЗВ ЗСРФ, а також для запуску розвідувальних дронів в серпні 2014.⁹⁶ Українські прикордонники та місцеві мешканці свідчать, що чули артилерійські тягачі, що

Сліди, залишені після маневрування важкої техніки до та від ймовірних вогневих позицій чітко видно на супутникових знімках, зроблених 6 вересня 2014 року

30683, 11659, 54164, 73582, 02511, 54046, 31135, 45767, 31134, 64055, 12128).

94 Case File 0205AFRF soldiers captured with geotagging near their military vehicles.

95 Geolocation Coordinates.: 48040'46" N 39043'32" E

96 Witnesses 0205K1086 observed that the MLRS AFRF firing positions were relocated further into Russian territory towards the end of August.

рухались в напрямку цих позицій, та повертались після здійснення кожної атаки.⁹⁷ Свідки описують, що чули звуки та бачили хмари куряви, що супроводжували маневрування техніки. Прикордонники свідчать, що бачили спалахи від ведення вогню принаймні п'ятьма одиницями ствольної артилерії, а також атаки РСЗВ по території України з цих вогневих позицій.⁹⁸ Ці свідчення підтверджені порівнянням супутникових знімків перед та після періоду ймовірних транскордонних атак — сліди чітко видно на знімку, знятому 6 вересня 2014.⁹⁹ Жодних слідів не видно на знімку від 17 липня 2014.¹⁰⁰

Жодних слідів не видно на знімку від 17 липня 2014

- **Позиції біля села Патроновка** – розташоване на відстані 1,3 км від російсько-українського кордону;¹⁰¹ це місце судячи з усього використовувалось, як укріплений військовий табір та артилерійські вогневі позиції. Супутниковий знімок, зроблений 6 вересня 2014 зображує

Чотири САУ "Мста-С" разом з командною машиною, а також численні сліди від переміщення важкої техніки. Фото зроблене 6 вересня 2014.

97 Witness statement: 0205K828.

98 Witness statements: 0205K827,0205K828

99 Photo evidence: Arta2.jpg

100 Photo evidence: Arta1.png

101 Geolocation Coordinates: 48037'58" N 390 44'58" E.

військову інфраструктуру та велику кількість слідів від вантажівок, що співпадають з переміщенням та маневруванням артилерійських тягачів, а також присутність командної машини та чотирьох самохідних артилерійських установок (САУ) МСТА-С, усі стволи яких спрямовані в напрямку України (а точніше — в напрямку населених пунктів Макарове та Станиця-Луганська, що розташовані на відстані 15 та 17 км від САУ відповідно). Жодних слідів не видно на знімках, зроблених 17 липня 2014.¹⁰²

Жодних слідів чи присутності техніки. Знімок зроблено 17 липня 2014.

- **Позиції біля села Дуби** – розташоване на відстані 12 км від кордону з Україною,¹⁰³ це місце судячи з усього слугувало для розташування великого військового табору та вогневих артилерійських позицій. Супутниковий знімок, зроблений 6 вересня 2014 зображує приблизно 40 критих вантажівок всередині табору та військове обладнання, розташоване навколо табору на узліссі на південь та схід від табору.¹⁰⁴

На знімку, зробленому 25 липня 2014 року¹⁰⁵ видно чотири САУ 2С19 “Мста-С” (максимальна дальність стрільби яких складає 25 км¹⁰⁶). Ця інформація також підтверджується зображеннями САУ 2С19 “Мста-С”, що з’являються на фото, опублікованих солдатами СЗРФ в соціальних мережах з геомітками, прив’язаними до цієї території.¹⁰⁷ Приблизно в 200 метрах на південь-південний схід від цих САУ на супутникових знімках видно ще вісім військових машин, які можна ідентифікувати, як РСЗВ (максимальна дальність стрільби яких складає 40 км).¹⁰⁸ Стволи всіх чотирьох САУ та установки РСЗВ спрямовані в напрямку України (конкретніше в напрямку села Гарасимівка, яке розташоване в 18,5 км від цього місця).¹⁰⁹ Той же знімок також зображує колону САУ 2С3 “Акація” (максимальна дальність стрільби яких складає 18,5-25 км¹¹⁰) та російський військових гелікоптер в польоті.¹¹¹

102 Satellite images Google Earth: 06/09/2014, 48037'53" N 390 42'36" E; 25/07/2014, 48037'53" N 390 42'36" E

103 Geolocation Coordinates: 48038'16" N 39-52'58" E

104 Satellite image Google Earth, 06/09/2014, 48038'16" N 39052'57" E

105 Satellite image Google Earth, 25/07/2014, 48038'14" N 39053'23" E

106 Wartools, “САУ Мста-С 2С19 - 152-мм самоходная гаубица”, available at: <http://wartools.ru/sau-russia/sau-msta-s-2s19> (last accessed: 15/11/2017).

107 Photo evidence: soldiers.jpg

108 Satellite image Google Earth, 06/09/2014, 48038'10" N 39053'15" E

109 Satellite image Google Earth, 48047'11" N 39041'56" E

110 Wartools, “САУ Акация 2С3 - самоходная гаубица”, available at: <http://wartools.ru/sau-russia/sau-akatsiya-2s3> (last accessed: 01/12/17)

111 Satellite image Google Earth, 06/09/2014, 48°37'55.76"N 39°50'57.61"E.

Знімок зроблений 25 липня 2014

- **Позиції біля плодорозсадника біля села Деркул** – розташований на відстані 0,76 км від російсько-українського кордону.¹¹² Згідно зі свідченнями одного свідка, це місце використовувалось, як артилерійські вогневі позиції.¹¹³

Знімок зроблений 6 вересня 2014

- **Позиції на березі ріки Сіверський Донець з російського боку** - розташоване на відстані 1,75 км від кордону з Україною.¹¹⁴ Згідно зі свідченнями одного з очевидців, це місце використовувалось, як артилерійська вогнева позиція для ведення вогню з установок БМ-21 "Град" (максимальна далькість стрільби яких складає 20-45 км) по позиціях УЗС біля села Колесниківка.¹¹⁵

62. Інші організації підтвердили зосередження ЗСРФ в безпосередній близькості до кордону з Україною

112 Geolocation coordinates: 48° 49'44" N 39° 04'43" E.

113 Witness 0205K827 .

114 Geolocation coordinates.: 48°36'29" N 39°41'56" E See also Satellite image Google Earth, 31/08/2014, 48°36'29"N 39°41'56"E

115 Witness statements: 0205K828, Photo evidence: map drawn by the witness 0205K828, point «14» on the map (Annex 1).

починаючи з квітня 2014.¹¹⁶ Припускається, що це були не просто регулярні військові навчання.¹¹⁷ Згідно з повідомленням НАТО, російські війська на кордоні були “зібрані в кількості, зорганізовані та забезпечені усім, що було необхідно для вторгнення в Україну.”¹¹⁸ Наступні позиції ЗСРФ були задокументовані на основі аналізу супутникових знімків високої роздільної здатності:

- **Позиції в регіоні навколо Белгорода** - розташовані на відстані менше 40 км від кордону з Україною.¹¹⁹ Супутникові знімки високої роздільної здатності, зроблені 22 та 26 березня 2014 показують прибуття військової техніки, включаючи бойові гелікоптери Мі-24 та Мі-8, танки та більше сотні бойових машин піхоти (БМП).¹²⁰
- **Позиції навколо Новочеркаська** - розташовані на відстані 50 км від кордону з Україною.¹²¹ Супутникові знімки високої роздільної здатності зображують територію, що була порожньою, та яка станом на 27 березня 2014 заповнена військовим спорядженням, включаючи транспортні засоби, намети та інше. Видимі сліди техніки та викопані траншеї відповідають діям при проведенні навчань. На знімках також видно БМП та артилерійські установки.¹²²
- **Позиції біля хутора Селезньов** - розташовані на відстані 750 метрів від кордону з Україною.¹²³ Супутникові знімки вирв, залишених після артилерійських атак по території України біля Амвросіївки, зроблені 16 липня 2014, дають підставу вважати, що це місце використовувалось для нанесення артилерійських ударів із застосуванням РСЗВ БМ-21 “Град” чи 9К51М “Торнадо-Г”.¹²⁴
- **Позиції біля Павлівки** - розташовані на відстані 2 км від кордону з Україною,¹²⁵ супутникові знімки, зроблені 16 липня 2014, показують, що це місце використовувалось для здійснення артилерійських

116 ‘EU Statement on the Current Security Challenges in the OSCE Area and OSCE Engagement with Ukraine’, PC.DEL/449/14, 29 April 2014, p. 1, available at: <http://www.osce.org/pc/118340?download=true>

117 Ambassador Daniel B. Baer, ‘United States Mission to the OSCE: Remarks on military activities of the Russian Federation on the border With Ukraine’, FSC-PC.DEL/9/14, 8 April 2014, p. 1, available at: <http://www.osce.org/fsc/117341?download=true>

118 Ambassador Daniel B. Baer, ‘United States Mission to the OSCE: Remarks on military activities of the Russian Federation on the border With Ukraine’, FSC-PC.DEL/9/14, 8 April 2014, p. 1, available at: <http://www.osce.org/fsc/117341?download=true>

119 Geolocation coordinates: 50.65N, 36.52E, American Association for the Advancement of Science, Geospatial Technologies and Human Rights Project, Satellite imagery of the crisis in Ukraine, Part II: Border deployments (Washington: American Association for the Advancement of Science, 2014), p. 10, available at: https://www.aaas.org/sites/default/files/Ukraine_Border_Deployments.pdf

120 American Association for the Advancement of Science, Geospatial Technologies and Human Rights Project, Satellite imagery of the crisis in Ukraine, Part II: Border deployments (Washington: American Association for the Advancement of Science, 2014), (Corroborating images and statements released by NATO that are no longer on the NATO website), pp. 9-10, available at: https://www.aaas.org/sites/default/files/Ukraine_Border_Deployments.pdf

121 Geolocation coordinates: 47.52N, 40.22E, American Association for the Advancement of Science, Geospatial Technologies and Human Rights Project, Satellite imagery of the crisis in Ukraine, Part II: Border deployments (Washington: American Association for the Advancement of Science, 2014), p. 11, available at: https://www.aaas.org/sites/default/files/Ukraine_Border_Deployments.pdf

122 American Association for the Advancement of Science, Geospatial Technologies and Human Rights Project, Satellite imagery of the crisis in Ukraine, Part II: Border deployments (Washington: American Association for the Advancement of Science, 2014), pp. 11-12, (Corroborating images and statements released by NATO that are no longer on the NATO website), available at: https://www.aaas.org/sites/default/files/Ukraine_Border_Deployments.pdf

123 Coordinates: 47.63709, 38.469355, The Atlantic Council of the United States, Hiding in Plain Sight: Putin’s War in Ukraine (Washington: Atlantic Council, 2015), p. 29, available at: http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/Hiding_in_Plain_Sight/HPS_English.pdf

124 The Atlantic Council of the United States, Hiding in Plain Sight: Putin’s War in Ukraine (Washington: Atlantic Council, 2015), p. 29, available at: http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/Hiding_in_Plain_Sight/HPS_English.pdf; Bellingcat, ‘Origin of artillery attacks on Ukrainian military positions in Eastern Ukraine between 14 July 2014 and 8 August 2014’, 17 Feb. 2015, pp. 5-9, available at: https://www.bellingcat.com/wp-content/uploads/2016/02/bellingcat_-_origin_of_artillery_attacks_02-12-15_final1.pdf

125 Coordinates: 47.939519, 39.846468, The Atlantic Council of the United States, Hiding in Plain Sight: Putin’s War in Ukraine (Washington: Atlantic Council, 2015), p. 23, available at: http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/Hiding_in_Plain_Sight/HPS_English.pdf

атак по українській території.¹²⁶ Сьома дивізія ВДВ РФ №54801 була переведена на базу в Павлівку в червні.¹²⁷

- **Позиції біля Гуково** - розташовані на відстані приблизно 5 км від кордону з Україною.¹²⁸

Супутникові знімки вирв, залишених після артилерійських атак по території України, зроблені 8 серпня 2014, дають підставу вважати, що це місце використовувалось для нанесення артилерійських ударів із застосуванням РСЗВ БМ-21 "Град". Ці висновки підтверджуються також відео, розміщеними в соціальних мережах місце зйомки яких вдалось локалізувати.¹²⁹

- **Позиції біля міста Кузьмінський** - розташовані на відстані 46 км від кордону з Україною,¹³⁰ супутникові знімки яких та публікації в соціальних мережах зображують сотні розміщених там армійських вантажівок, намети та паливні цистерни. Велика кількість наметів, вантажівок та броньованих бойових машин вказує, що на цій території було розміщено моторизований полк, принаймні в період з 27 березня по 5 квітня 2014.¹³¹ Тоді як 5-та Танкова бригада дислокувалась тут в жовтні та листопаді 2014. В цьому таборі перебували сотні солдатів.¹³²
- **Позиції біля Куйбишево** - розташоване на відстані 3 км від кордону з Україною,¹³³ це місце використовувалось для розміщення великої кількості важкої артилерії та нанесення ударів по території України в липні 2014. Факт ведення вогню з цих позицій підтверджується розповіддю російського солдата та наявність фото, на яких солдати ведуть вогонь в напрямку України. Дати цих ударів збігаються з інформацією від Державного департаменту США.¹³⁴

3.2.2 ТЕРИТОРІАЛЬНІ ВТОРГНЕННЯ ТА РОЗВІДУВАЛЬНІ АКТИВНОСТІ ЗСРФ

63. Свідки спостерігали територіальні розвідувальні вторгнення дронів та бойових гелікоптерів ЗСРФ над територією України перед та під час здійснення транскордонних атак. Українські прикордонники, розташовані в таборі "Гора" на околицях села Колесниківка, повідомляли, що бачили запуски військовими ЗСРФ дронів від хутора Маноцький протягом періоду цих обстрілів.¹³⁵ Мешканці Колесниківки бачили ті

126 Bellingcat, 'Origin of artillery attacks on Ukrainian military positions in Eastern Ukraine between 14 July 2014 and 8 August 2014', 17 Feb. 2015, p. 16, available at: https://www.bellingcat.com/wp-content/uploads/2016/02/bellingcat_-_origin_of_artillery_attacks_02-12-15_final1.pdf

127 The Atlantic Council of the United States, Hiding in plain sight: Putin's war in Ukraine (Washington: Atlantic Council, 2015), p. 23, available at: http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/Hiding_in_Plain_Sight/HPS_English.pdf

128 Coordinates: 48°05'25.0"N 39°54'45.3"E, Bellingcat, 'Origin of artillery attacks on Ukrainian military positions in Eastern Ukraine between 14 July 2014 and 8 August 2014', 17 Feb. 2015, p. 15, available at: https://www.bellingcat.com/wp-content/uploads/2016/02/bellingcat_-_origin_of_artillery_attacks_02-12-15_final1.pdf

129 The Atlantic Council of the United States, Hiding in plain sight: Putin's war in Ukraine (Washington: Atlantic Council, 2015), pp. 18-19, available at: http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/Hiding_in_Plain_Sight/HPS_English.pdf

130 Coordinates: 47.411287, 39.231931, The Atlantic Council of the United States, Hiding in plain sight: Putin's war in Ukraine (Washington: Atlantic Council, 2015), p. 11, available at: http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/Hiding_in_Plain_Sight/HPS_English.pdf

131 American Association for the Advancement of Science, Geospatial Technologies and Human Rights Project, Satellite imagery of the crisis in Ukraine, Part II: Border deployments (Washington: American Association for the Advancement of Science, 2014), pp. 13-14 (Corroborating images and statements released by NATO that are no longer on the NATO website), available at: https://www.aaas.org/sites/default/files/Ukraine_Border_Deployments.pdf

132 The Atlantic Council of the United States, Hiding in plain sight: Putin's war in Ukraine (Washington: Atlantic Council, 2015), p. 13, available at: http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/Hiding_in_Plain_Sight/HPS_English.pdf

133 Coordinates: 47.815116, 38.867638, The Atlantic Council of the United States, Hiding in plain sight: Putin's war in Ukraine (Washington: Atlantic Council, 2015), p. 23, available at: http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/Hiding_in_Plain_Sight/HPS_English.pdf

134 The Atlantic Council of the United States, Hiding in plain sight: Putin's war in Ukraine (Washington: Atlantic Council, 2015), pp. 23-24, available at: http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/Hiding_in_Plain_Sight/HPS_English.pdf

135 Witness 0205K828; Map attached to witness statement.

ж самі чи такі ж дрони над своїми оселями та позиціями УЗС.¹³⁶ Свідки також бачили бойові гелікоптери Мі-24 та Мі-8 з нанесеними на них розпізнавальними знаками приналежності до СЗРФ, які здійснювали польоти над територією України 2 серпня 2014 року.¹³⁷

64. Інші організації також задокументували факти територіальних вторгень СЗРФ на територію України з розвідувальною метою, включаючи такі, що були здійснені наземними силами. 25 серпня 2014 десять солдат в зеленій військовій уніформі та білими нарукавними пов'язками були захоплені УЗС біля Дзеркального, українського села в 20 км від кордону з Україною. Російські військові відомства підтвердили, що ці чоловіки насправді були російськими десантниками, які заблукали на території України, виконуючи тренувальні завдання біля кордону.¹³⁸
65. Згідно з повідомленнями Генерального секретаря НАТО Фога Расмусена, 14 серпня 2014 року конвой з двадцяти БМП та інших транспортних засобів з російськими номерними знаками увійшов на територію України біля пропускного пункту Ізварине, що контролювався сепаратистами. НАТО кваліфікувало цей інцидент, як "Російське вторгнення" в той час, як Міністерство оборони РФ заперечило існування такого конвою.¹³⁹
66. Повідомляється, що в проміжку між 22 та 27 серпня 2014 російська артилерія, військовий персонал та те, що Росія називає "гуманітарний конвой" перетнули кордон з Україною без дозволу на це українського уряду. Перетин відбувся як на ділянках кордону, що контролювався проросійськими сепаратистами, так і поза зоною їхнього контролю, як наприклад на півдні Донецької області поблизу Новоазовська.¹⁴⁰
67. 8 листопада 2014 року монітори ОБСЄ повідомили, що бачили переміщення великої кількості важкої техніки без розпізнавальних знаків на території, контрольованій сепаратистами. Це включало в себе БМП, вантажівки, паливні заправщики та танки, які супроводжували люди в темно-зеленій уніформі без знаків приналежності.¹⁴¹ 12 листопада командувач НАТО генерал Філіп Брідлав заявив про колони російської військової техніки та бойових з'єднань, що кілька днів поспіль заходили на територію України.¹⁴²
68. Дослідники з Bellingcat зазначили, що 29 серпня російські солдати з в/ч 54096 6-ї Танкової бригади були залучені у боях за місто Іловайськ. Два танки Т-72Б3 з цієї бригади були пошкоджені чи знищені та потім сфотографовані; маркування на танках чітко ідентифікувало їх приналежність до ЗСРФ. Російські вояки з 6-ї Танкової бригади також розмістили свої фотографії, зняті біля знака українського села Червоносільське поблизу Іловайська.¹⁴³

136 Witness statement 0205K1087.

137 Witness statements: 0205K828, 0205K829.

138 BBC News, 'Captured Russian troops "in Ukraine by accident"', (26 Aug. 2014), available at: <http://www.bbc.com/news/world-europe-28934213>

139 Reuters, 'NATO saw "Russian incursion" into Ukraine – Rasmussen' (15 Aug. 2014), available at: <https://www.reuters.com/article/uk-ukraine-crisis-nato-chief/nato-saw-russian-incursion-into-ukraine-rasmussen-idUKKBN0GF12V20140815>; RT News, 'Russian Defense Ministry Denies Reports Military Column Crossed into Ukraine', (15 Aug. 2014), available at: <https://www.rt.com/news/180584-border-russian-military-troops/>

140 BBC, Ukraine crisis: Russia aid convoy 'invades Ukraine', 22 Aug. 2014, available at: <http://www.bbc.com/news/world-europe-28892525>; The New York Times, 'Ukraine reports Russian invasion on a new front', 27 Aug. 2014, (Andriy Lysenko, a spokesman for the Ukrainian military in Kiev, said the Russian armored column entered the town of Amvrosiyivka, south of Donetsk'), available at: <https://www.nytimes.com/2014/08/28/world/europe/ukraine-russia-novoazovsk-crimea.html> ; Bellingcat, 'Russia's path(s) to war', 21 Sep. 2015, p. 46, (citing evidence for usage of Novoazovsk-Veselo-Voznesenka crossing), available at: https://www.bellingcat.com/wp-content/uploads/2015/09/russia_s_path_s_to_war.pdf (last accessed: 15/11/2017).

141 OSCE, 'Spot report by the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), 8 November 2014', 8 Nov. 2014, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/126483> (last accessed: 1/11/2017).

142 See The Guardian, "Russian tanks and troops crossing into Ukraine, says NATO commander", available at: <http://www.theguardian.com/world/2014/nov/12/russian-tanks-troops-crossing-into-ukraine-nato-supreme-commander> (last accessed: 25.08.2017).

143 Bellingcat, 'Russia's 6th Tank Brigade: The dead, the captured, and the destroyed tanks (Pt. 1)', 22 Sep. 2014, available at: <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/09/22/russias-6th-tank-brigade/> (last accessed 15/11/2017); Bellingcat,

69. Протизаконні територіальні вторгнення та розвідувальні місії підрозділів ЗСРФ та дронів в подальшому підтверджують активне залучення РФ в конфлікт.

3.2.3 ВИСНОВОК

70. Побудова військових таборів, мобілізація військ ЗСРФ та вогневі артилерійські позиції на російсько-українському кордоні поза жодним сумнівом не відповідають “нормальній” активності на кордоні з сусідньою державою. Територіальні вторгнення ЗСРФ та розвідувальні місії являють собою пряме порушення української територіальної цілісності та національного суверенітету. Більше того, жодна з задокументованих подій, що відбувались влітку-восени 2014 року, не відбувалась в регіоні до подій Євромайдану. Ці події не можуть бути інтерпретовані ніяк інакше, крім того, що це було збирання потужного угруповання для вторгнення під прикриттям важкої артилерії, розташованої на вогневих позиціях біля кордону між РФ та Україною. Це також черговий раз доводить, що РФ оркеструє та прямо залучена у військовий конфлікт на сході України.

3.3 Задокументовані транскордонні атаки

71. Автори задокументували транскордонні атаки на села Колесниківка, Комишне, Юганівка, Красна Талівка, Дмитрівка та Победа в Луганській області, що відбувались протягом червня-вересня 2014 року. Грунтуючись на задокументованих доказах, є всі підстави вважати, що всі ці атаки були здійснені з території РФ та були вчинені самими або під контролем ЗСРФ.

3.3.1 АТАКИ НА ТА НАВКОЛО СІЛ КОЛЕСНИКІВКА, КОМИШНЕ ТА ЮГАНІВКА

Спутникова карта, що зображує вогневі позиції та атаковані селища.

- **Атакована територія:** Колесниківка,¹⁴⁴ Комишне¹⁴⁵ та Юганівка¹⁴⁶ це маленькі цивільні поселення, розташовані вздовж річки Деркул в безпосередній близькості до українсько-російського кордону (0,5-3 км). В червні 2014 в лісі на околицях Колесниківки був розташований табір УЗС (приблизно 300 метрів від найближчого цивільного помешкання), в якому розмістилось приблизно 300

¹⁴⁴ 'Russia's 6th Tank Brigade: The dead, the captured, and the destroyed tanks (Pt. 2)', 29 Sep. 2014, available at: <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/09/29/russias-6th-tank-brigade-pt-2/> (last accessed: 15/11/2017).

¹⁴⁴ Geolocation coordinates: 48040'17" N 39041'13" E

¹⁴⁵ Geolocation coordinates: 48043'09" N 39038'13" E

¹⁴⁶ Geolocation coordinates: 48040'56" N 39042'43" E

комбатантів.¹⁴⁷ Дві інші позиції УЗС були розташовані в таборі “Гора” та на блок-посту на дорозі, що сполучає Колесниківку та Нижню Вільхову.¹⁴⁸ В липні 2014 року лінія бойового зіткнення між УЗС силами ЛНР проходила приблизно в 14 км від цієї території.

- **Опис атак:** Згідно зі свідченнями українських прикордонників, перші транскордонні атаки цієї території були здійснені в перший тиждень липня, коли табір УЗС був атакований із застосуванням мінометів калібру 82-мм.¹⁴⁹ Згодом частота атак наростала, так само, як збільшувався і калібр застосованих боєприпасів. 23 липня 2014 вогонь важкої артилерії пошкодив цивільний будинок, поранив місцевих мешканців та підпалив сусідній ліс.¹⁵⁰ 2 серпня 2014 року вогонь важкої артилерії по табору “Гора” та блок-посту УЗС спричинив загибель чотирьох прикордонників.¹⁵¹ За свідченнями очевидців, в серпні 2014 атаки на об’єкти цивільної та військової інфраструктури відбувались ледь не щоденно.¹⁵² Атаки припинились 5 вересня 2014 року,¹⁵³ в той самий день, коли наступив режим припинення вогню згідно з першими Мінськими домовленостями.¹⁵⁴
- **Засоби, метод та походження атак:** Сліди від шести мінометних плит, знайдених на українському боці р. Деркул, а також сталевий трос, натягнутий поперек річки, дають підстави вважати, що перша атака з 82-мм мінометів була здійснена, комбатантами, що переправились через річку та після атаки повернулись на російську територію.¹⁵⁵ Аналіз вирв та залишків боєприпасів показує, що наступні атаки здійснювались з установок РСЗВ “Град” з території РФ.¹⁵⁶ Супутникові знімки виявляють принаймні 150 залишених після розривів вирв в Колесниківці та навколо неї, не менше 70 вирв в місці розташування табору “Гора” та щонайменше 24 вирви біля блок-посту УЗС.¹⁵⁷ Їх походження можна прослідкувати за характерними обрисами вирв видних на знімках, і які вказують, що більшість снарядів прилетіла з напрямку території РФ (азимут 1200).¹⁵⁸ Аналіз вирв на околицях Колесниківки підтверджує, що атаки на це місце здійснювались з ЗСРВ “Град” та 122-мм артилерії,¹⁵⁹ в той час, як пункт “Гора” та блок-пост обстрілювались майже виключно з 122-мм гаубиць.¹⁶⁰ Аналіз глибини, геометричних розмірів та спрямування вирв, а також саме їх місце-знаходження, підтверджують, що вогонь вівся з території РФ.¹⁶¹ Залишки снаряду “Град”, що знаходились в вирві на території одного з домогосподарств Колесниківки, їх кут входження та напрямок також вказують російське походження цієї атаки.¹⁶² Автори також задокументували на цій ділянці снаряд “Град” та 122-мм осколково-фугасний снаряд, які не розірвалися.¹⁶³ Форми та кути входження снарядів в землю у всіх задокументованих вирвах¹⁶⁴ збігаються з геолокацією імовірних вогневих позицій на

147 Geolocation coordinates: 48040'18" N 39041'49" E

148 Geolocation coordinates: 48042'18" N 39041'26" E

149 Witness statements: 0205K867, 0205K831.

150 Witness statement: 0205K855; Video evidence: 150910_Kolesnikovka7_ul.Peschanaya_13_intervyu; 150910_Kolesnikovka7_ul.Peschanaya_4_voronka 16; «Лето в Колесниковке в подвале под российскими градами», timing: 05:00-15:00.

151 Witness statement: 0205K844.

152 Case file 0205, 150910_Kolesnikovka7_ul.Peschanaya_13_intervyu.MOV, witness statement 0205K833

153 Witness statement 0205K856.

154 Minsk Protocol, 5 Sep. 2014.

155 Witness statements: 0205K867, 0205K831.

156 Case file 0205, crater analysis videos: VID_20150909_185509.3gp, VID_20150910_104635.3gp, VID_20150910_105723.3gp,

157 See Satellite image Google Earth, 06/09/2014, 48°40'18N 39°41'49"E; Case file 0205, crater analysis videos: VID_20150909_185509.3gp, VID_20150910_104635.3gp, VID_20150910_105723.3gp; Witness statement: 0205K828; Video evidence: “Лето в Колесниковке в подвале под российскими градами”.

158 See case file 0205, video VID_20150910_105723.3gp

159 Case file 0205, see 201509184752.jpg, 201509185933.jpg, foto1.jpg.

160 See Satellite image Google Earth, 06/09/2014, 48°43'23N 39°39'29"E and Satellite image Google Earth, 06/09/2014, 48°42'22N 39°41'35"E

161 Case file 0205, see VID_20150910_104635.3gp, VID_20150910_105723.3gp. 150909_Kolesnikovka20_dom1_intervyu 2.MOV,

162 Case file 0205, see VID_20150909_185509.3gp.

163 Case file 0205, see 150909_Kolesnikovka10_dom1_snariad.MOV.

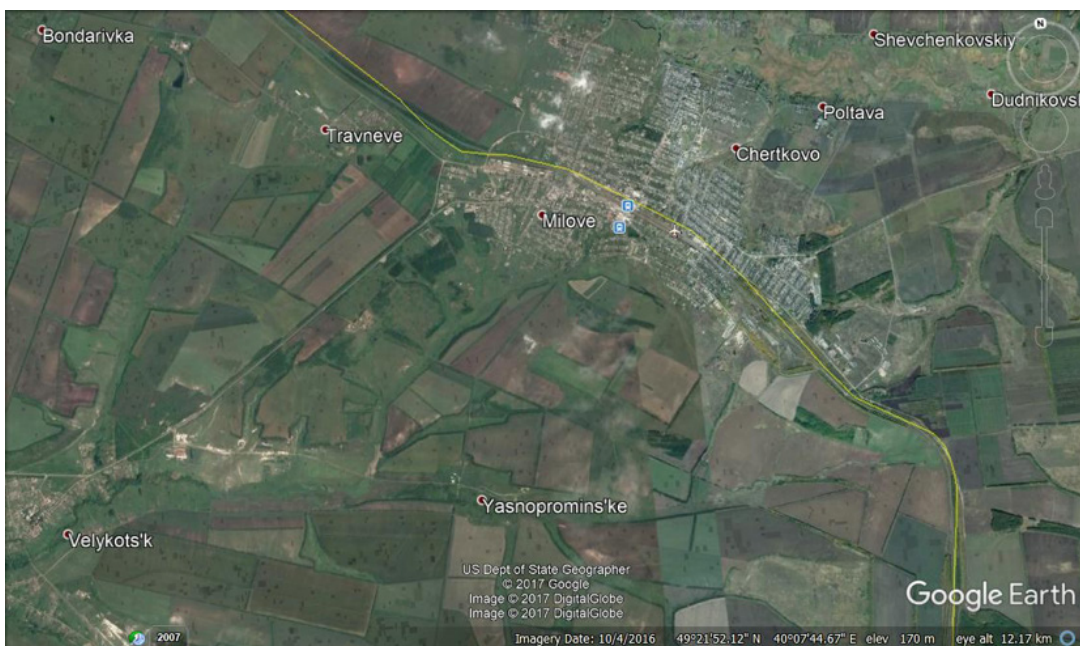
164 Case file 0205, see folder Колесниковка-Камышное > Фото-видео

території РФ, описаних в попередньому розділі,¹⁶⁵ так само ж і характеристиками далекості стрільби артилерійських систем, задокументованих на цих позиціях.¹⁶⁶ Зважаючи на кут на спрямування ударів, а також на близьке розташування обстріляних об'єктів до кордону з РФ, ці обстріли не могли бути здійснені з жодного місця, крім території РФ.

- **Шкода:** В результаті атак знищено два та пошкоджено ще 27 цивільних помешкань в трьох населених пунктах.¹⁶⁷ Кілька цивільних отримали осколкові ураження та контузії.¹⁶⁸ Щонайменше 13 прикордонників УЗС загинуло та 40 було поранено.¹⁶⁹
- **Висновок:** Задокументовані Авторами докази демонструють з високим ступенем імовірності, що в липні-вересні 2014 року українські села Колесниківка, Юганівка та Комишне, а також позиції УЗС навколо них були атаковані із застосуванням 82-мм мінометів, 122-мм гаубиць та РСЗВ БМ-21 "Град" та що ці атаки були здійснені з території РФ та вчинені військовослужбовцями ЗСРФ. Населені пункти, що знаходяться вглиб території України, такі як Макарове, Нижня Вільхова, Верхня Вільхова, Гарасимівка та Щастя також могли бути атаковані з цих же позицій.¹⁷⁰

3.3.2 АТАКИ НА СЕЛИЩЕ МІЛОВЕ

Супутниковий знімок, що зображує вогневі позиції та атаковані селища.

72. Автори задокументували три окремі атаки на позиції УЗС в селищі Мілове (Луганська область, Україна) та на його околицях, що відбулися 2 липня, 8 серпня та 9 серпня 2014 року. Мілове та Чертково (РФ) це дві половини одного селища, розділеного навпіл державним кордоном, що проходить по вул. Дружби Народів.¹⁷¹ На час, коли відбулися атаки, Мілове залишалось переважно цивільним пунктом з розташуванням в ньому загону прикордонної служби України та підрозділу Протиповітряної оборони за його околицями. В липні-вересні Мілове знаходилось приблизно в 80 км від найближчої позиції сепаратистів.

165 Manotsky settlement site, Duby village site, Petrovinka village site, Derkul village site, Siversky Donets site.

166 In addition, some impact craters near Kolesnykivka indicate a secondary MRLS BM-21 attack from the direction of a LPR position in the village of Parkhomenko (azimuth 173): Witness statements: 0205K845, 0205K828.

167 DRA, "Положение гражданского населения в отдельных районах донецкой и луганской областей.pdf", 2015, available at: <https://www.austausch.org/files/DRA/Publikationen/pdf>

168 DRA, "Положение гражданского населения в отдельных районах донецкой и луганской областей.pdf", 2015, available at: <https://www.austausch.org/files/DRA/Publikationen/pdf> (last accessed 01/12/2017).

169 Witness statements: 0205K844.

170 Witness statements: 0205K5845, 0205K831 - testifying to seeing missiles flying overhead in the direction of these settlements in Ukraine.

171 Geolocation coordinates: 49022'52" N 40008'06" E.

3.3.2.1 Атака на підрозділ Протиповітряної оборони УЗС 2 липня 2014

- **Атакована територія:** Підрозділ Протиповітряної оборони УЗС, що включав в себе радар та дві адміністративні будівлі, які знаходились приблизно в 1,5 км від кордону між Україною та РФ.¹⁷²
- **Опис атаки:** Атака відбувалася з 00:30 до 1:30 годин 2 липня 2014 року. По підрозділу було випущено ціночно 48 82-мм мін, які завдали шкоди підрозділу.¹⁷³
- **Ймовірне походження атаки:** Запис звуків мінометної атаки 2 липня зафіксував інтервал між звуками пострілів та розривів в п'ять секунд.¹⁷⁴ Це дає ґрунт припустити дистанцію стрільби в 3 км, що збігається з далекістю стрільби стандартного російського міномету М-37 чи 82-БМ-37. Місця установки мінометних плит та 48 ковпачків від мін було знайдено біля села Яснопромінське на українській території, яке розташоване в 3 км від обстріляного підрозділу.¹⁷⁵ Сліди, що ведуть від кордону до місця здійснення атаки дають право зробити висновок, що атакувальники перетнули кордон, здійснили атаку та повернулись назад через кордон.¹⁷⁶
- **Шкода:** Докази заподіяної шкоди недоступні через закритість військового об'єкту. Повідомлень про жертви не поступало.
- **Висновок:** Задokumentовані Авторами докази демонструють з високим ступенем вірогідності, що 2 липня 2014 року підрозділ Протиповітряної оборони УЗС був атакований з використанням 82-мм мінометів з місця поблизу села Яснопромінське. Та що комбатанти перетнули кордон для здійснення атаки та потім повернулись назад на територію РФ.

3.3.2.2 Атака на відділ Прикордонної служби УЗС 8 серпня 2014

- **Атакована територія:** Відділ Прикордонної служби УЗС розташований в адміністративній будівлі в центрі села Мілове та оточений цивільними помешканнями. Він знаходиться приблизно в 450 метрах від державного кордону.¹⁷⁷
- **Опис атаки:** 8 серпня 2014 відділ Прикордонної служби України був атакований із застосуванням чотирьох реактивних вогнеметів РПО "Шмель", 73-мм протитанкового гранатомету СПГ-9 та кількох 40-мм гранат ГП-25.¹⁷⁸ Атакувальниками були також залишені дві протипіхотні міни ПОМ-2 біля будівлі відділу, одна з яких вибухнула в 7:00 наступного ранку.¹⁷⁹
- **Ймовірне походження атаки:** В 50 та 150 метрах від будівлі відділу та в 0.4 км від кордону були знайдені два відпрацьованих двигуна від РПО "Шмель".¹⁸⁰ Той факт, що пошкоджено було лише фасад будівлі звернений в бік РФ показує, що атакувальники увійшли на територію України для здійснення атаки та потім повернулись на територію РФ.¹⁸¹ Спираючись на напрямок, відстань та кут атаки, єдиним місцем, де можна було розмістити СПГ-9 для атаки була будівля покинутої фабрики (на тепер зруйнованої) на території РФ в 1 км від обстріляного відділу.¹⁸² Походження атаки гранатами ГП-25 не було з'ясоване.

172 Geolocation coordinates: 49022'02" N 40005'48" E.

173 Witness statements: 0205K835, 0205K849. Case file 0205, Drown map Бацман Віталій 002.jpg.

174 Video evidence: "Звуки артподготовки под Украинским селом Меловое или Российским селом Чертково 2 ночи 02.07.14.mp4".

175 Witness statements: 0205K835, 0205K849. Case file 0205, Drown map Бацман Віталій 002.jpg.

176 Witness statement: 0205K833.

177 Geolocation coordinates: 49022'03" N 40009'27" E.

178 Witness statement: 0205K835 .

179 Photo evidence: "DSC_0366.jpg", "Міна ПОМ-2.jpg", "ПОМ-2.jpg", "Противо-пехотная осколочная мина. jpg".

180 Photo evidence: "DSC_0337.jpg", "Двигатель ШМЕЛЯ.jpg", "Реактивный Двиг ШМЕЛЯ.jpg", "Реактивный двигатель Шмель.jpg", "Реактивный дигатель.jpg.

181 Witness statement: 0205K849.

182 Witness statement: 0205K833; Video evidence: "VID_20160330_163417[1].3gp" .

- **Шкода:** Атака 8 серпня зруйнувала дах та вікна будівлі відділу та серйозно пошкодила фасад і приміщення всередині.¹⁸³ Гранатами ГП-25 був пошкоджений гараж відділу.¹⁸⁴ Чотири прикордонники були поранені в результаті вибуху протипіхотної міни ПОМ-2 наступного після атаки ранку.¹⁸⁵
- **Висновок:** Задokumentовані Авторами докази демонструють з високою долею вірогідності, що 8 серпня 2014 року відділ Прикордонної служби УЗС в Міловому був атакований з використанням РПО “Шмель”, 73-мм протитанкового гранатомету СПГ-9, кількох 40-мм гранат ГП-25 та двох мін ПОМ-2 та що ця атака була розпочата з території РФ.

3.3.2.3 Атака на підрозділ Протиповітряної оборони УЗС 9 серпня 2014

- **Атакована територія:** Підрозділ Протиповітряної оборони УЗС, що включав в себе радар та дві адміністративні будівлі, які знаходились приблизно в 1,5 км від кордону між Україною та РФ.¹⁸⁶
- **Опис атаки:** 9 серпня 2014 року в 4:30-5:30 годині розташований поблизу Мілового підрозділ Протиповітряної оборони УЗС був атакований з використанням крупнокаліберної артилерії.¹⁸⁷
- **Ймовірне походження атаки:** Атака була записана на відео,¹⁸⁸ зняте з даху будівлі, розташованої в Чертково, приблизно в 300 метрах на схід від російсько-українського кордону.¹⁸⁹ Спираючись на час та дату атаки та видимий на відео світлопункт, можна зрозуміти, що спалахи та звуки, що відповідають здійсненню пострілів з важкої артилерії, знаходились на схід від оператора, тобто вглиб території РФ. Це підтверджено свідком, який стверджує, що атака здійснювалась з місця поблизу населених пунктів Полтава та Манькове-Калитвенське (обидва знаходяться в Росії).¹⁹⁰ Затримка між спалахом та звуком пострілу в 1,2 сек дає змогу припустити, що вогнева позиція знаходилась в 411 метрах від камери.¹⁹¹ Затримка між звуком пострілу та розриву в 26 сек відповідає відстані приблизно в 6 км між вогневою позицією та атакованим підрозділом Протиповітряної оборони УЗС. Глибина, форма та орієнтація залишених розривами вирв, які описав один зі свідків, підтверджують, що ця атака відбулася з території РФ з використанням 152-мм артилерії.¹⁹²
- **Шкода:** Українська військова радарна установка була знищена внаслідок атаки.¹⁹³
- **Висновок:** Задokumentовані Авторами докази демонструють з високою долею вірогідності, що 9 серпня 2014 року підрозділ Протиповітряної оборони УЗС, розташований поблизу Мілового, був атакований з використанням 152-мм артилерії та що ця атака відбулась з території РФ.

73. Враховуючи, що найближча позиція сепаратистів знаходилась в 80 км від атакованої території, є всі підстави стверджувати, що всі три атаки на позиції УЗС в Міловому були здійснені безпосередньо чи під повним контролем ЗСРФ.

183 Photo and video evidence: group of photos and video collected by the field mission: “фото здания + шмель и противопехотная мина”; Permanent link to videos from Open source: <https://www.youtube.com/watch?v=vZO2zuJaZPw> ; <https://www.youtube.com/watch?v=rHzHRmMHld0>.

184 Witness statement: 0205K833; Video evidence: “VID_20160330_163417[1].3gp” .

185 Witness statement: 0205K849.

186 Geolocation coordinates: 49022’02” N 40005’48” E

187 Video evidence: “Стрельба и взрывы на границе рядом с Чертково-Меловое. 4 утра 08.08.2014”, “Стрельба и взрывы на границе рядом с Чертково Меловое. 4 утра 08.08.2014 (1)”

188 Video evidence: “Стрельба и взрывы на границе рядом с Чертково-Меловое. 4 утра 08.08.2014”, “Стрельба и взрывы на границе рядом с Чертково-Меловое. 4 утра 08.08.2014 (1)” .

189 Geolocation coordinates: 49022’31” N 40009’46” E

190 Witness statements 0205K849.

191 Witness statements: 0205K833; 0205K849.

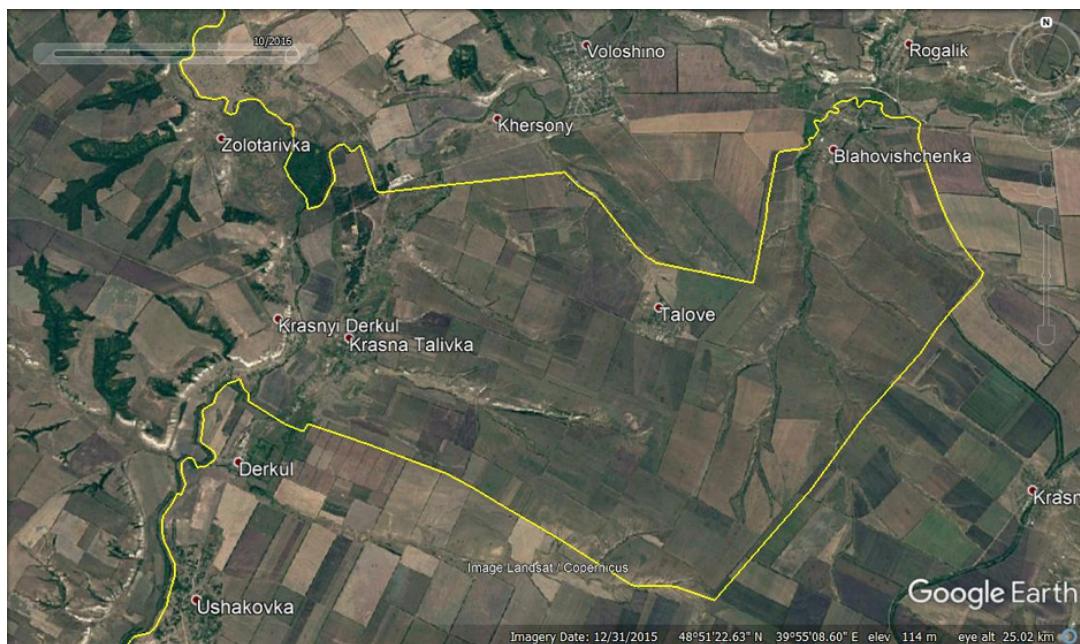
192 Witness statement: 0205K849.

193 Witness statement: 0205K849

3.3.3 АТАКИ НА СЕЛИЩЕ КРАСНА ТАЛІВКА

- **Атакована територія:** Українське селище Красна Талівка розташована в Станично-Луганському районі Луганської області¹⁹⁴ приблизно в 3,5 км від найближчого показника на російсько-українському кордоні, який оточує селище з трьох сторін. В липні 2014 року в селищі розміщувався прикордонний контрольно-пропускний пункт (ПКПП) та відділ Прикордонної служби. В описуваний час найближча позиція ЛНР розміщувалась в 30 км від селища.¹⁹⁵
- **Опис атак:** Позиції УЗС в самому селищі та навколо нього були атаковані двічі влітку 2014 року. Перша атака відбулась 27 червня 2014 року приблизно в 11:00. Дві протитанкові керовані ракети (ПТРК), найбільш

Супутниковий знімок території, де відбулися атаки

вірогідно 9М331 “Корнет” були випущені по спостережній вежі та приміщенню ПКПП з інтервалом приблизно в 10 хвилин.¹⁹⁶ Друга атака відбулась 25 серпня 2014 о 3:10. Група українських прикордонників, що мала кодову назву “Секрет” та знаходилась приблизно в 3 км від російсько-українського кордону, була атакована невідомими комбатантами.¹⁹⁷ Вони викликали підкріплення та продовжили відбивати атаку протягом приблизно 60 хвилин.¹⁹⁸ Під час атаки свідки бачили два бойових гелікоптери Мі-24 ЗСРФ та три БТР-82А, що перетнули кордон та здійснювали вогневу підтримку атакувальників.¹⁹⁹

- **Ймовірне походження атаки:** Обидві атаки біли здійснені на українській землі комбатантами, що перетнули кордон для їх здійснення та потім ретирувалися на територію РФ. Після атаки 27 червня були знайдені два мідних проводи, що тягнулися до місць вибухів з напрямку території РФ.²⁰⁰ Подальші дослідження, здійснені українськими прикордонниками, виявили маршрут, яким

194 Geolocation coordinates: 48051'13" N 39050'43" E

195 Korrespondent.net, 'Map of ARO on 1 September', 1 September 2014, available at: <http://korrespondent.net/ukraine/3412779-karta-ato-na-1-sentiabria> (last accessed: 15/11/2017).

196 Witness statement: 0205K839, 0205K840, 0205K838.

197 Witness statement: 0205K839, 0205K840, 0205K838, 0205K834.

198 Witness statement: 0205K834, 0205K839, 0205K838.

199 Witness statement: 0205K834, 0205K838; Toparmy.ru, 'БТР 82А фото новый бронетранспортер России', 30 January 2015, available at: <http://toparmy.ru/rossijskaya-armiya/novoe-rossijskoe-vooruzhenie/btr-82a-foto-novyj-bronettransporter-rossii.html> (last accessed: 15/11/2017).

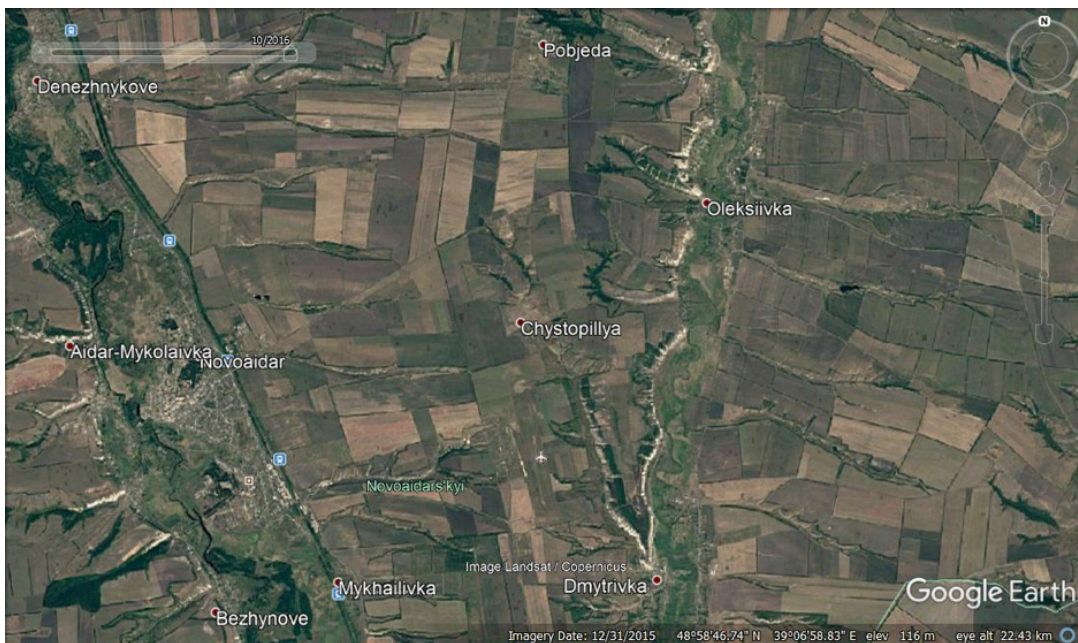
200 Witness statement: 0205K839.

комбатанти повернулись на територію РФ.²⁰¹ Атака 25 серпня відбулася поблизу державного кордону в безпосередній близькості до військового табору ЗСРФ в Деркулі (див вище).²⁰² Після атаки в лісі за селом Красна Талівка був знайдений тимчасовий табір, в якому були два магазини до автомата АК, спальний мішок зі слідами крові, сухий пайок, зроблений в Росії, бінокль, тепловізор та сумка з медикаментами з символікою Псковської дивізії ВДВ ЗСРФ.²⁰³

- **Шкода:** Внаслідок атаки 27 червня спостережна вежа та ПКПП були знищені та два прикордонники поранені.²⁰⁴ Внаслідок атаки 25 серпня чотири прикордонники УЗС були вбиті та двоє поранені.²⁰⁵ Також було знищено чотири автомобілі Прикордонної служби УЗС.²⁰⁶
- **Висновок:** Задokumentовані Авторами докази демонструють з високою долею вірогідності, що 27 червня та 25 серпня 2014 позиції УЗС навколо Красноі Талівки були атаковані комбатантами, які повернулись назад на територію РФ після атаки. Зважаючи на те, що найближча позиція ЛНР знаходилась в 30 км від атакованої території та те, що друга атака здійснювалась за підтримки гелікоптерів Мі-24 та БТР-82А, є всі підстави вважати, що ці атаки були скоєні самими ЗСРФ або під їх повним контролем.

3.3.4 АТАКИ НА СЕЛИЩА ПОБЕДА ТА ДМИТРІВКА

Супутниковий знімок, що зображує атаковану територію.

- **Атакована територія:** Селища Победа²⁰⁷ та Дмитрівка²⁰⁸ розташовані в Луганській області приблизно в 40 км від кордону між Україною та Росією. Це переважно цивільні поселення, в яких на момент описуваних атак були розташовані підрозділи УЗС: батальйон важкої артилерії, підрозділ 1-ї Танкової бригади та батальйон Київ-2 в Дмитрівці,²⁰⁹ а також війська сектору "А" в Победі, що включали добровольчі батальйони, важка артилерія, п'ять бойових гелікоптерів, системи

201 Witness statement: 0205K839, 0205K838.

202 Witness statement: 0205K834.

203 Witness statement: 0205K834, 0205K840.

204 Witness statement: 0205K839, 0205K840; Video evidence: VID_20160401_110843[1]; VID_20160401_113120[1].

205 Witness statements 0205K828, 0205K834, 0205K839, 0205K840.

206 Witness statement 0205K828.

207 Geolocation coordinates: 49002'29" N 39006'54" E.

208 Geolocation coordinates: 48055'35" N 39009'10" E.

209 Witness statement: 0205K869; Gazeta.UA, "After Russian "Smerch" Dmytrivka turned in flames", available at: http://gazeta.ua/articles/np/_dmytrivka-pislya-rosijskih-smerchiv-peretvorilas-na-popelische/583104 (last accessed: 15/11/2017).

протиповітряної оборони, ремонтна база та польовий госпіталь.²¹⁰ На момент атак найближчі позиції ЛНР від Дмитрівки та Перемоги знаходились в 35 та 45 км відповідно.²¹¹

- **Опис атак:** Позиції УЗС в Дмитрівці та Перемогі були атаковані із застосуванням РСЗВ “Смерч” та/або “Торнадо-С”, споряджених касетними боєприпасами.²¹² Дмитрівка була обстріляна чотирма хвилями залпів з 11:00 3 вересня до 7:00 4 вересня 2014 року.²¹³ Свідки вказують на застосування атакувальниками касетних боєприпасів.²¹⁴ Перемога була обстріляна 4 вересня 2014.²¹⁵ Більшість снарядів поцілили в позиції УЗС. Свідки описують, що чули звук “падаючих літаків” та гучні вибухи.²¹⁶ Влучання були і в склади боєприпасів, які здетонували та загорілись.²¹⁷
- **Ймовірне походження атак:** В Дмитрівці було задокументовано не розірваний боєприпас, хвіст якого був нахилений в напрямку РФ (азимут 1100-1300).²¹⁸ Боєприпас був ідентифікований, як снаряд російської системи “Торнадо-С”,²¹⁹ зброї, яка офіційно ніколи не експортувалась та не використовувалась за межами РФ.²²⁰ Та ж сама зброя могла використовуватись під час атаки на Перемогу, кут нахилу та напрямок не розірваного боєприпасу, задокументованого там, вказував на напрямок атаки з території Станиці Мітякінської²²¹ — розташованої в Росії.²²² Відстань від ймовірної вогневої позиції до атакованої території збігається з далькістю стрільби РСЗВ “Смерч” та “Торнадо-С”. В обох поселеннях Автори бачили залишки 300-мм ракет, які запускаються з РСЗВ “Смерч” або “Торнадо-С” та контейнери, які були споряджені касетними боєприпасами.²²³
- **Шкода:** Атаки спричинили значні руйнування та пожежу в Дмитрівці. 76 комбатантів УЗС було вбито; військове майно та склад боєприпасів УЗС були знищені.²²⁴ Цивільні помешкання та інфраструктура також були значно пошкоджені прямими влучаннями та осколками.²²⁵
- **Висновок:** Задокументовані Авторами докази демонструють з високою долею вірогідності, що 3-4 вересня 2014 року підрозділи УЗС в Дмитрівці та Перемогі були атаковані з використанням РСЗВ “Смерч” та/або “Торнадо-С”, споряджених касетними боєприпасами. Зважаючи на те, що найближчі позиції ЛНР знаходились в 35-45 км від атакованих об’єктів та що для атак використовувались РСЗВ “Смерч” та “Торнадо-С”, є всі причини вважати, що атаки на позиції УЗС в Дмитрівці та Перемогі були скоєні безпосередньо чи під повним контролем ЗСРФ. Ці знахідки також підтверджуються заявами українських чиновників²²⁶ та моніторингової місії ОБСЄ.²²⁷

210 Witness statement: 0205K869, 0205K862, 0205K863, 0205K873.

211 Information Analysis centre, Official map of ATO, available at: <http://mediarnbo.org/2014/09/04/situatsiya-na-shodi-ukrayini-na-04-veresnya/> (last accessed: 15/11/2017).

212 Witness statement: 0205K869, 0205K859, 0205K861, 0205K862.

213 Witness statement: 0205K869, 0205K859, 0205K861, 0205K862.

214 Witness statement: 0205K864.

215 Witness statement: 0205K869, 0205K862, 0205K863, 0205K873.

216 Witness statement 0205K858.

217 Witness statement: 0205K858, 0205K865.

218 Witness statement: 0205K869, 0205K859.

219 Witness statement: 0205K869, 0205K859, 0205K861, 0205K862.

220 The Finnish Institute of International Affairs, Comment 5, 2015: “The new Minsk ceasefire - a breakthrough of just a mirage in the Ukrainian conflict settlement?” by Andras Racz and Sinikukka Saari. Permanent link: http://www.fiaa.fi/en/publication/485/the_new_minsk_ceasefire/ (last accessed: 15/11/2017).

221 Geolocation coordinates: 48036'34" N 39047'00" E.

222 Witness statement: 0205K858, Video evidence from IPHR database: video_pobieda_smerch1

223 Case file 0205: video_pobieda_smerch1.3gp; all photos in folder 205>Перемога-Дмитровка>с. Дмитрівка>вул. Ворошилова.

224 Video evidence from IPHR database: “обстрел лагеря украинских военных в поселке Дмитровка”. Witness statements 0205K843, 0205K857, 0205K858. Case file 0205 see video “Перемога после “Смерча”.mp4”.

225 Witness statement: 0205K862.

226 National Security and Defence Council of Ukraine, Current information from Dmytrivka-Pobieda on 04.09.2014, Available at: <http://www.rnbo.gov.ua/news/1802.html> (last accessed: 15/11/2017).

227 Weekly update from the OSCE Observer Mission at the Russian Checkpoints Gukovo and Donetsk, 28 August until 08:00,

3.3.5 ВИСНОВОК

74. Спираючись на викладені в цьому розділі докази, є всі підстави вірити, що атаки на населені пункти Колесниківка, Комишне, Юганівка, Мілове, Красна Талівка, Дмитрівка та Победа в червні-вересні 2014 року були здійснені безпосередньо чи під повним контролем ЗСРФ з території Російської Федерації.

3.4 Висновок

75. Природа та широта включення Росії в конфлікт на сході України має вирішальне значення для визначення характеру конфлікту, як міжнародного чи не міжнародного. Ця кваліфікація в свою чергу визначає набір порушень щодо яких Прокурор МКС може притягувати до відповідальності винних у вчиненні воєнних злочинів. Отже докази транскордонних атак, вчинених ЗСРФ це визначальний шматок пазлу для МКС по ситуації в Україні.

76. Використавши супутникові знімки, що є у відкритому доступі, свідчення очевидців, та публікації солдатів ЗСРФ в соціальних медіа, Автори та інші організації задокументували безпрецедентну мобілізацію військ ЗСРФ, будівництво таборів, та появу вогневих позицій на російсько-українському кордоні в червні-вересні 2014. Доставка військ супроводжувалася розвідувальними місіями комбатантів, бойових гелікоптерів та дронів. Автори задокументували атаки на поселення поблизу державного кордону — Колесниківка, Комишне, Юганівка, Мілове, Красна Талівка, Дмитрівка та Победа — які відбулися між ервнем та вереснем 2014. Покази очевидців, аналіз ударних вирв, залишків боєприпасів та супутникових знімків вказують, що атаки були здійснені з території РФ. Ці атаки також слід розглядати у ширшому контексті — успішної інкурсії та окупації ЗСРФ українських територій в Криму та Севастополі, що контрастували з втратами територій проросійськими комбатантами в Донецькій та Луганській областях. Не дивно, що задокументовані атаки співпали зі показовою успішністю сепаратистів, що призвело до повороту в перебігу конфлікту.

77. Отже, задокументовані докази транскордонних атак демонструють пряме залучення Росії до збройного конфлікту на Східній Україні — що свідчить про існування МЗК.²²⁸ На додачу до означених доказів прямого залучення ЗСРФ до збройного конфлікту в задокументованих випадках, ці атаки означають залучення РФ до конфлікту в широкому сенсі та її повний контроль над сепаратистськими силами ЛНР та ДНР.

78. З усією повагою Автори звертаються до Прокурора МКС взяти цю інформацію до відома для визначення правової бази та притягнення до відповідальності за скоєння воєнних злочинів в контексті та пов'язаних з конфліктом на Східній Україні.

---

3 September 2014. Available at: <http://www.osce.org/om/123151> (last accessed 15/11/2017).

228 For analysis of what constitutes an IAC, see ICTY, The Prosecutor v. Dusko Tadic, Appeals Judgment, IT-94-1-A, 15 July 1999, para 84.

4. Задokumentовані атаки на цивільних та цивільні об'єкти

79. В цьому розділі Автори презентують докази задokumentованих атак на цивільних та цивільні об'єкти на Східній Україні з червня 2014 по травень 2017 року. Автори задokumentували 189 епізодів смертей та поранень цивільних та/чи нанесення шкоди цивільним об'єктам в 32 населених пунктах, вчинених в контексті та пов'язаних зі збройним конфліктом на сході України. Кожен епізод проаналізовано через Статут МКС, Елементи Злочинів МКС та застосовну юриспруденцію. Є всі підстави вважати, що у випадку 134 епізодів, задokumentованих в 22 населених пунктах, на чи в безпосередній близькості до лінії розмежування воюючих сторін, атаки мали ознаки воєнних злочинів, як їх визначає Розділ 8 Статуту МКС. Атаки призвели щонайменше до 100 смертей цивільних, 162 поранення цивільних та сотень випадків повного чи часткового руйнування цивільної власності.
80. Ці епізоди включають цілеспрямовані атаки на цивільних чи цивільні об'єкти (в порушення Розділів 8(2)(b)(i)/(ii) в МЗК або 8(2)(e)(i) в НМЗК Статуту МКС) так само, як і атаки проти військових цілей з браком пропорційності між очікуваною супутньою шкодою цивільним/цивільним об'єктам/довкіллю та очікуваною військовою перевагою (в порушення Розділу 8(2)(b)(iv) Статуту). Автори відзначили, що тривожно велика кількість атак були здійснені проти шкіл, дитячих садків та лікарень — що становить окремий воєнний злочин атак на освітні та медичні установи згідно з Розділом 8(2)(b)(ix) в МЗК та 8(2)(e)(iv) в НМЗК Статуту МКС. Найбільш розповсюдженим засобом атак були РСЗВ "Град" та артилерія і міномети — невідбиркова за своєю суттю зброя, коли застосовується в густонаселених районах. Декілька кулеметних та гранатних атак також були задokumentовані. Основна кількість задokumentованих атак була вчинена силами, що розміщені на території, яку контролюють ДНР чи ЛНР, хоча певна кількість атак УЗС також була задokumentована.
81. З усією повагою до Прокурора МКС Автори додають, що всі докази, надані ними, включаючи свідчення очевидців, фотографії, відео та аналіз ударних вирв, є достатніми для того, щоб виправдати відкриття повного розслідування з метою притягнення всіх відповідальних до правосуддя.

4.1 Аналітичні рамки

82. Автори розуміють, що проста послідовність фактів може бути кваліфікована, як численні правопорушення відповідно до Римського Статуту, та що найбільш відповідна кваліфікація може бути очевидною лише після повного розслідування. Наша мета на цьому етапі продемонструвати, що задokumentовані авторами події, задовольняють матеріальному та контекстуальному елементам²²⁹ одного чи кількох злочинів визначених Статутом МКС, що вимагає відкриття повного розслідування цих подій. Тобто, що є всі підстави вважати, що мали місце злочини в рамках юрисдикції Суду.²³⁰
83. Збройні атаки на переважно цивільні міські території можуть включати багато правопорушень Розділу 8 Статуту МКС (воєнні злочини). Відповідність кожного наведеного діяння залежить від факторів таких,

229 It is not necessary, nor indeed possible, at this stage to satisfy the mens rea for the proposed offenses - ICC-01/15-4-Corr (Situation in Georgia), para. 219.

230 The "reasonable basis to believe" standard in Article 53(1)(a) of the ICC Statute is the lowest evidentiary standard provided for in the Statute. The information available to the Prosecutor is neither expected to be "comprehensive" nor "conclusive." It must be understood within the context in which it operates: the standard should be construed and applied against the underlying purpose of the procedure in article 15(4) of the Statute, which is to prevent the Court from proceeding with unwarranted, frivolous, or politically motivated investigations that could have a negative effect on its credibility. Nor does all the information under this standard need to necessarily point to one conclusion: ICC, Situation in the Republic of Kenya, "Decision Pursuant to Article 15 of the Rome Statute on the Authorization of an Investigation into the Situation in the Republic of Kenya," 31 March 2010, paras. 27-35.

як переважання комбатантів на атакованій території, засоби і методи атаки, величина та обсяг атаки, кількість та походження осіб чи інфраструктури, що були уражені, та вірогідна мета атакувальників.²³¹ Рішення по діяннях також відрізняються в залежності від природи конфлікту в контексті якого було скоєно правопорушення — список порушень щодо яких застосовні норми МКС ширший в МЗК ніж в НМЗК. Оцінка кожного звинувачення вимагає фактичної оцінки природи конфлікту у відповідний час, що базується на прямому залученні, повному контролі або окупації іноземною Державою. Цей Звіт не включає підсумковий аналіз природи конфлікту для кожної задокументованої атаки. Менше з тим, на думку Авторів, інформація, надана в Першому Звіті та Розділі 3 вище, обґрунтовано свідчить про наявність на території України МЗК починаючи з літа 2014 року. Оцінка того, чи була кожна із задокументованих атак здійснена в контексті чи пов'язана з МЗК вимагає всієї потужності механізму розслідування, доступного Прокурору МКС.

84. Таки чином, кожна атака задокументована та оцінена через такі аналітичні рамки, виокремленні зі Статуту та юриспруденції МКС:

- *Атаки навмисне спрямовані на цивільних та/чи цивільні об'єкти:*

Тут має бути продемонстровано, що метою атак було цивільне населення, цивільні, що не приймають прямої участі в бойових діях або цивільні об'єкти. Термін "атака" визначено, як "акт насилля проти супротивника, без різниці в нападі чи в обороні".²³² Це твердження не може бути перебалансоване через відсил до військової необхідності,²³³ чи пробачене як репресивне.²³⁴ Присутність серед цивільного населення осіб, що не підпадають під це визначення, не позбавляє все населення його цивільного статусу,²³⁵ хоча Суд братиме до уваги такі фактори, як кількість та поведінка комбатантів, присутніх серед цивільних.²³⁶ Цивільні та цивільні об'єкти втрачають захищений статус тільки в тому разі, коли беруть пряму участь в бойових діях.²³⁷ Жодних доказів фактичних жертв серед цивільних не вимагається, доказу наміру завдати жертв достатньо.²³⁸ Такі атаки можуть розглядатися відповідно до Розділу 8(2)(b)(i)/(ii) в МЗК та Розділу 8(2)(e)(i) в НМЗК.²³⁹ Якщо атаки цілеспрямовані на будівлі призначені для релігійних, навчальних, мистецьких, наукових, благодійних, медичних потреб чи історичних пам'яток, а також проти місць зосередження хворих та поранених, вони можуть розглядатися відповідно до Розділу 8(2)(b)(ix) в МЗК та Розділу 8(2)(e)(iv) в НМЗК (в разі, якщо вони не були військовими об'єктами на той час).²⁴⁰

- *Неуспіх в розділенні військових та цивільних цілей:*

Якщо атака спрямована на легітимну воєнну ціль та одночасно на цивільне населення та цивільних, що не беруть прямої участі в бойових діях, може розглядатися, як атака на цивільних та підпадати під Розділ 8(2)(b)(i)/(ii) в МЗК та Розділ 8(2)(e)(i) в НМЗК,²⁴¹ зі встановленням, що метою її було цивільне населення.²⁴² Не існує міжнародних керівних принципів для розмежування, чи була атака на цивільних спрямованою чи випадковою під час атаки на військові цілі. Судова Палата при

231 Elements assisting in ascertaining the intention are the means and methods used during the attack, the number and status of victims, the discriminatory character of the attack and the nature of the act: ICC-01/04-01/07-3436, Katanga, 7 March 2014, para. 807.

232 ICC-02/05-02/09-243-red, Prosecutor v. Abu Garda, Decision on the Confirmation of Charges, 8 February 2010, para. 65; ICC-01/04-01/07-3436, Katanga, 7 March 2014, para. 798; ICC-01/04-02/06-309, Ntaganda, 9 June 2014, para. 45.

233 ICC-01/04-01/07-3436, Katanga, 7 March 2014, para. 800.

234 ICC-01/04-01/10-465-Red, Prosecutor v. Mbarushimana, Decision on the Confirmation of Charges, 16 December 2011, para. 143.

235 ICC-01/04-01/10-465-Red, Mbarushimana, 16 December 2011, para. 148.

236 ICC-01/04-01/07-3436, Katanga, 7 March 2014, para. 801.

237 Article 51(3) of Additional Protocol I and Article 13(3) of Additional Protocol II.

238 ICC-01/04-01/07-55, Katanga, 6 July 2007, para. 37.

239 N.B.: there is no specific offence of international attack against civilian objects in NIAC, although this prohibition appears to have been subsumed into Article 8(2)(e)(i) – see ICC-01/04-02/06, Ntaganda, Decision Pursuant to Article 61(7)(a) and (b) of the Rome Statute on the Charges of the Prosecutor Against Bosco Ntaganda, para. 46.

240 See ICTY-IT-95-14, Prosecutor v. Blaškić, Judgment, 3 March 2000, para. 185.

241 ICC-01/04-01/07-3436, Katanga, 7 March 2014, para. 802; ICC-01/04-01/10-465-Red, Mbarushimana, 16 December 2011, para. 142.

242 ICC-01/04-01/07-3436, Katanga, 7 March 2014, para. 802.

МТБЮ намагалася розробити такі принципи в справі проти Готовіни, доводячи, що переважне використання РСЗВ “Град” та 155-мм гармат для атаки цивільних об’єктів, що були розташовані в 200 метрах від військових об’єктів може розглядатись, як атака, цілеспрямована на цивільних.²⁴³ Так званий стандарт “200 метрів” був розкритикований під час апеляції, але жодної альтернативи представлено не було.²⁴⁴ Більше з тим, ОБСЄ виявило, що снаряди, які використовуються на Східній Україні, “загалом створюють зону вибуху та осколків здатну потенційно вбити чи покалічити будь-кого та пошкодити будь-який об’єкт, що знаходиться в цій зоні, яка в свою чергу може протягатися від 35 до 200 метрів в залежності від використаної зброї”.²⁴⁵ Отже постає питання в тому, щоб визначити для кожного випадку такі фактори, як тип використаної зброї, відстань від вогневої позиції, відстань від місця удару до військової цілі та географічна розкиданість місць ударів.²⁴⁶ Для юридичного аналізу в цьому Звіті Автори використовували “загальний” орієнтир в 400 метрів, як “допустиму похибку при стрільбі”, що базується на свідченнях військових експертів МТБЮ.²⁴⁷ Будь яка шкода, завдана поза цими 400 м від легітимної воєнної цілі, вважалась цілеспрямованою атакою на цивільних.

- *Відсутність загальної пропорційності між передбачуваною випадковою шкодою цивільним та очікуваною військовою перевагою:*

Коли випадкова шкода цивільному населенню чи особам, що не беруть безпосередньої участі в бойових діях, настільки непропорційна до військової мети, що викриває наміри атакувальника зробити об’єктом атаки цивільне населення, може оцінюватись відповідно до Розділу 8(2)(b)(i)/(ii) в МЗК та Розділу 8(2)(e)(i) в НМЗК.²⁴⁸

- *Брак пропорційності між передбачуваною випадковою шкодою цивільним/цивільним об’єктам/довкіллю та очікуваною військовою перевагою:*

Коли атака цілеспрямована проти військових цілей та атакувальник знав (або повинен був знати) про випадкову шкоду від атаки, що може бути завдана цивільним, цивільним об’єктам чи довкіллю та що ця шкода диспропорційна щодо очікуваної переваги, вона може оцінюватись відповідно до Розділу 8(2)(b)(iv) в МЗК. Еквіваленту для НМЗК в Статуті МКС не існує. Пошук відповідальності походить з питання пропорційності — як от чи використав обвинувачений всі доступні методи, щоб вберегти життя цивільних та чи вжив всіх необхідних засобів, щоб уникнути заподіяння шкоди, втрат та збитків серед цивільного населення.²⁴⁹ Принцип невибіркової природи атаки відноситься

243 ICTY, IT-06-90, Gotovina et al., Judgement, 15 April 2011, paras. 1903-1906.

244 ICTY, IT-06-90-A, Gotovina et al, Appeal Judgement, 16 Nov. 2012, paras. 51-67 (N.B: two of five appeal judges dissenting on this point).

245 OSCE, ‘Thematic Report: Hardship for conflict-affected civilians in eastern Ukraine’, February 2017, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/300276?download=true> (last accessed: 27/11/2017), p.4.

246 See for e.g.: ICTY, IT-98-29-T, Prosecutor v. Stanislav Galić, Judgement and Opinion, 5 Dec. 2003, paras. 561-594.

247 ICTY, IT-06-90, Gotovina et al., Judgement, 15 April 2011, paras. 1903-1906.

248 ICC-01/04-01/07-3436, Katanga, 7 March 2014, para. 802.

249 ICTY, The Prosecutor v. Dario Kordic, Mario Cerkez, Appeal Judgement, IT-95-14/2-A, 17 December 2004, para. 52. An important precautionary measure that impacts the assessment of proportionality is the obligation on all parties to give effective advance warning of attacks that may affect the civilian population, unless circumstances do not permit: ICRC, Customary IHL, “Rule 20: Advance Warning,” available at: https://www.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_cha_chapter5_rule20#Fn_25_10 (last accessed: 2/08/2015): Advance warning may not be required where the element of surprise is essential to the success of an operation or to the security of the attacking forces or that of friendly forces – see Hague Regulations, Article 26; Additional Protocol I, Article 57(2)(c).

до обох — засобу зброя нездатна розрізнити цілі — наприклад касетні боєприпаси²⁵⁰ та методу (як от бомбардування території²⁵¹) бою.²⁵²

4.2 Авдіївка²⁵³

85. Наведена нижче інформація, а також її аналіз, ґрунтуються на документах польової місії, яку організація Truth Hounds здійснила за дорученням Авторів цього звіту. Місія складалась з чотирьох візитів до Авдіївки 15-17 вересня 2016 року, 13-17 лютого 2017 року, 28 лютого 2017 року та 30 березня 2017 року. Документатори Truth Hounds опитали 53 свідка та документально зафіксували і описали 28 місць ударів.

4.2.1 АТАКОВАНА ТЕРИТОРІЯ

86. Авдіївка – індустріальне місто в Донецькій області України з населенням 35 000 людей.²⁵⁴ Головний роботодавець та джерело електроенергії в Авдіївці – завод Коксохім, розташований на північ-північний схід від Авдіївки (Ln 500). Місто було захоплене сепаратистами у травні 2014 року і звільнене УЗС 29 липня 2014 р.²⁵⁵ Воно розташоване у безпосередній близькості до підконтрольного ДНР міста Ясинувата (на південному сході) і Донецька (на півдні) – 3,5 км відділяє споруди на півдні Авдіївки від місцевості «Спартак» у Донецьку.²⁵⁶ Атаки на цивільних осіб в Авдіївці були задокументовані у Першому звіті.²⁵⁷

87. Згідно з домовленостями про припинення вогню Мінськ-2,²⁵⁸ промислова зона на південному сході Авдіївки²⁵⁹ стала де-факто буферною зоною між позиціями УЗС і ДНР. У лютому 2016 р. УЗС взяли під контроль промислову зону і побудували укріплення.²⁶⁰ Успіхи УЗС у 2016 р. також дозволили взяти під контроль невелику ділянку траси М04 – шляху стратегічного значення для ДНР, оскільки він з'єднує Донецьк з контрольованою ДНР Горлівкою.²⁶¹ З січня по березень 2017 р. військова присутність УЗС в Авдіївці включала:

- Казарми УЗС, розташовані на північ від міста поруч із залізничною станцією (Ln 201).

250 The ICTY has held that the use of cluster munitions in urban areas was indiscriminate and may qualify as a direct attack on civilians - ICTY IT-95-11-A, The Prosecutor v Martić, Appeal Judgment, 8 October 2008, para 260.

251 "An attack that treats as a single military objective a number of clearly separated and distinct military objectives located in a city, town, village or other area containing a similar concentration of civilians or civilian objects" - See Article 51(5)(a) of Additional Protocol I; For NIAC, see See ICRC, Customary IHL, "Rule 13: Area Bombardment," available at: https://www.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_rul_rule13 (last accessed: 25/04/2015).

252 See ICRC, Customary IHL, "Rule 12: Definition of Indiscriminate Attacks", available at: https://www.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_rul_rule12 (last accessed: 25 March 2015); See also Article 51(4)(b) and (c) Additional Protocol 1 and Article 8(2)(b)(xx) ICC Statute.

253 Case file N018 > Pics, location map: Avdiivka.jpg

254 Державна служба статистики України, 'Чисельність наявного населення України на 1 січня 2017 року', 09 June 2017, available at: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2017/zb_chnn_0117.pdf (last accessed 25/11/2017).

255 Урядовий Кур'єр, 'Силовики звільнили Авдіївку', 30 July 2014, available at: <http://ukurier.gov.ua/uk/news/siloviki-zvilnili-avdiyivku/> (last accessed: 22/11/2017)

256 Geolocation coordinates: 48005'07" N 37046'08" E

257 First Report, section 4.1.4, Case File 118.

258 Financial Times, 'Full text of the Minsk agreement', 12 February 2015, available at: <https://www.ft.com/content/21b8f98e-b2a5-11e4-b234-00144feab7de> (last accessed 24/11/2017)

259 Geolocation coordinates: 48007'07" N 37047'27" E; Location 17 on the Map

260 Уніан, 'Сили АТО зайняли промзону поблизу Авдіївки, витіснивши звідти терористів (відео)', 24 February 2015, available at: <https://www.unian.ua/war/1273908-sili-ato-zaynyali-promzonu-poblizu-avdiyivki-vitishivshi-zvidti-teroristiv-video.html> (last accessed 24/11/2017)

261 TSN, 'УКРАЇНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ Взяли під вогневий контроль Ясинуватську розв'язку – волонтери, 9 March 2016, available at: <https://tsn.ua/ato/ukrayinski-viyskovi-vzjali-pid-vogneviy-kontrol-yasinuvatsku-rozv-yazku-volonteri-606397.html> (last accessed 24/11/2017)

- Військовий контрольний пункт УЗС на вулиці Воробйова, що розділяє стару і нову частини міста з військовослужбовцями, розміщеними у житловому будинку неподалік (Ln 202 і 203).
- Підрозділ УЗС, розташований у старому дитячому будинку в районі «Хімік» – спальні приміщення та медичний пункт (Ln 204).
- Вогневі позиції УЗС на півдні-південному сході міста: у промисловій зоні (Ln 17); у кінці вулиць Лермонтова і Колосова (Ln 205 і 206); лісовий район на півдні-південному сході (Ln 208) і прилеглі до залізничної лінії на південно-західному краї (Ln 209).
- Склад боєприпасів УЗС, бойові машини та військовослужбовців, розташованих на півдні-південному сході вулиці Колосова (Ln 207).²⁶²
- Артилерійські вогневі позиції УЗС за межами міста біля озера (Ln 327).

4.2.2 ОПИС/ОГЛЯД АТАК

88. Після повернення Авдіївки під контроль УЗС в липні 2014, цивільне населення та цивільні об'єкти зазнали спорадичних нападів з позицій ДНР у містах Донецьк та Ясинувата. Ці атаки, що варіювалися засобами та інтенсивністю, призвели до пошкодження цивільних об'єктів, поранень та загибелі людей.²⁶³ Крім артилерійських та мінометних обстрілів, цивільне населення також потерпало від спорадичного снайперського вогню, який вівся з позицій ДНР.²⁶⁴

89. 26 січня 2017 стало початком нової хвилі інтенсивних мінометних і артилерійських нападів сил ДНР, які протягом місяця відбувалися майже щодня. Неясно, яка сторона ініціювала цей раунд бойових дій. Однак, цілком імовірно, що атаки ДНР обумовлені взяттям під контроль УЗС промислової зони (Ln 17) та зусиллями, спрямованими на контроль ділянки шосе М04. Також слід зазначити, що український уряд стверджує, що ці напади, які відбулися незабаром після інавгурації Президента Трампа, були спрямовані на тестування нової позиції американської адміністрації щодо конфлікту в Україні. За словами міністра закордонних справ України Павла Клімкіна, під час підготовки до цих атак в рамках плану, скоординованого з Кремля, 170 машин з боєприпасами та 60 з паливом перемістилися з Російської Федерації для підготовки атак, як частина плану, скоординованого з Кремля.²⁶⁵

90. На підставі задокументованих залишків боєприпасів, вирв від них та показань свідків, напади здійснювалися за допомогою ракет РСЗВ БМ-21 "Град", танкових снарядів калібру 125 мм, мінометних мін калібрів 122 мм та 82 мм, а також снайперських гвинтівок, автоматичних гранатометів та кулеметів. У більшості випадків напрям походження атаки зрозумілий від кута ударних вирв або аспекту влучення снарядів в будинки. Усі влучення, де було можливо визначити напрямок, вказували на позиції ДНР у Донецьку та навколо нього, а також у місті Ясинувата.

91. Додана карта документально підтверджених місць влучань демонструє широке розповсюдження нападів протягом задокументованого періоду. Найбільш постраждали від обстрілів райони міста - промислова зона та прилеглі вулиці (вулиці Колосова та Лермонтова) на південний схід, квартал "Хімік" на захід від залізничного вокзалу та місця, розташовані між вулицями Тургенєва та Зелена. Напади також відбувалися по місцях на північному сході (інший кінець вулиць Колосова та Заводської), і на заводі Коксохім на північ-північному заході.

262 Photo evidence documented by Truth Hounds: IMG_1494.jpg; Video evidence documented by Truth Hounds WP_20170216_12_26_53_Pro.mp4; Video evidence documented by Truth Hounds: IMG_1496.MOV; Witness statement: 0237K877.

263 See Case Files 221; 211 and 118.

264 E.g.: witness 0118K880 (18 July 2015); witness 0221K985 and doc. IMG_0002.JPG (11 June 2016); witness 0221K990 (13 July 2016); witness 0221K991 (4 July 2016).

265 Guardian, 'Violence flares in war-weary Ukraine as US dithers and Russia pounces', 14 February 2017, available at: <https://www.theguardian.com/world/2017/feb/14/avdiivka-frontline-ukraine-war-russia-backed-separatists> (last accessed: 29/11/2017) – these claims have not been verified by independent sources.

92. За перші шість днів боїв у 2017 році ОБСЄ повідомила про 9 250 артилерійських ударів по Авдіївці та Ясинуватій та навколо них.²⁶⁶ Офіційні дані статистики жертв різняться, Збройні Сили України звітують про смерть 19 солдатів і 66 поранених комбатантів, а ДНР повідомила про 18 смертей від бойових дій 19 солдатів і 66 поранених комбатантів, а ДНР повідомила про 18 смертей від бойових дій.²⁶⁷ Автори документально підтвердили щонайменше 15 смертей та 33 поранених серед цивільного населення в Авдіївці від початку військових дій у 2014 році. Найбільший збиток був завданий цивільній інфраструктурі, за оцінками повністю або частково знищено 128 цивільних житлових приміщень, а також пошкодження зазнала школа, дитячий садок, лікарня та пункт гуманітарної допомоги. Обстріл заводу "Коксохім" 2 лютого призвів до відключення електроенергії в Авдіївці, що призвело до гуманітарної кризи та аварійної евакуації цивільних осіб.²⁶⁸ З огляду на інтенсивність обстрілів з надзвичайно неточної зброї з боку ДНР, ще однією невимірною втратою, понесеною цивільним населенням, є травма та тривога через атмосферу постійного страху серед мешканців.²⁶⁹

---

266 OSCE, 'Latest from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), based on information received as of 19:30, 31 January 2017', 1 February 2017, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/296961> (last accessed 24/11/2017)

267 New York Times, 'Residents take cover as Ukraine border battles reignite conflict', 3 Feb. 2017, available at: <https://nyti.ms/2k50iV1> (last accessed: 29/11/2017).

268 ZN,UA, 'Для обігріву мешканців Авдіївки запустять потужний генератор', 31 January 2017, available at: https://dt.ua/UKRAINE/dlya-obigrivu-meshkanciv-avdiyivki-zapustyat-potuzhny-generator-231744_.html (last accessed 24/11/2017)

269 AFP, 'Ukraine clashes rage for third day, sparking EU concern', 31 January 2017, available at: <https://www.afp.com/en/news/23/ukraine-clashes-rage-third-day-sparking-eu-concern> (last accessed: 24/11/2017).

4.2.3 ТАБЛИЦЯ ЗАДОКУМЕНТОВАНИХ АТАК НА ЦИВІЛЬНИХ ТА ЦИВІЛЬНІ ОБ'ЄКТИ В АВДІЇВЦІ

CASE FILE	DATE/TIME	IMPACT SITE	MEANS/METHOD	OUTCOME	EVIDENCE
221	4 August 2014 (7:30pm)	School N. 4 (Klubny lane, 1, Ln 501) – 950m from nearest UAF position	Two mortar shells	Projectile fragments hit school building.	<u>Witness Statement:</u> 0221K936 (date, timing and intensity of shelling, damage to property and casualties). <u>Video and photos of impact site:</u> WP_20160916_14_38_24_Pro.mp4.
221	10 November 2014	Water distribution point (Ln 502) – 200m from UAF checkpoint and 100m from UAF quarters	Unidentified explosive projectile	Projectile hit a queue of civilians at a fresh water distribution point killing 4 and injuring 7.	<u>Witness Statement:</u> 0221K902 (date, timing and intensity of shelling and casualties).
211	24 January 2015 (4pm)/6 August 2015 (10pm)	House of Culture/library and sewing shop (28 Karla Marksa St. Ln 503) – 860m from UAF checkpoint	Artillery shells from DPR positions in Spartak.	Severe damage to civilian/cultural property.	<u>Witness Statement:</u> 0221K988; 0221K988 (testifies about date, timing and damage to property) <u>Photos of impact site:</u> Case File 221 > Авдеєвка > ДК > ДК.
221	28 January 2015	Residential quarter – Stoiteley kvartal (c. Ln 99) – 1.3km from nearest UAF base, 1.9km from nearest UAF firing position.	Shelling	Civilian killed as a result of shelling	<u>Witness Statement:</u> 0221K992 (date, shelling and casualties).
118	17 February 2015	Civilian residence on 17 Molodyozhnaya (Ln 46) – close proximity to UAF quarters	Artillery from DPR position in Yasynuvata	Damage to civilian property; Damage to gas pipe and ensuing fire.	<u>Witness statement:</u> 0118K1010 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property).
118	18 July 2015 (6:30pm)	Residential area - 44, Zelenaya St. (Ln 70) – 1.5km from closest UAF position.	Machine gun fire from direction of DPR position in Yasynuvata	Civilian injured in the leg by direct hit.	<u>Witness statement:</u> 0118K880 (date, timing, injury).
211	6 August 2015 (10pm)	House of Culture/library and sewing shop (28 Karla Marksa St. Ln 503) – 860m from UAF checkpoint	Artillery shells from DPR positions in Spartak.	Severe damage to civilian/cultural property.	<u>Witness Statement:</u> 0221K988; 0221K988 (testifies about date, timing and damage to property) <u>Photos of impact site:</u> J Case File 221 > Авдеєвка > ДК.

211	11 June 2016 (1pm)	Residential quarter – Krasna St. – 1.7km from closest UAF position.	7.62mm machine gun or sniper rifle bullet	Civilian child sustained broken leg after direct hit	<u>Witness statement:</u> 0221K985 (date, time and injury). <u>Photo evidence:</u> IMG_0004.JPG - shows type of bullet; IMG_0002.JPG - shows results of medical examination.
221	4 July 2016 (6:30pm)	Civilian residence (68 Lomonosova St. Ln 504) – 2.5km from closest UAF position.	AK-47 machine gun fired from direction of DPR-controlled Yasynuvata junction	Civilian sustained injury to ear after direct hit.	<u>Witness statement:</u> 0221K991 (date, time and casualties).
211	13 July 2016 (9pm)	Civilian residence on 18 Lomonosova St. (Ln 505) – 2km from nearest UAF position.	Unknown calibre bullet fired from direction of DPR-controlled Yasynuvata	One civilian death (standing in front of his house at the time).	<u>Witness statement:</u> 0221K990 (date, time and civilian casualty).
211	18 August 2016	Civilian residence and church on 185, Krasna St. (Ln 49) – 1.7km from nearest UAF position	SPG-9 from direction of DPR-controlled Yakovlivka	Damage to civilian property and building dedicated to religion.	<u>Witness statements:</u> 0221K987, 0221K993 <u>Photo evidence:</u> P60915-135715.jpg, P60915-135707.jpg, P60915-135701.jpg - show remnants of the shell; from P60915-145144.jpg to P60915-135825.jpg - show damage to civilian property; Case File 221 > Авдеєвка > церква А. Михайла - shows damage to the building dedicated to religion
211	14 September 2016 (12:00am; 5:10pm)	Civilian cemetery and funeral parlour (Ln 506) – 2km from nearest UAF firing position; Civilian residence (Ln 507) – 1km from UAF firing position.	36x122-mm artillery from direction of DPR-controlled Spartak	Damage to civilian objects; Serious injury to civilian.	<u>Witness statement:</u> 0221K986 (date, time, intensity of shelling, origin and damage to civilian objects); 0221K989 (date, time and injury); 0221K992 (date, casualties, and means). <u>Video evidence:</u> V60915-160816.mp4 (impact crater analysis demonstrating shelling came from south). <u>Photos evidence:</u> Case File 221 > Авдеєвка > Ритуальний услуги (craters and damage to property)

221	26 January 2017 (11 pm)	Civilian residences: 23 & 27 Kolosov St. (Ln 67, 68); 71 Lermontov St. (Ln 18) – southeast edge of town; Close proximity to UAF firing positions (Ln 205, 206, 208) and disputed 'Industrial Zone' (Ln 17)	Heavy calibre artillery fire from DPR positions – impact craters measured up to 6.2m across and 180cm deep.	Damage to civilian housing: N. 23 Kolosov St. was left without a roof and its porch and outbuildings were completely destroyed; Electricity and gas supplies were disconnected; water in the heating system froze in several buildings; central heating boilers were destroyed; Windows and outbuildings destroyed at N. 71 Lermontov St.	<u>Witness statements</u> : 0237K877 (time of attack; impact); 0221K878 (impact); 0221K879 <u>Impact crater analysis</u> : WP_20170216_12_59_17_Pro.mp4 , IMG_1500.MOV; <u>Video of impact site</u> : V70216-122041.mp4.
221	30 January 2017 (4:30 pm)	Civilian residences: 35 Turgenev St. (Ln 69); 42 Zelena St. (Ln 70) - within 1km from the closest UAF firing positions. Koksokhim power station (Ln 500) – 2.5km from UAF base and 6km from nearest firing position.	Artillery shells fired at intervals of 3-4 seconds from direction of Yasynovata	First shell hit civilian residence but did not explode; second shell destroyed summer kitchen. Impact on Koksokhim factory led to power outage for whole town. At -20C temperatures situation quickly turned to a humanitarian crisis.	<u>Witness statements</u> : 0118K880 (time of attack); <u>Photo evidence</u> : IMG_1478.MOV (impact) <u>Video of impact site</u> : 20170215_122441.mp4 <u>SMM OSCE report</u> : http://www.osce.org/ru/ukraine-smm/296981 UN Report: OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine' 16 November 2016 to 15 February 2017' < http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport17th_EN.pdf <u>Human Rights Watch</u> : Human Rights Watch, 'Ukraine: Dangers, Unnecessary Delays at Crossing Points Improve Security, Facilities Along the Line of Contact, Facilitate Better Crossing for Civilians' < https://www.hrw.org/news/2017/02/17/ukraine-dangers-unnecessary-delays-crossing-points > Accessed 26 July 2017
221	31 January 2017 (7am)	Civilian residences 31 Komunalna st. (Ln 111) – 1.7km from nearest UAF quarters; Civilian residences on Turgenev, Zelena and Kolosov st. (Ln 71) – close proximity to UAF firing positions.	MLRS Grad rockets fired from south-east direction (DPR-controlled territory)	Civilian apartments badly damaged; One civilian wounded.	<u>Witness statements</u> : 0221K881 (time of attack); <u>Photo evidence</u> : IMG_1478.MOV (impact) <u>Video of impact site</u> : V70214-112040.mp4; : V70214-171237.mp4; V70215-110254.mp4 <u>Ukrainian police report</u> : https://cv.npu.gov.ua/mvs/control/donetsk/uk/publish/article/399817

221	1 February 2017 (from 7am)	Civilian residences: 45 Zelena St. (Ln 72); 83 Zavodka St. (Ln 73); 96 Zavodska St. (Ln 74); 100 Zovodska St. (Ln 75); 214 Kolosov St. (Ln 48); 84 Turgenev St. (Ln 7x6). Targets on Kolosov and Zavodska St. located over 2km from nearest UAF positions.	MLRS BM 21 Grad rockets fired from the east-south-east (Yakovlivka) confirmed by witnesses and crater analysis.	Total or partial damage caused to 52 civilian residences; One civilian (Ekaterina Volkova) killed as a result of shelling on Zavodska St.	<u>Witness statements</u> : 0221K882, 0221K883, 0221K884, 0221K885 (time and provenance); 0221K886 (death); <u>Video of impact site</u> : WP_20170215_13_22_00_Pro.mp4; WP_20170215_17_29_06_Pro.mp4; IMG_1481.MOV; WP_20170215_17_23_12_Pro.mp4; WP_20170216_14_37_23_Pro.mp4; IMG_1513.MOV; V70216-135835.mp4; IMG_1514.MOV; 20170215_111838.mp4; <u>Statement by Chief of police in Donetsk area</u> : https://www.facebook.com/Vyacheslav.Abroskin/posts/1680505355575465
221	2 February 2017 (from 3:30am)	Civilian commerce buildings on and around Sadova St. (Ln 77); School (Ln 106); Hospital (Ln 108/7); Civilian residence on 8 Mendeleev St. (Ln 78); 13/17/19 Molodizhna St. (Ln 115; 80; 82); 9 Vorobyov St. (Ln 79); Humanitarian aid distribution point (Ln 81). Targets located within 1km of nearest UAF firing position.	120mm mortars (8 craters measured 280cm across and 80cm deep) from south-east direction; Tank shells (stabiliser found) – fired from DPR-controlled Yasynuvata and/or Yakovlivka	Total or partial damage to civilian commerce; Damage to school and hospital; Damage to civilian residences; Damaged gas pipe; Civilian (Elena Volkova) killed and photojournalist injured on Mendeleev St.; Civilian injured on Vorobyov St.; civilian injured on Molodizhna st.; Ambulance driver and head of emergency services killed in attack on humanitarian aid point.	<u>Witness statements</u> : 0221K887; 0221K889 (time of attack); 0221K890, 0221K891, 0221K889, 0221K894, 0221K894 (death and injury); 0221K892, 0221K893, 0221K899, 0221K931, 0221K891, 0221K895 (impact) <u>Video of impact site</u> : IMG_1466.MOV; IMG_1465.MOV; :V70214-123916.mp4; V70214-122018.mp4, V70214-121404.mp4; IMG_1464.MOV; V70214-104915.mp4; 20170213_164435.mp4; 20170214_095633.mp4 <u>Impact crater analysis</u> : V70214-161226.mp4, V70214-160240.mp4; V70214-092831.mp4;
221	3 February 2017 (from 10pm)	Civilian residence: 73 Soborna St. (Ln 83). 1 km from UAF quarters and 2.5km from nearest UAF firing position.	Shell hit eastern facade of building making a 150x150cm hole in masonry.	Damage to civilian residences.	<u>Video of impact site</u> : 20170214_163147.mp4; 20170214_163557.mp4 <u>OSCE report</u> : OSCE, 'Latest from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), based on information received as of 19:30, 3 February 2017' < http://www.osce.org/ukraine-smm/297646 > Accessed 26 July 2017.
221	9 February 2017 (2:00pm)	Civilian residence: 14 Turgenev St. st (Ln 84) – close proximity to UAF firing position.	82mm mortar shell fired from DPR-controlled Yasynuvata junction	Partial damage to civilian residence and injury to civilian from fragments.	<u>Witness statements</u> : 0221K885; 0221K896 <u>Video of impact site</u> : V70215-102910.mp4

221	15 February 2017 (8:40pm)	Civilian residences: Kolosov and Lermontov St. (Ln 85-90; 66) – close proximity to UAF firing positions and industrial zone.	120mm mortars from south-east or south-southeast direction (DPR-controlled Yasynuvata/Mineralne); grenades and machine gun fire	Total or partial damage to civilian residences. Damage to electricity supply.	Witness statements: 0237K877, 0221K878, 0221K879 Video of impact site: WP_20170216_13_08_10_Pro.mp4; WP_20170216_11_18_43_Pro.mp4, IMG_1485.MOV; IMG_1496.MOV; V70216-111115.mp4; V70216-110844.mp4; IMG_1500.MOV; V70216-115919.mp4; WP_20170216_13_42_04_Pro.mp4, IMG_1502.MOV.
221	16 February 2017 (6:03pm)	Civilian commerce: 12 Gagarin St. (Ln 91); Civilian residence: 1 Gagarin St. (Ln 123); 1 9-Kvartal St (Ln 92). 1km from nearest UAF firing position and 0.5km from nearest UAF quarters.	Full MLRS Grad system used (based on sound recorded by documenters) fired from DPR-controlled Yasynuvata.	Partial damage to civilian residences and commerce. One civilian death and 2 civilian injuries.	Witness statements: DU-00372, 0221K897 Video of impact site: IMG_1529.MOV, IMG_1525.MOV, IMG_1526.MOV, V70217-083018.mp4; V70217-082122.mp4; IMG_1521.MOV;
221	17 February 2017	Civilian residences: 81 Grushevskovo St. and 8 Uvileynyy kvartal (Ln 21) – 1.8km from nearest UAF firing position/1.2km from UAF quarters	Eight tank shells fired from the southeast (Yasynuvata).	Partial damage to civilian residences. Injury to two civilians.	Witness statements: 0221K898, 0221K899, 0221K932. Video of impact site: IMG_1631.JPG; IMG_1604.MOV
221	24 February 2017 (7:45pm)	Civilian residence: 68 & 59 Chernyshevsky St. (Ln 93/94); Sportivnaya St. (Ln 95) – located 800m – 1.5km from UAF firing sites	122mm mortar shells fired from DPR-controlled Spartak	Partial damage to civilian residences.	Witness statements: 0221K900, 0221K901
221	2 March 2017 (4:00pm)	Civilian residence: 3/5 Mendeleev St. (Ln 96-98); School (Ln. 99); Gagarin St (Ln 100 and 101); Kindergarten (Ln 102) – located 1.2km from UAF quarters and 1.75km from UAF firing site.	125mm tank projectiles fired from DPR-controlled Yasynuvata	Partial damage to civilian residence, school and kindergarten.	Witness statements: 0221K902, 0221K903, 0221K904, 0221K905, 0221K906, 0221K907, 0221K908. Video of impact site: IMG_0187.MOV, IMG_0189.MOV

N5	13 May 2017 (7pm)	Civilian residence on 53 Sopronova (Pionerskaya) St. (Ln 326) – 2.5km from nearest UAF firing position.	Artillery fired from DPR-controlled territory	Four civilian deaths; two civilians injured and civilian property damaged.	<p><u>Witness Statement:</u> N005K1066 (date, timing and intensity of shelling, damage to property and casualties). <u>Video evidence:</u> IMG_11 25.MOV - show damage to civilian property and impact site analysis demonstrating origin of shelling; Photos and videos in folder [damage] - show damage to civilian property. <u>Other sources:</u> OSCE, 'Ongoing Violations of International Law and Defiance of OSCE Principles and Commitments by the Russian Federation in Ukraine', available at: https://osce.usmission.gov/ongoing-violations-international-law-defiance-osce-principles-russia-ukraine/ (last accessed: 28/11/2017).</p>
N5	30 May 2017 (6:45pm)	Civilian residence/commerce on 201 Soborna St. (Ln 327) – 670m from nearest UAF position (Ln 202).	82mm mortar and/ or grenade launcher fired from DPR-controlled territory	Serious injuries sustained by three civilians.	<p><u>Witness Statement:</u> N005K1067 (date, timing and intensity of shelling, damage to property and casualties). <u>Video evidence:</u> IMG_11 36.MOV (impact site analysis).</p>

4.2.4 ПРАВОВА ОЦІНКА

93. На підставі інформації, доступної Авторам, після початкових зіткнень за управління над містом, основні військові цілі для ДНР у Авдіївці в 2017 році полягали у поверненні контролю над шосе М04, знищенні укріплень Збройних Сил України, відтіснення УЗС з промислової зони (Ln 17). Напад ДНР на позиції УЗС (Lns 205, 206, 208 та 209) та склад боєприпасів (Ln 207) можуть також вважатися законними військовими цілями, незважаючи на їх розташування в цивільних житлових будинках та навколо них. За даними аналізу вирв, місця звідки відбувалися обстріли були розміщені в містах Донецьк, Ясинувата та Яковлівка на відстані 10-20 км. Зважаючи на верхню межу в діапазоні точності ракети Град у 400 метрів²⁷⁰ будь-яка загибель і поранення цивільних осіб та пошкодження цивільних об'єктів, пов'язаних із атаками в радіусі 400 метрів від цих цілей, швидше за все, будуть вважатися пропорційними досягнутій військовій цілі.
94. Навпаки, напади на два квартали розташування Збройних Сил України, розташовані в густонаселених районах Авдіївки (Ln 201 та 204), навряд чи можуть представляти достатню військову ціль для обґрунтування цілком імовірного ризику смерті та травми цивільних осіб та шкоди цивільним об'єктам. Сили ДНР були (чи повинні були) знати про неточність їх зброї. Таким чином, вони мали б добре усвідомлювати ризик випадкового пошкодження цивільних осіб та шкоди цивільним об'єктам в результаті використання такої зброї в густонаселених територіях. Немає жодних доказів того, що в розташуванні УЗС містилися артилерійські підрозділи або що будь-які атаки на позиції ДНР були розпочаті з цих точок. Обстріл цих позицій не збільшив би здатність сил ДНР повернути контроль над Шосе М04 або відтіснити УЗС з промислової зони. Отже, будь-яка непередбачувана шкода цивільним особам та шкода цивільним об'єктам в межах 400-метрового радіусу розташування УЗС повинна вважатися непропорційною та переслідуватись відповідно до Статті 8(2)(b)(iv) Статуту МКС.²⁷¹
95. Артилерійські обстріли цивільних будівель та інфраструктури, розташованих на відстані більше 400 метрів від будь-яких позицій або розташувань УЗС, явно суперечать принципу доцільності. Аналогічно, атаки з використанням більш точної зброї, така як снайперські гвинтівки та кулемети, не можуть бути виправдані, якщо жертви серед цивільного населення не були на законних військових цілях. Наведена карта демонструє широке розповсюдження нападів на Авдіївку протягом задокументованого періоду. Місця, що знаходяться за межами діапазону точності для нападу на позиції Збройних сил України, перевищили легітимну військову перевагу, якої прагнула ДНР. Особливо слід відзначити напади на лікарню (Ln 55), школу (Ln 99), дитячий садок (Ln 102) і центр надання гуманітарної допомоги (Ln 81), які розташовані більш ніж за 1 км від найближчої позиції УЗС. Ще одним прикладом є атака на коксохімічний завод, (Ln 500), яка сталася 30 січня 2017 на відстані 2,5 км від найближчих позицій УЗС та 6 км від найближчої вогневої позиції УЗС, тоді місто лишилося без електрики або гарячої води в 20-градусні морози, наближаючись до гуманітарної катастрофи. Такі атаки виходять за рамки простої невибірковості. Широке розповсюдження задокументованих нападів на Авдіївку та невідповідний вибір зброї (для міської війни) свідчать про чітке нехтування атакувальниками життям цивільних та інфраструктурою. Намір скерувати ці атаки на цивільних осіб може бути виведено з причини нездатності зловмисників вирізняти цивільних від військових цілей або ж повної відсутності пропорційності при виборі цілей. Отже, винуватці атак цієї категорії можуть бути притягнуті до відповідальності відповідно до Статті 8 (2) (б) (I) / (II) або Стаття 8 (2) (e) (I) Статуту МКС. Крім того, за напади на школи, дитячі садки та лікарні, може бути пред'явлено звинувачення за статтею 8 (2) (б) (IX) (in IAC) або статті 8 (2) (e) (IV) (in NIAC) Статуту МКС.

270 ICTY, IT-06-90, Gotovina et al., Judgement, 15 April 2011, para. 1898 (expert testimony).

271 Provided that it can be established that these attacks were launched in the context of and were associated with an IAC.

4.2.5 ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

96. У світлі вищесказаного Автори стверджують, що ряд нападів сил ДНР на цивільних осіб, цивільні будівлі та інфраструктуру в Авдіївці суперечив принципу відмінності та становив воєнні злочини відповідно до статті 8 Статуту МКС. Автори рекомендують подальші розслідування з метою переслідування осіб, відповідальних за такі злочини:

- За статтею 8 (2)(b)(iv): Атаки ДНР, націлені на дислокації УЗС, розташовані на Ln 201-204 (за умови, що ті не використовувалися як вогневі позиції або місця ведення атаки), що призвело до передбачуваної та непропорційної побічної шкоди цивільним особам та пошкодження цивільної інфраструктури, розташованої в радіусі 400 метрів від цілей УЗС;
- За статтею 8(2)(b)(i)/(ii) чи статтею 8(2)(e)(i): Атаки ДНР на цивільне населення або цивільну інфраструктуру, розташованої в радіусі більш ніж 400 метрів будь-якої позиції УЗС.
- За статтею 8(2)(b)(ix) чи статтею 8(2)(e)(iv): Атаки ДНР на навчальні та медичні заклади Авдіївки.

4.3 Красногорівка²⁷²

97. Наведена нижче інформація, а також її аналіз, ґрунтуються на документах польової місії, яку організація Truth Hounds здійснила за дорученням Авторів цього звіту. Місія складалась з п'яти візитів до села Красногорівка 18-19 вересня 2015 року, 14-17 серпня 2016 року, 26 лютого 2017 року, 3-6 червня 2017 року та 16-19 жовтня 2017 року. Документатори Truth Hounds опитали 31 свідка та документально зафіксували і описали 39 місць ударів.

4.3.1 АТАКОВАНА ТЕРИТОРІЯ

98. Красногорівка – місто з населенням близько 15 000 цивільних²⁷³, знаходиться на підконтрольній Україні частині Донецької області²⁷⁴. Красногорівка розташована в 20 км на захід від центру міста Донецьк, приблизно в трьох кілометрах від лінії розмежування УЗС та ДНР. Підконтрольне ДНР смт Старомихайлівка знаходиться в напрямку схід-південний схід, відстань між двома населеними пунктами складає лиш два кілометри.

99. Місто потрапило під контроль ДНР навесні 2014 року, але в ході наступу було відбите УЗС у липні 2014 року. Позиції ДНР у Красногорівці включали КПП з танковою підтримкою на півночі (Ln 5101), два менших КПП на сході, розташовані на дорозі до Донецька (Ln 222 та 511), ключовий аванпост на північній околиці міста (Ln 512), а також штаб-квартира в міському центрі (Ln 513)²⁷⁵. Спершу позиції УЗС розташовувались всередині або навколо цивільних об'єктів, таких як школа №2 (Ln 210) та ресторан «Маяк» (Ln 222).

4.3.2 ОПИС АТАК

100. Красногорівка – місто відносно низького стратегічного значення для обох воюючих сторін. В період документування місто зазнавало надмірних атак. З 189 атак, які загалом було документально зафіксовано, 39 сталися в Красногорівці.

272 Case file N018 > Pics, location map: Krasnohor.jpg

273 Державна служба статистики України, 'Чисельність наявного населення України на 1 січня 2017 року', 09 June 2017, available at: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2017/zb_chnn_0117.pdf (last accessed 25/11/2017)

274 Geolocation coordinates: 48000'00" N 37030'15" E

275 Witness statement: 0138K941.

101. Першою атакою, задокументованою Авторами, був артилерійський обстріл з систем «Град» силами УЗС в ході операції по звільненню міста від контролю сил бойовиків ДНР. В результаті атаки двоє цивільних загинуло, було зруйновано школу і цивільні житлові приміщення.²⁷⁶ Після встановлення контролю УЗС над населеним пунктом, сили ДНР у Старомихайлівці розпочали довготривале бомбардування, що тривало до закінчення поточного періоду роботи Авторів над документуванням.
102. Головним напрямком атак ДНР, судячи з усього, обрало найбільші будівлі населеного пункту, а саме міську лікарню (Ln 214), школи (Ln 220, 218, 213, 210) та сільськогосподарський технікум. Перші бази УЗС в школі №2 (Ln 210) та ресторані «Маяк» (Ln 222) були знищені 2014 року. Як зазначено на мапі місць ударів наступні атаки було здійснено в південному житловому районі по школі №3 (Ln 213) або поруч з нею поблизу з блок-постом УЗС (Ln 212), в мікрорайоні Сонячний (Ln 700) в 750 метрах на захід від вогневих позицій УЗС, та по лікарні (Ln 214) на відстані 1,2 км від найближчої позиції УЗС.
103. Відповідно до залишків документів, вирв від вибухів та свідчень очевидців, атаки здійснювались реактивними системами залпового вогню БМ-21 «Град», танковими снарядами калібру 125 мм, мінометними мінами калібру 122 мм та 82 мм. В більшості випадків місце, звідки велися обстріли, можна встановити за кутом вирв від вибухів або за виглядом слідів на будівлях від осколків, а також на основі свідчень очевидців. На відміну від першої атаки УЗС, всі інші місця ударів, джерело пострілів для котрих вдалося встановити, вказують на позиції ДНР в Старомихайлівці та в Донецьку.

---

276 See Case File 138 – 13 July 2014 attack.

4.3.3. ТАБЛИЦЯ ЗАДОКУМЕНТОВАНИХ АТАК НА ЦИВІЛЬНИХ ТА ЦИВІЛЬНІ ОБ'ЄКТИ В КРАСНОГОРІВЦІ

CASE FILE	DATE/TIME	IMPACT SITE	MEANS/METHOD	OUTCOME	EVIDENCE
138	13 July 2014 (4:30pm)	Residential districts: Sonyachna and Paris Kommuny streets – Ln 700; School N. 1 (Ln 220). Location of DPR positions unknown.	MLRS Grad attack from direction of UAF-controlled Marjinka, Ekaterinovka and/or Antonovka	Two civilians killed; Damage to civilian residential property; Near total destruction of School N.1.	<u>Witness statements:</u> 0138K919 (date, time of shelling; 0138K946 (date, time of shelling and damage; 0138K939 (civilian casualties); 0138K942 (means, origin, date, time of attack); 0138K941 (date and means); 0138K1005 (date, intensity of shelling, damage and casualties); 0138K947 (date and damage); 0138K947 (origin, method, time and damage) 0138K945 (date, time, method of shelling). <u>Video of impact sites and crater analysis:</u> [V60815-145823. mp4, V60815-151238.mp4, V60816-145422.mp4] - shows crater analysis demonstrating shell came from Ukraine controlled territory and method of attack - Photos and videos in folder [школа 1] show damage to civilian property.
138	31 July 2014 (10pm)	Civilian residences on 3 Linya St. and Lermontova St. (Ln 219) – 600m from UAF checkpoint (Ln 212).	Artillery (origin unknown)	Damage to civilian property; One civilian injured.	<u>Witness statements:</u> 0138K939 (date, time and damage); 0138K1007 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and casualties).
138	1 August 2014 (7am)	Civilian residences on 26 Lermontova St. (Ln 219) – 600m from UAF checkpoint (Ln 212).	Artillery attack from DPR-controlled Staromikhailivka	Two civilians killed; two civilians injured.	<u>Witness statement:</u> 0138K939 (date, time, damage, intensity and casualties); N003K1090 (date, time, damage, intensity, origin and casualties)
138	14 October 2014	Civilian residences in Sonyachna district (Ln 700) – 900m from UAF firing position (Ln 215/224); 450m from UAF base (Ln 222).	Artillery attack from DPR-controlled Staromikhailivka	Damage to civilian property.	<u>Witness statement:</u> 0138K941 (date, origin and means).

138	12 January 2015	Civilian residences on Lermontova and 8 March streets (Ln 219); School #3 (Ln 213); Lenin square. – 0.5km from closest UAF position (Ln 212).	MLRS Grad attack from direction of DPR-controlled territory	Two civilians killed; Damage to civilian property; Damage to school.	<u>Witness statement:</u> 0138K919 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and casualties); 0138K939 (damage and casualties); 0138K952 (date, time and damage); 0138K941 (date and means). <u>Video of impact sites and crater analysis:</u> Folder "Видео последствий обстрелов" [V60815-152633.mp4, V60816-133009.mp4, V60816-133436.mp4, V60816-145014.mp4] - shows GRAD remnants, damage and crater analysis demonstrating origin of the attack. Photos in folder "Профучилище" show damage to high school.
138	18 January 2015	Civilian market (Ln 221), house on 8 Suvorova St. (Ln 508) – 700m from closest UAF position (Ln 211).	MLRS Grad attack from direction of DPR-controlled Antonovka	One civilian killed; One civilian injured Damage to civilian market and housing.	<u>Witness statement:</u> 0138K941 (date, casualties and means); N003K1088 (date, time, casualties, means and origin)
138	8 February 2015 (5:10pm)	Civilian residences on Matrosova, Lenina, Sverdlova streets; Church (Ln 223) – 450m from UAF base (Ln 211).	Artillery and mortar (origin unknown)	Damage to civilian housing; Damage to church.	<u>Witness statement:</u> 0138K919 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property); 0138K941 (date, time, intensity of shelling and damage to civilian property). <u>Video of impact site:</u> Video in folder "Видео последствий обстрелов" [V60816-084102.mp4] - shows damage to church.
138	14 February 2015 (1:20pm)	Residential dormitory for agricultural school (Ln 216) – 1.2km from nearest UAF positions (Ln 224).	Mortar attack (origin unknown)	Damage to education facility and civilian residences.	<u>Witness statement:</u> 0138K949 (date, time, intensity and damage). <u>Photos and videos of impact site:</u> in folder [Аграрный техникум] - shows damage to civilian property and crater analysis.
138	3 June 2015 (4:30am)	School N. 3 (Ln 213) – 500m from UAF checkpoint (Ln 212) Hospital (Ln 214) – 1.4km from UAF firing position; civilians residences	Artillery from direction of DPR-controlled Staromikhailivka	Thirteen hours of heavy artillery shelling resulted in: 7 direct hits on/partial destruction of School N.3; Partial destruction of a civilian hospital (including destruction of 2 ambulance cars). One civilian dead and one seriously injured.	<u>Witness Statement:</u> 0138K919, 0138K950, 0138K1005 (date, time, intensity of shelling and damage to civilian property); 0138K1004 (date, time and damage); 0138K939 (date, damage and intensity); 0138K941 (date, time, intensity of shelling and damage to civilian property and casualties); 0138K947 (date and damage). <u>Photos and videos of impact site:</u> see folder [больница] for hospital impact site and remnants; See folder "школа 3" [V60914-113929.mp4] for school N. 3 impact site (including impact crater analysis).

138	26 July 2014	Civilian residences in Sonyachna district (Ln 700) – 900m from UAF firing position (Ln 215/224).	Artillery attack from un-recorded origin	Damage to civilian property.	<u>Witness statement:</u> 0138K941 (date, intensity of shelling and damage to civilian property).
138	10 August 2015 (10pm)	Civilian residences in Sonyachna district (Ln 700) – 900m from UAF firing positions (Ln 215/224).	Artillery and/or mortar launched from Staromikhailivka	Damage to civilian property.	<u>Witness statement:</u> 0138K941 (date, time, intensity of shelling and damage to civilian property).
138	15 August 2015	Civilian hospital (Ln 214) – 1.4km from nearest UAF position; Civilian residences, market and shop on Sovetskaya St. (Ln 221).	Artillery launched from Staromikhailivka (confirmed by witnesses and crater analysis).	Damage to hospital and ambulance vehicle; Damage to civilian properties.	<u>Witness statements:</u> 0138K950 (date, time, intensity of shelling and damage to civilian property); 0138K1006 (date, time, origin, intensity of shelling and damage); 0138K941 (date, time, intensity of shelling and damage to civilian property). <u>Photos and videos of impact sites:</u> in folder [больница] - shows damage to civilian property, remains of the shells and craters. Video in folder "видео последствий обстрелов [У60815-151742.mp4] - shows crater analysis demonstrating origin of attack.
138	23 August 2015 (11pm)	Civilian hospital (Ln 214) – 1.4km from nearest UAF position; Civilian residences on Sovetskaya and Mayakovskogo St. (Ln 221).	Artillery and/or mortar attack from DPR controlled territory	Severe damage to roof of civilian hospital and nearby civilian residential properties.	<u>Witness statement:</u> 0138K950 (date, time, intensity of shelling and damage to civilian property); 0138K941 (date, time, intensity of shelling and damage to civilian property). <u>Photos and videos of impact sites:</u> in folder [больница] - shows damage to civilian property, shell remnants and impact craters.
138	9 April 2016	Civilian hospital (Ln 214) – 1.4km from nearest UAF position (Ln 215).	Mortar shells	Damage to civilian hospital (broken windows, walls and stairs).	<u>Witness statement:</u> 0138K950 (date, time, intensity of shelling and damage to civilian property). <u>Photos and videos of impact site:</u> in folder [больница] - shows damage to civilian property, remnants and craters.
138	3 June 2016	Civilian residences on Paris Kommuna St. (Ln 63) – 470m from UAF checkpoint.	Unrecorded means and origin	Damage to civilian property.	<u>Witness statement:</u> 0138K919 (date, time, intensity of shelling and damage to civilian property).

138	15 June 2016	Civilian residences on 7 Sonyachna St. (Ln 217); School N.1 (Ln 220) – 770m from nearest UAF position (Ln 215).	Tank attack from DPR-controlled Staromikhailivka (based on crater analysis)	Destruction of 3 civilian apartments; 1 civilian injured; Damage to school.	<u>Witness statement:</u> 0138K946 (date, time of shelling, casualties and damage); 0138K942 (date, means, origin, date, time of attack); 0138K1005 (origin and means); 0138K948 (date and time of attack); 0138K941 (date, time, intensity of attack and damage to civilian property); 0138K947 (date, time, casualties and damage); 0138K945 (time of attack, casualties and damage to civilian property). <u>Photos:</u> [Sunny-7 folder] - shows damage to civilian property and remains of shell. <u>Videos:</u> in folder “відео последствий обстрілов” [V60813-114511.mp4, V60813-120214.mp4, V60813-120401.mp4, V60814-102532.mp4, V60814-102813.mp4] - shows damage to property and impact crater. <u>Document and videos</u> in “доценко” folder contains medicine epicrisis and interview of the victim.
138	17 June 2016	Civilian residences (Ln 217); School N.1 (Ln 220) – 760 meters from nearest UAF position (Ln 215).	Unrecorded means; Originated from DPR-controlled area (probably Donetsk City)	Damage to civilian property and school.	<u>Witness statement:</u> 0138K942 (origin, date of attack); 0138K941 (date of attack).
138	20 June 2016	Civilian residences on Sonyachna St. (Ln 217); 2 Suvorova St. (Ln 508); School N. 1 – 770m from nearest UAF position.	Unrecorded means and origin	Two civilians injured; Damage to civilian property; damage to school.	<u>Witness statement:</u> 0138K941 (date, time, intensity of attack, damage to civilian property and casualties); 0138K947 (date, casualties and damage).
138	27 June – 4 July 2016	Civilian residences in Vostochniy district and School N. 1 (Ln 220) – 760m from nearest UAF position (Ln 215).	Artillery fire over the course of 6 days.	Damage to civilian property and school.	<u>Witness statement:</u> 0138K941 (date, time, intensity of shelling and damage to civilian property and casualties).
138	12 July 2016	School N. 1 (Ln 220) – 760m from nearest UAF position (Ln 215).	Artillery fire (13 shells).	Damage to school.	<u>Witness statement:</u> 0138K942(date and intensity of attack).
138	26 July 2016	Civilian residence at 7, Sonyachna st. (Ln 217) – 770m from nearest UAF position (Ln 215).	Artillery fire	Damage to civilian property.	<u>Witness statement:</u> 0138K941 (date, time, intensity of shelling and damage to civilian property).

138	28 July 2016	Civilian hospital (Ln 214) – 1.2km from nearest UAF position (Ln 215).	Mortar fire	Structural damage to hospital.	<u>Witness statement:</u> 0138K950 (date, time, intensity, means and damage to civilian property). <u>Photos and videos:</u> in folder [больница] - shows damage to civilian property, remains of the shells and craters.
138	30 July 2016	Civilian hospital (Ln 214) – 1.2km from nearest UAF position (Ln 215).	Mortar fire	Damage to hospital.	<u>Witness statement:</u> 0138K950 (date, time, intensity, method of shelling and damage to civilian property).
138	5 August 2016	Civilian residences and education facility on 2, Vostochnaya (Ln 217) and 7, Sonyachna streets (Ln 220) – 760m from nearest UAF position.	Artillery/mortar fire from DPR controlled territory (based on crater analysis)	Damage to agricultural college and civilian property.	<u>Witness statement:</u> 0138K941 (date, time, intensity of attack and damage to civilian property). <u>Photos and videos:</u> in folder [Аграрный техникум] - shows damage to civilian property and crater analysis.
138	7 August 2016	Agricultural school (Ln 216) and civilian hospital (Ln 214) – 1.2km from nearest UAF position (Ln 215).	82mm mortar fire from DPR-controlled Staromikhailivka (based on crater analysis).	Damage to school and hospital buildings.	<u>Witness statement:</u> (date, time, intensity, means of attack and damage to civilian property; 0138K1004 (time, damage, means and origin of attack); 0138K1005 (damage to civilian property; 0138K949 (date, time, intensity and damage); 0138K941 (date, time, intensity of attack and damage to civilian property). <u>Photos and videos:</u> in folder [Аграрный техникум] - shows damage to civilian property and crater analysis; Videos in folder "Видео последствий обстрелов" [V60814-102813.mp4] - show damage to civilian property and crater analysis. [V60815-114244.mp4, V60815-114837.mp4] - shows crater analysis and shell remnants that allow to conclude origin of attack was DPR-controlled territory. Video [V60815-115523.mp4] - shows mortar shell remnants and crater analysis that testify attack was conducted with 82-mm mortar from DPR-controlled territory.
138	9/10 August 2016	Civilian residences (Nakhimova and Ostrovskovo St. – Ln 509); Stadium and morgue – 1km from nearest UAF position (Ln 224).	Mortar fire	Damage to civilian property	<u>Witness statement:</u> 0138K1005 (date and means of attack); 0138K941 (date, time, intensity of attack and damage to civilian property).
N3	5 February 2017	Civilian residence on 57 Shklina St. (Ln 14) – 450m from UAF checkpoint	Artillery or 122mm mortar	Damage to civilian property	<u>Witness statement:</u> N003K1062 (date, time, intensity of attack and damage to civilian property).

138	6 February 2017	Civilian residence at 16, 8 th March st (Ln 5101) – 560m from UAF checkpoint (Ln 212).	Artillery fire	Damage to civilian property	<u>Witness statement:</u> 0138K1002 (date, time, damage to civilian property); <u>Photos and video:</u> in folder “Калашников_8 марта” - show damage to civilian property.
138	10 February 2017	Civilian residence on Shkilna St. (Ln 14) and road connecting Krasnahorivka and Marjinka – 450m from UAF checkpoint (Ln 212).	Grad-P artillery fire from DPR-controlled Staromikhailivka	Two civilians injured; Damage to civilian property.	<u>Witness statement:</u> 0138K916 (date, timing, damage and casualties).
138	18 February 2017	Civilian residences on Shkilna St. (Ln 16) – 450m from UAF checkpoint (Ln 212).	122mm artillery fire from DPR-controlled Staromikhailivka	Damage to civilian property.	<u>Witness statement:</u> 0138K917_(date, timing, damage and intensity of attack); 0138K918 (date, timing, damage and intensity of attack). <u>Videos:</u> [IMG_1592.MOV, IMG_1595.MOV] - show damage to property and firing direction.
138	24 February 2017	Civilian residence on Shkilna St. (Ln 16) – 450m from UAF checkpoint (Ln 212).	Artillery/mortar fire	Damage to civilian property.	<u>Witness statement:</u> 0138K918 and 0138K919 (date, time and damage to civilian property).
N3	25 May 2017	Civilian hospital (Ln 214); Agricultural school (Ln 216) and civilian residences on Lomonosova, Voroshylova and Khmerlitskogo streets – 1.2km from nearest UAF positions (Ln 215 and Ln 224).	Grad P artillery (leaving craters 5m in diameter and 2m deep) – from DPR controlled territory (Petrovskiy district).	Damage to hospital, school and civilian property.	<u>Witness statement:</u> N003K1063 (date, time intensity of attack, damage to civilian property and origin; 0138K941 (origin, date, time, intensity of attack, damage to civilian property; T3K951 (date, time, intensity of attack, damage to civilian property).
N3	28 May 2017	Civilian hospital (Ln 214); Civilian residences on Pervomayskaya, Voroshylova and Tolstovo St. (Ln 221) – 1.2km from nearest UAF position (Ln 215, Ln 224).	Grad P artillery (leaving craters 5m in diameter and 2m deep) – from DPR controlled territory (Petrovskiy district).	Damage to hospital and civilian property.	<u>Witness statement:</u> N003K1063 (date, time intensity of attack, damage to civilian property and origin; 0138K941 (origin, date, time, intensity of attack, damage to civilian property; T3K951 (date, time, intensity of attack, damage to civilian property). <u>Photos and videos:</u> in [Damage-property] - show damage to civilian property. Video [IMG_1009.MOV] - show shell fragments.

4.3.4. ПРАВОВА ОЦІНКА

104. Можна припустити, що головною метою атаки УЗС було відтіснити бойовиків ДНР та відновити контроль над населеним пунктом. Задokumentований артилерійський обстріл УЗС був зосереджений в мікрорайоні Сонячний (Ln 700), а також влучив в школу (Ln 220). Найближчі позиції ДНР в цей час знаходились на відстані 200 метрів і 500 метрів. Навіть якщо живі сили та зброя ДНР в цей момент знаходилися поблизу, вибір зброї (реактивні ракети БМ-21 «Град») для атаки на щільно заселену територію свідчить про нехтування життями цивільного населення та майном. З іншого боку можна стверджувати, що випадкові втрати (двоє цивільних загинули) та руйнування громадських об'єктів (школа №1 та багатоквартирні будинки) були неспіврозмірні з цілями військової операції, яких можна було б досягнути більш продуманим чином та/або вживши заходів з убезпечення цивільного населення. Остаточна оцінка цих атак значною мірою залежатиме від доказів військової доцільності та можливих альтернатив, за наявності.
105. Метою атак ДНР на південні квартали Красногорівки ймовірніше за все були блок-пости УЗС на дорозі, що веде до Мар'їнки (Ln 212). Блок-пост УЗС можна вважати законною військовою метою. Втім, він не становив серйозної загрози або не давав військової переваги для ДНР, зважаючи на незначну кількість солдатів, що виконують там переважно патрулюючі функції²⁷⁷. Використання артилерії «Град» та мінометів для атаки на малозначущий в тактичному плані об'єкт, розташований поблизу від щільно заселеної цивільної території, є явно неспіврозмірним. Всі вище задokumentовані місця ударів знаходяться в радіусі 400-500 метрів від КПП – це на межі чи навіть більше від припустимої похибки для використаних засобів. Сили ДНР знали чи мали б бути обізнані про притаманну цій зброї неточність і ймовірність випадкових смертей або травм серед цивільного населення. Зрештою, ці атаки слід кваліфікувати як неприцільні та такі, що тягнути за собою провадження згідно зі статтею 8(2)(b)(iv) Статуту МКС.²⁷⁸ Крім того, Автори наголошують, що наполегливість атак ДНР в цьому районі впродовж періоду документування попри відсутність конкретних військових цілей ймовірно свідчить, що поранення та руйнування, завдані цивільним, не були суто «випадковими втратами». Про зумисне спрямування атак проти цивільного населення можна стверджувати, спираючись на нездатність нападаючої сторони встановлювати різницю між військовими цілями та цивільним населенням, або ж на повну відсутність адекватності у виборі ними своїх цілей. Отже, за атаки цієї категорії може застосовуватися відповідальність згідно зі статтею 8(2)(b)(i)/(ii) або статтею 8(2)(e)(i) Статуту МКС.
106. Атаки ДНР на мікрорайон Сонячний (Ln 700), сільськогосподарський коледж (Ln 216) та міську лікарню (Ln 214) можна пояснити розташуванням артилерійських позицій УЗС на східних околицях Красногорівки (Ln 215, 224). Однак, ці громадські об'єкти розташовані на відстані від 760 м до 1,2 км від позицій УЗС або, інакше кажучи, на відстані, що значно перевищує межі діапазону прицільної точності для ракет БМ-21 «Град» та мінометів, використаних у здійсненні атак (особливо зважаючи на відносно близьку відстань розташування пускових комплексів ДНР в Старомихайлівці). Окрім того, наполегливість цих атак, особливо на школи та лікарні, ставить питання, чи взагалі сили ДНР мали на меті поцілити по позиціях УЗС. Відповідно, на зумисне спрямування атак проти цивільного населення вказує нездатність нападаючої сторони визначити різницю між військовими цілями та цивільним населенням або повна відсутність адекватності у виборі ними своїх цілей. За атаки цієї категорії може застосовуватися відповідальність згідно зі статтею 8(2)(b)(i)/(ii) або статтею 8(2)(e)(i) Статуту МКС. Більш того, наполегливість атак на міську лікарню, школи та сільськогосподарський коледж може тягнути за собою відповідальність відповідно до статті 8(2)(b)(ix) (in IAC) та статті 8(2)(e)(iv) (в НМЗК) Статуту МКС.

277 Witness Statement: 0138K918.

278 Provided that it can be established that these attacks were launched in the context of and were associated with an IAC.

4.3.5. ВИСНОВОК

107. В світлі всього зазначеного вище Автори заявляють, що задокументовані атаки ДНР і УЗС на цивільне населення, громадські споруди та інфраструктуру Красногорівки було здійснено з порушенням принципу відмінності (одного з принципів міжнародного гуманітарного права) та є злочинами, передбаченими статтею 8 Статуту МКС. Автори радять провести подальше розслідування з метою притягнути до відповідальності осіб, винних у таких злочинах:

- Відповідно до ст. 8(2)(b)(iv): атака УЗС 13 липня 2018 року ймовірно мала на меті позиції сил ДНР у місті, однак спричинила передбачувану та непропорційну випадкову шкоду цивільним, а також пошкодження цивільної інфраструктури;²⁷⁹
- Відповідно до ст. 8(2)(b)(i)/(ii), ст. 8(2)(e)(i) та/або ст. 8(2)(b)(iv): атаки ДНР по цивільним та цивільній інфраструктурі, що знаходились на відстані понад 400 м від будь-яких позицій УЗС в Красногорівці.
- Відповідно до ст. 8(2)(b)(ix) або ст. 8(2)(e)(iv): атаки ДНР по освітнім та медичним закладам в Красногорівці.

4.4 Курдюмівка – Зеленопілля²⁸⁰

108. Наведена нижче інформація, а також її аналіз, ґрунтуються на документах польової місії, яку організація Truth Hounds здійснила від імені Авторів цього звіту. Місія складалась з двох візитів до смт Курдюмівка 27 лютого 2017 року та 14 березня 2017 року. Документатори Truth Hounds опитали вісім свідків та документально зафіксували і описали 16 місць ударів.

4.4.1. АТАКОВАНА ТЕРИТОРІЯ

109. Курдюмівка – малий населений пункт з населенням 893 мешканці²⁸¹, розташоване на підконтрольній Україні території в Донецькій області²⁸². На північному сході до Курдюмівки прилягає маленьке село Зеленопілля. Цей район знаходиться на відстані приблизно 4 км від селища Зайцеве (по обидва боки від лінії розмежування станом на весну 2015 року, та на підконтрольній ДНР території до цього²⁸³), що знаходиться у південному південно-східному напрямку, та на відстані 20 км у північному північно-західному напрямку від міста Горлівка (опорний пункт ДНР), та на відстані 12 км у північно-західному напрямку від міста Бахмут, підконтрольному Україні. Під час атак в Курдюмівці та Зеленопіллі були відсутні частини УЗС або їхня техніка, а також були відсутні інші відомі об'єкти стратегічного значення.

4.4.2. ОПИС АТАК

110. О 10:00 ранку, 31 січня 2015 року, реактивні системи залпового вогню «Град» обстріляли населений пункт Курдюмівка та прилегле село Зеленопілля, що спричинило загибель п'яти цивільних та руйнування 10 об'єктів громадської власності на вулицях Вокзальній, Заводській та Миру. Зважаючи на свідчення очевидців та на кути завданих пошкоджень, атаки було здійснено з підконтрольного ДНР міста Горлівка²⁸⁴. 15 червня 2015 року інший ракетний удар з підконтрольної ДНР території зруйнував

279 Provided that it can be established that the attack took place in the context of an IAC.

280 Case file N018 > Pics, location map: Kurdiumivka.jpg

281 Державна служба статистики України, 'Чисельність наявного населення України на 1 січня 2017 року', 09 June 2017, available at: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2017/zb_chnn_0117.pdf (last accessed 25/11/2017)

282 Geolocation coordinates: 48028'06" N 37057'35" E

283 Witness statement: 0259K1091

284 Witness Statements: 0259K810; 0259K997; 0259K911; 0259K998; 0259K999.

три об'єкти громадської власності на вулицях Вокзальній та Кірова, поранивши одного цивільного мешканця.²⁸⁵ Найближча позиція УЗС знаходилась на відстані 6 кілометрів.

111. Близько 21:00, 6 лютого 2017 року, сили ДНР почали мінометний обстріл громадського житла на вулицях Ватутіна, Заводській та Севастопольській (Ln 22-37; 59).²⁸⁶ Очевидці звітують, що близько 30 артилерійських снарядів було випущено по незахищеному населеному пункту впродовж кількох хвилин, з паузою близько 30 секунд між звуком пострілу і звуком влучання снаряду.²⁸⁷ Всі 16 задокументованих вивів від розриву снарядів²⁸⁸ мали діаметр від 2,6 м до 2,8 м. Розміри вхідних отворів склали 9 см, 12 см, 27 см.²⁸⁹ Характер всіх кратерів вказує на точку запуску у південному південно-східному напрямку (азимут 160°), ймовірно за все з підконтрольного ДНР населеного пункту Гольмівський.²⁹⁰ Атака на Курдюмівку спричинила смерть шести цивільних, а також пошкодження житла та інфраструктури.²⁹¹

4.4.3. ПРАВОВА ОЦІНКА

112. На момент атак Курдюмівка та Зеленопілля були незахищеними цивільними поселеннями без присутності сил та техніки УЗС. Схоже, що цей район було атаковано виключно через те, що йому не пощастило знаходитись в радіусі дальності ураження зброї ДНР, розташованої по іншій бік лінії розмежування в підконтрольних ДНР пунктах Зайцеве та Горлівка. Артилерійські обстріли 31 січня 2015 року, 15 червня 2015 року та 6 лютого 2017 року не несли жодної військової користі силам ДНР і не служили жодним легітимним військовим цілям – це серйозне порушення міжнародного правового принципу відмінності. Отже, атаки можна кваліфікувати як цілеспрямовані атаки проти цивільного населення та/або цивільних об'єктів, що є прямим порушенням статті 8(2)(b)(i)/(ii) (in IAC) або статті 8(2)(e)(i) (в НМЗК) Статуту МКС.

4.4.4. ВИСНОВОК

113. В світлі всього зазначеного вище Автори радять, що особи, відповідальні у цілеспрямованих атаках проти цивільного населення та/або цивільних об'єктів в Курдюмівці та Зеленопіллі 31 січня 2015 року, 15 червня 2015 року та 6 лютого 2017 року, мають бути встановлені та переслідуватися відповідно до статті 8(2)(b)(i)/(ii) (in IAC) або статті 8(2)(e)(i) (в НМЗК) Статуту МКС.

4.5 Сартана²⁹²

114. Наведена нижче інформація, а також її аналіз, ґрунтуються на документах польової місії, яку організація Truth Hounds здійснила від імені Авторів цього звіту. Місія до смт Сартана відбулася 1 березня 2017 року. Документатори Truth Hounds опитали чотирьох свідків та документально зафіксували й описали шість місць ударів.

4.5.1. АТАКОВАНА ТЕРИТОРІЯ

115. Сартана – селище міського типу в підконтрольній Україні частині Донецької області, має населення приблизно 10 700 людей. Сартана знаходиться в 8,5 км від лінії розмежування між силами УЗС та ДНР.²⁹³ Вона розташована в 6 км від східних околиць міста Маріуполь. На території часто відбуваються запеклі

285 Witness statement: 0259K998

286 Witness statement: 0259K912, 0259K913, 0259K909, 0259K910, 0259K911

287 Witness statement: 0259K913, 0259K909, 0259K910, 0259K911

288 The remaining craters, located in residents' backyards, had been filled in prior to the documenters' arrival.

289 Video of impact crater analysis: 0314-101446, 20170314_121335.mp4, 20170314_104239.mp4, 20170314_111938.mp4, 20170314_120022.mp4, 20170216_102738.mp4

290 Geolocation coordinates: 48024'10" N 38004'32" E

291 Witness statement: 0259K910

292 Case file N018 > Pics, location map: Sartana.jpg

293 Geolocation coordinates: 47010'55" N 37041'35" E

бої,²⁹⁴ Сартана безпосередньо зазнавала мінометного обстрілу щонайменш сім разів від початку бойових дій.²⁹⁵ В день атаки в Сартані були відсутні позиції УЗС, не дислокувались частини УЗС і не було техніки. Найближча позиція УЗС – це тимчасова артилерійська точка, розташована на відстані 1,5 км і 2 км від Сартани.²⁹⁶ Атака мала місце в контексті ескалації конфлікту в регіоні після спроб УЗС захопити село Пікузи (раніше Комінтерново), що розташоване в 10 км чітко на схід від Сартани.

4.5.2. ОПИС АТАК

116. Сили ДНР атакували Сартану 3 лютого 2017 року, використовуючи реактивні ракети «Град» та артилерійські гармати. Атака відбувалась в два етапи. Перший мав місце о 05:00 ранку й являв собою шість чи сім залпів з паузами для корекції вогню.²⁹⁷ Перший снаряд влучив в поле на північ від населеного пункту (Ln 2, 3). Наступні реактивні снаряди влучали в помешкання цивільного населення та об'єкти інфраструктури, пошкоджуючи будинки, фермерські будівлі та сільськогосподарську техніку на вулиці Північна та поблизу неї (Ln 1).²⁹⁸ Аналіз кратерів від влучання снарядів та залишків снарядів доводить, що атака була здійснена з використанням реактивних систем залпового вогню «Град» з північного сходу (азимут 34°) та з артилерійських гармат (розташованими за азимутом 73°).²⁹⁹
117. Другий залп снарядів мав місце о 23:05.³⁰⁰ Снаряди було випущено в три серії з паузами близько хвилини між кожним запуском, можливо для пере налаштування.³⁰¹ Атаками було пошкоджено цивільні помешкання на вулиці Північна (Ln 4-6). Аналіз кратерів від влучання снарядів та залишків снарядів доводить, що атака була здійснена з місця на південному сході (азимут 107°) з використанням реактивних систем залпового вогню «Град».³⁰²

4.5.3. ПРАВОВА ОЦІНКА

118. На момент атаки Сартана була незахищеним цивільним поселенням без присутності сил та техніки УЗС. Артилерійські атаки 3 лютого 2017 року несли жодної військової користі силам ДНР і не служили жодним легітимним військовим цілям – це серйозне порушення міжнародного правового принципу відмінності. Ці атаки могли бути відповіддю на спробу УЗС захопити підконтрольний ДНР пункт Пікузи/Комінтерново. Паузи для переналаштування вказують на цілеспрямовану навмисну природу цих атак. Отже, події 3 лютого 2017 року можна кваліфікувати як цілеспрямовані атаки проти цивільного населення та/або цивільних об'єктів, що є прямим порушенням статті 8(2)(b)(i)/(ii) (in IAC) або статті 8(2)(e)(i) (в НМЗК) Статуту МКС.

4.5.4. ВИСНОВОК ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

119. В світлі вище зазначеного Автори радять, щоб особи, відповідальні у цілеспрямованих атаках проти цивільного населення та/або цивільних об'єктів в Сартані 3 лютого 2017 року, були встановлені та переслідувалися відповідно до статті 8(2)(b)(i)/(ii) (in IAC) або статті 8(2)(e)(i) (в НМЗК) Статуту МКС.

294 See for e.g.: First Report, section 4.13.2 (Mariupol City); see also SMM OSCE report, access: <http://www.osce.org/ukraine-smm/125545> (a MLRS Grad attack on Sartana targeting a funeral procession on 14 October 2014 which resulted in the deaths of seven civilians).

295 Witness statement: 0256K914

296 Witness statement: 0256K915

297 Witness statement: 0256K914

298 Police of Donetsk area report, access: <https://dn.npu.gov.ua/uk/publish/article/401752>

299 Video of impact crater analysis: IMG_1675.MOV; IMG_1672.MOV.

300 As reported by the Police of Donetsk area report, access: <https://dn.npu.gov.ua/uk/publish/article/402653> (last accessed: 29/11/2017).

301 Witness statement: 0256K914

302 Video of impact crater analysis: IMG_1671.MOV; IMG_1670.MOV.

4.6 Попасна³⁰³

120. Наведена нижче інформація, а також її аналіз, ґрунтуються на документах польової місії, яку організація Truth Hounds здійснила від імені Авторів цього звіту. Місія складалась з п'яти виїздів до Попасної 25 вересня 2016 року, 30-31 жовтня 2016 року, 27 березня 2017 року, 9-11 вересня 2017 року. Документатори Truth Hounds опитали 11 свідків та документально зафіксували й описали 10 місць ударів.

4.6.1. АТАКОВАНА ТЕРИТОРІЯ

121. Попасна – місто в підконтрольній Україні частині Луганської області, чисельність населення – 22 000 людей.³⁰⁴ Розташоване приблизно в 5 км від лінії розмежування сил ЛНР та ЗСУ,³⁰⁵ та приблизно в 10 км від опорного пункту ЛНР в місті Первомайську.³⁰⁶ Головний промисловий працедавець – це вагоноремонтний завод, цивільна об'єкт (Ln 314). Місто було захоплене сепаратистами ЛНР у квітні 2014 року та відвойоване українським батальйоном «Донбас» 22 липня 2014 року.³⁰⁷

122. Відомо про наявність однієї артилерійської позиції УЗС на північно-східних околицях Попасної (Ln 248), що розташована на відстані близько 1,4 км від найближчої жилої забудови. УЗС має також два блок-пости в Попасній – один на східному краю міста (Ln 244), а другий на південному (Ln 243).

4.6.2. ОПИС АТАК

123. В рамках операції зі звільнення Попасної в липні 2014 року УЗС використовувало важку артилерію, ведучи вогонь з позицій в напрямку підконтрольного УЗС населеного пункту Бахмут по позиціям ЛНР в Попасній. Пошкодження цивільної житлової споруди (Ln 333), розташованій в 100 м від бази ЛНР (Ln 335), було задокументовано 18 липня 2014 року.³⁰⁸ Всі подальші атаки проти цивільного населення та/або цивільних об'єктів, задокументовані Авторами, були завдані силами ЛНР, розташованими на підконтрольній ЛНР території, здебільшого у Первомайську.

124. Реактивні снаряди «Град» влучили в центр міста (Ln 313) 26 листопада 2014 року, зруйнувавши два цивільні будинки, що розташовувались на відстані близько 3 км від найближчої на той час позиції УЗС (Ln 248).³⁰⁹ Низка наступних задокументованих артилерійських атак була здійснена по Попасній силами ЛНР, що дислокувалися в Первомайську, в період між 17 та 27 січня 2015 року, що спричинило загалом п'ять смертельних випадків серед цивільного населення, один випадок поранення цивільної особи та значні збитки, завдані цивільним житловим будівлям та будівлі школи. Мінометний обстріл, що було спрямовано на житлову забудову на південній околиці міста, влучив у житлові багатоповерхівки (Ln 338, 343)³¹⁰ та в школу (Ln 339),³¹¹ що розташовані на відстані 600-700 метрів від блок-посту УЗС (Ln 243). До того ж, житловий мікрорайон на північному сході Попасної (Ln 336), розташований на відстані 960 м від

303 Case file N018 > Pics, location map: Popasna.jpg

304 Державна служба статистики України, 'Чисельність наявного населення України на 1 січня 2017 року', 09 June 2017, available at: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2017/zb_chnn_0117.pdf (last accessed 25/11/2017)

305 Geolocation coordinates: 48037'54" N 38022'20" E

306 Geolocation coordinates: 48037'53" N 38031'34" E

307 Українська правда, 'Попасна звільнена, там вивішені українські прапори', 22 July 2014. available at: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/07/22/7032683/> (last accessed 26/11/2017)

308 Witness statement: N010K1072 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and origin of shelling); N010K1075 (date, origin and damage).

309 Witness statement: 026K956 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and means of attack).

310 Witness statement: N010K1075 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property, means of the attack and casualties). Photo [WP_20170910_15_35_05_Pro.jpg] - is a police document about the shelling; Witness statements: N010K1077 (date, time, damage to civilian property and method of shelling). Photos and video in [Чумак > Фото видео] - show damage to civilian property. Photo [WP_20170910_15_35_16_Pro.jpg] - is a police document about the shelling.

311 Video [popasnaja_школа1.MOV] – shows impact site analysis and damage to school.

найближчої позиції УЗС, було атаковано двічі впродовж двох днів.³¹² 15 лютого 2015 року подальший обстріл системами «Град» влучив в житлову будівлю (Ln 247) на відстані 1,8 км від найближчої позиції УЗС (Ln 243).³¹³ Ця ж територія зазнала в подальшому обстрілу вибуховими снарядами калібру 152 мм, запущеними з підконтрольних ЛНР населених пунктів Ірміно та/або Калинове 24 серпня 2016 року, зруйнувавши цивільне майно.³¹⁴

125. 15 жовтня 2016 року залп з восьми пострілів з 122-міліметрового міномету, зроблений з підконтрольної ЛНР території, влучив в залізничну лікарню в Попасній, яка розташована в приблизно 450 м від КПП ЗСУ.³¹⁵ 18 жовтня 2016 року житлова забудова на східній околиці Попасної зазнала обстрілу з 122-міліметрового міномету, зробленого з Первомайську, що поранило одного цивільного і пошкодило цивільне майно. Найближча позиція УЗС знаходилась в 1 кілометрі.³¹⁶
126. 2 березня 2017 року артилерійські постріли вибуховими снарядами калібру 152 мм, зроблені з підконтрольної ЛНР території, влучили в цивільне житло, розташоване на відстані 2 км від найближчої позиції УЗС.³¹⁷

4.6.3. ПРАВОВА ОЦІНКА

127. Атака УЗС 18 липня 2014 року очевидно мала на меті зруйнувати базу ЛНР в Попасній. Випадкове пошкодження цивільного помешкання на відстані 100 м від позицій ЛНР ймовірно може вважатися таким, що є пропорційним бажаним військовим цілям.
128. Після того, як УЗС отримало контроль над Попасною, воно розмістило свої вогневі точки і блокпости на околицях міста, подалі від щільно заселених районів. Загибелі та пошкодження цивільних об'єктів в наслідок використання реактивних систем залпового вогню «Град» та мінометних атак силами ЛНР трапилися на відстані 450 м та 3 км від позицій УЗС. Зважаючи, що Первомайськ розташований на відстані 10 км, жодна з атак не може вважатися такою, чия випадкова шкода є пропорційною. На такій дистанції навіть така неакуратна зброя, як «Град» повинна мати менший радіус похибки. Таким чином, зі сказаного випливає, що сили ЛНР відповідальні або в здійсненні цілеспрямованих атак проти цивільних районів або ж вони не вжили належних заходів, щоб відрізнити цивільні об'єкти та військові цілі, порушивши статтю 8(2)(b)(i)/(ii) або статті 8(2)(e)(i) Статуту МКС.

4.6.4. ВИСНОВОК

129. В світлі вище зазначеного Автори радять, щоб сили ЛНР, відповідальні в атаках на цивільне населення та/або цивільні об'єкти в Попасній, були ідентифіковані та переслідувалися відповідно до статті 8(2)(b)(i)/(ii) (in IAC) або статті 8(2)(e)(i) (в НМЗК) Статуту МКС. Окрім того, відповідальність сил ЛНР має також бути визначена статтею 8(2)(b)(ix) або статтею 8(2)(e)(iv) Статуту МКС – атаки, спрямовані на освітні та медичні заклади.

312 Witness statement: N010K1073 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property). N010K1075 - testifies about damage to civilian property, origin of the attack. Video [попасная_циолковского.MOV] - show shelled site demonstrating origin of shelling; N010K1076 (date, time, damage to civilian property, origin). Photo [WP_20170910_12_48_18_Pro.jpg] - show damage. Photo [WP_20170910_15_35_16_Pro.jpg] - is a police document about shelling.

313 Witness statement: 0224K1021 (date, time, intensity of shelling and means of attack).

314 Witness statement: 0224K1021 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and origin). Video [IMG_0213.MOV] - shows damage to civilian property and impact site analysis.

315 Witness statement: 0224K1024 (date, time, damage to civilian property); 0224K1025 (date, time, intensity and origin of shelling). Videos [IMG_0222.MOV, IMG_0215.MOV, IMG_0221.MOV, IMG_0214.MOV] - show damage to civilian property and impact site analysis.

316 Witness statement: 0224K1023 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and casualties). Videos [IMG_0225.MOV, IMG_0223.MOV, IMG_0224.MOV] - shows damage to civilian property and impact site analysis.

317 Witness statement: 0224K1022 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and origin). Video [IMG_0099.MOV] - show damage to civilian property and impact site analysis.

4.7 Троїцьке³¹⁸

130. Наведена нижче інформація, а також її аналіз, ґрунтуються на документах польової місії, яку організація Truth Hounds здійснила від імені Авторів. Місія здійснювалась в ході візиту у Троїцьке 27 березня 2017 року. Документатори опитали сім свідків та документально зафіксували й описали шість місць ударів.

4.7.1. АТАКОВАНА ТЕРИТОРІЯ

131. Троїцьке – село на підконтрольній Україні частині Луганської області (Попаснянський район), чисельність населення – 1400 людей.³¹⁹ Розташоване приблизно в 15 км від опорного пункту ДНР в місті Первомайську,³²⁰ та в 10 км від підконтрольного ЛНР населеного пункту Калинове та в 15 км від населеного пункту Алмазна на сході.³²¹

132. Щільність населення в селі низька, село тягнеться по обидва боки річки Лугань. Бази та вогневі точки УЗС знаходяться навколо поселення, розташовуючись на південь, північ та схід від села на відстані 2 км від центру села (Ln 306, 307, 308, 309, 312). В самому селі немає жодних позицій або особового складу УЗС.

4.7.2. ОПИС АТАК

133. З початку бойових дій Троїцьке неодноразово зазнавало атак. 29 вересня 2014 року в школу (Ln 305) влучили реактивні снаряди, випущені силами ЛНР. Найближча позиція УЗС знаходилась на відстані 1,9 кілометра.³²² В період між 21 січня та 15 лютого 2015 року Троїцьке зазнавало постійних атак з позицій ЛНР в пункті Алмазна з використанням 122 мм мінометів та реактивних ракет «Град». Атаки спричинили чотири смерті серед цивільного населення, три важких поранення та значну матеріальну шкоду цивільній інфраструктурі, зокрема 122 цивільним будинкам, школі, церкві та адміністративним будівлям (приблизно Ln 310).³²³ Найближчі позиції УЗС знаходились щонайменш в 1,9 кілометра.

318 Case file N018 > Pics, location map: Troitske.jpg

319 Державна служба статистики України, 'Чисельність наявного населення України на 1 січня 2017 року', 09 June 2017, available at: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2017/zb_chnn_0117.pdf (last accessed 25/11/2017)

320 Geolocation coordinates: 48037'53" N 38031'34" E

321 Geolocation coordinates: 48031'04" N 38034'00" E

322 Witness statements 0260K966 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and means of attack); 0260K967 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and UAF positions); 026K956 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and means of attack). Photos at [фото-відео > школа > школа 2014] - show damage to school property. Video [IMG_0082.MOV] - shows crater analysis near school demonstrating that shelling came from Almazna (LPR). Photos and videos at [фото-відео] - show damage to civilian property.

323 Witness statements: 0260K966, 0260K968 (time, intensity of shelling, damage to civilian property and casualties); 0260K1057 (day, time, intensity of shelling, damage to civilian property and casualties); 0260K967 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and UAF positions); 026K956 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and method of shelling). Videos at [фото-відео > школа > школа 2015] - show damage to school property. Video [IMG_0082.MOV] - shows crater analysis near school demonstrating that shelling came from Almazna (LPR). Photos and videos at [фото-відео] - show damage to civilian property.

134. Подальші артилерійські та мінометні обстріли вразили загалом шість цивільних помешкань (Ln 311) та клініку (Ln 113) 18 серпня 2016 року,³²⁴ 29 січня 2017 року,³²⁵ 2 лютого 2017 року³²⁶ та 4 лютого 2017 року.³²⁷ В усіх задокументованих випадках місця ударів знаходились на відстані між 800 м та 2,2 км від найближчих позицій УЗС.

4.7.3. ПРАВОВА ОЦІНКА

135. Схоже, що метою мінометного обстрілу Троїцького силами ЛНР було коло позицій УЗС, розташоване в радіусі 2 км від центру села. Ймовірно, що більшість атак було здійснено з підконтрольної ЛНР Алмазної з відстані 15 кілометрів. З такої відстані БМ-21 «Град» і міномети, які систематично промахувались повз цілі на 800-2200 метри не можуть вважатися пропорційною випадковою шкодою. Відповідно можна зробити висновок, що сили ЛНР або відповідальні за здійснення цілеспрямованих атак на цивільні райони, або ж не вжили належних заходів, щоб відрізнити цивільні об'єкти та військові цілі, порушивши статтю 8(2)(b)(i)/(ii) або статті 8(2)(e)(i) Статуту МКС.

4.7.4. ВИСНОВОК

136. В світлі вище зазначеного Автори радять, щоб сили ЛНР, відповідальні в атаках на цивільне населення та/або цивільні об'єкти в Троїцькому, були ідентифіковані та переслідувалися відповідно до статті 8(2)(b)(i)/(ii) (in IAC) або статті 8(2)(e)(i) (в НМЗК) Статуту МКС. Окрім того, відповідальність сил ЛНР має також бути визначена статтею 8(2)(b)(ix) або статтею 8(2)(e)(iv) Статуту МКС – атаки, спрямовані на освітні та медичні заклади.

4.8 Мар'їнка³²⁸

137. Наведена нижче інформація, а також її аналіз, ґрунтуються на документах польової місії, яку організація Truth Hounds здійснила від імені Авторів в ході п'яти візитів до Мар'їнки 11-12 вересня 2016 року, 16-19 грудня 2016 року, 26 лютого 2017 року, 4-6 червня 2017 року та 13 липня 2017 року. Документатори опитали загалом 22 свідки та документально зафіксували й описали 23 місця ударів.

4.8.1. АТАКОВАНА ТЕРИТОРІЯ

138. Мар'їнка – населений пункт з чисельністю населення – 9500 людей.³²⁹ Розташована на лінії розмежування сил ДНР та ЗСУ³³⁰ – фактично кордон проходить між Мар'їнкою та підконтрольним ДНР селом Олександрівка, що прилягає до Мар'їнки на сході. На північному сході Мар'їнка межує з Петровським районом – опорним пунктом ДНР. Сили ДНР отримали нетривалий контроль над Мар'їнкою з середини квітня до серпня 2014 року. Місто було звільнене силами УЗС 5 серпня 2014 року. Населений пункт розташований приблизно в 23 кілометрах на західний південно-захід від центру Донецька.

324 Witness statement: 0260K1058 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property). Photos in folder [обстрілы 2016-17 > решетарь фото разрушений] - show damage to civilian property and craters.

325 Witness statement: 0260K929 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property). Photos in folder [обстрілы 2016-17 > Серокурова] - show damage to civilian property and craters. Video [IMG_0097.MOV] - show crater analysis demonstrating origin of shelling.

326 Witness statement 0260K968 (damage to civilian property). Video evidence [IMG_0083.MOV, IMG_0084.MOV, IMG_0085.MOV, IMG_0088.MOV, IMG_0089.MOV, IMG_0090.MOV] and Photo evidence [MG_0086.JPG, IMG_0087.JPG] - show damage to civilian property and crater analysis demonstrating origin and method of shelling.

327 Witness statement: 0260K968 (dates of shelling and damage to civilian property).

328 Case file N018 > Pics, location map: Marjinka.jpg

329 Державна служба статистики України, 'Чисельність наявного населення України на 1 січня 2017 року', 09 June 2017, available at: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2017/zb_chnn_0117.pdf (last accessed 25/11/2017)

330 Geolocation coordinates: 47056'24" N 37030'20" E

139. Ключовий КПП сил УЗС та ДНР розташований на південь від населеного пункту (Ln 231). Інші КПП УЗС розташовані вздовж лінії розмежування або поблизу неї (Ln 227, 334). Сили УЗС здійснюють регулярне патрулювання лінії розмежування. База УЗС розташована на південній околиці (Ln 225), а ще одна на північній околиці населеного пункту (Ln 229). Військова база ДНР розташована в 400 метрах від найближчого житлового будинку в Мар'їнці (Ln 228).

4.8.2. ОПИС АТАК

140. В рамках операції зі звільнення захопленої сепаратистами території УЗС атакувало Мар'їнку, використовуючи важку артилерію зі своїх позицій у Победі³³¹ та Костянтинівці³³² в липні та на початку серпня 2014 року. Четверо цивільних загинули, цивільні будинки (Ln 59) та школа (Ln 240) були істотно пошкодженні в результаті атак реактивними системами залпового вогню «Град», які здійснили сили УЗС 11 липня 2014 року, 19/21 липня 2014 року та в перших числах серпня 2014 року.³³³

141. Після того, як сили УЗС звільнили місто, сили ДНР в Олександрівці та Петровському районі регулярно обстрілювали Мар'їнку з артилерійської зброї, мінометів і танкових гармат. Артилерійський вогонь ДНР 7 січня 2015 року зруйнував цивільне майно (Ln 242) приблизно в 430 м від найближчої позиції УЗС (Ln 229).³³⁴ 25 січня 2015 року атака ДНР пошкодила школу (Ln 240) на відстані 450 м від найближчої бази ЗСУ.³³⁵ 2 травня 2015 року пострілами з автомату АК-47, здійсненим з Олександрівки, було вбито цивільну особу на її приватній території в близько 800 м від найближчої позиції ЗСУ.³³⁶ Починаючи з 3 червня 2015 року ДНР зробило кілька невдалих спроб захопити контроль над Мар'їнкою, вбивши при цьому 28 осіб, з яких дев'ять було цивільними.³³⁷ Задokumentовані атаки спричинили смерті серед цивільного населення, поранення і пошкодження цивільного майна, втім всі місця ударів, задokumentовані Авторами, розташовувались неподалік від позицій ЗСУ.³³⁸

142. Восени 2016 року низка нових атак на Мар'їнку з боку підконтрольної ДНР території спричинила нові поранення серед цивільних та пошкодження об'єктів цивільної інфраструктури. Багато з цих атак мали на меті численні позиції УЗС на лінії розмежування або поблизу неї.³³⁹ Однак, обстріл з 120-міліметрових мінометів 16 серпня 2016 року зруйнував цивільне помешкання (Ln 232), розташоване в близько 500

331 Geolocation coordinates: 47054'53" N 37027'40" E

332 Geolocation coordinates: 47052'07" N 37024'20" E

333 Witness statements: 0134K1012 (date, time, damage to civilian property and casualties); 0134K1013 (date, time, origin and means of attack); 0134K954 (date, time of attacks, damage to civilian property); 0134920 (date, time, intensity of attacks, damage to civilian property). Video evidence: [IMG_1569.MOV] - demonstrates impact site and shell remains. Documentary evidence: [Акт - школа лето 2014.doc] - describes damage to school property. Photos in folder 'Школа 1' show damage to school property.

334 Witness statement: 0134K922 (date, time, intensity of attack, damage to civilian property and casualties).

335 Witness statement: 0134K954 (date, damage to civilian property). Document [Акт - школа зима 2015.doc] - describes damage to school property. Photos in folder 'Школа 1' show damage to school property.

336 Witness statement: 0134K1015 (date, time, nature of attack and casualty).

337 OSCE, Spot report by the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), 3 June 2015: Fighting around Marinka', 4 June 2015, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/162116> (last accessed: 3/11/2017); Witness statements: 0134K1016 (date, intensity of attacks and damage to property); 0134K953 (location of UAF base); N003K1064 (date, time of attacks, damage to civilian property); N003K1065 (date, time of attacks, intensity, means, damage to civilian property). Videos and photos in folder [damage] - show damage to civilian property. Videos and photos in folder [shell-remains] - show measurement of the shell that hit house.

338 Witness statements: 0134K1014 (date, time, intensity of attack, damage to civilian property and casualties). Photos in folder 'Клименко' are the death certificates of killed baby; Witness statement: 0134K1020 (date, time, damage to civilian property and origin of attack). Photos [WP_20170226_09_45_05_Pro.jpg, WP_20170226_09_44_52_Pro.jpg, WP_20170226_09_44_34_Pro.jpg, WP_20170226_09_44_28_Pro.jpg] - are the act of fire incident. Photos [from WP_20170226_10_04_18_Pro.jpg to WP_20170226_10_03_22_Pro.jpg] - show damage to civilian property.

339 See Case File 134 – attacks on 26 January 2015, 16 June 2015, 10 August 2016, 23 August 2016, 14 December 2016, 18 December 2016.

метрах від бази УЗС (Ln 225).³⁴⁰ 30 серпня 2016 року інша артилерійська атака ДНР зруйнувала три цивільні житла (Ln 226), розташовані в 1 км від найближчої позиції УЗС (Ln 227).³⁴¹ 14 листопада 2016 року школа №1 (Ln 240) була повторно обстріляна ДНР-івськими мінометами калібру 122 міліметра.³⁴² На той час відстань між школою і найближчою позицією УЗС (Ln 225) становила 620 метрів. Школу знову було атаковано в червні 2017 року, цього разу автоматичною зброєю з боку підконтрольної ДНР Олександрівки.

143. 2 лютого 2017 року о 19:30 житловий квартал в північно-західній частині Мар'їнки було атаковано з позицій ДНР на сході з використанням малокаліберної артилерії. Обстріл пошкодив цивільне майно на вулицях Первомайська і Горького (Ln 7-11).³⁴³ Аналіз місця удару і фрагментів снарядів на місці³⁴⁴ вказує, що обстріл здійснювався з 30-міліметрової гармати машини БМП-2. На момент атаки база УЗС розташовувалась приблизно в 1 км від місця удару, а найближча вогнева точка УЗС – в 1,4 кілометрі (Ln 229).

4.8.3. ПРАВОВА ОЦІНКА

144. Хоча Мар'їнка знаходиться на території активних бойових дій біля лінії розмежування, цивільне населення, якому не пощастило мешкати там, підпадають під захист міжнародного гуманітарного права і, особливо, принципу відмінності. Кількість та щільність комбатантів УЗС в Мар'їнці ускладняють судове провадження для більшості задокументованих випадків. Втім, кількість атак, що спричинили поранення цивільних осіб та руйнування цивільних об'єктів значно перевищують законний параметр «випадкових втрат».

145. Атаки УЗС в липні та на початку серпня 2014 заслужують подальшого розслідування задля встановлення місцезнаходження позицій ДНР під час атак. Обрана УЗС зброя – БМ-21 «Град» – дуже неточна, а отже її застосування в щільно заселених районах є необдуманим. Серйозні питання залишаються щодо доцільності та пропорційності обраного типу зброї для ведення військових дій в міських умовах на сході України.

146. Хоча більшість атак ДНР в Мар'їнці впродовж 2015 і 2016 років було здійснено по легітимним військовим цілям – позиціям УЗС, кількість вище задокументованих атак суттєво перевищує законний параметр «випадкових втрат». Автори заявляють, що всі артилерійські обстріли здійснені по цивільним об'єктам на відстані 400 м і більше до позицій УЗС є навмисними атаками на цивільне населення та/або цивільні об'єкти, що порушує статтю 8(2)(b)(i)/(ii) (in IAC) або статтю 8(2)(e)(i) (в НМЗК) Статуту МКС.

147. Атаки, що мали місце 2 лютого 2017 року, поцілили в цивільний житловий район, розташований на відстані 1 км від найближчої військової цілі – позиції УЗС. Гармата машини БМП-2, яка використовувалась для здійснення пострілів, має дальність пострілу 4 км і прицільну дальність значно меншу ніж 1 км, коли машина не рухається. Отже, можна зробити висновок, що сили ДНР відповідальні або за здійснення цієї атаки навмисно проти цивільного району, або ж не вживання належних заходів для розрізнення цивільних об'єктів та військових цілей, порушивши статтю 8(2)(b)(i)/(ii) або статтю 8(2)(e)(i) Статуту МКС.

340 Witness statement: 0134K1012 (date, time, intensity of attack, damage to civilian property); 0134K1018 (date and damage to civilian property). Photos in folder 'Заводская 22' - show damage to civilian property.

341 Witness statement: 0134K1011 (date, time, intensity of attack, damage to civilian property, means and origin).

342 Witness statement: 0134K954 (date, time, intensity of attack, damage to civilian property. Photo [IMG_0559.JPG] - shows shell remains. Videos [IMG_0562.MOV, IMG_0561.MOV, IMG_0560.MOV] - show damage to civilian property and demonstrate origin of the attack.

343 Witness statement: 0134K922; Video of impact site: WP_20170226_11_38_28_Pro.mp4, WP_20170226_11_43_19_Pro.mp4, IMG_1584.MOV, IMG_1585.MOV, IMG_1586.MOV, IMG_1589.MOV; Photo of impact site: WP_20170226_11_37_25_Pro.jpg, WP_20170226_11_37_29_Pro.jpg

344 Video of impact site: WP_20170226_11_43_19_Pro.mp4

4.8.4. ВИСНОВОК

148. В світлі вище зазначеного Автори радять, щоб особи, відповідальні в здійсненні атак на цивільне населення та/або цивільні об'єкти в Мар'їнці з липня 2014 року до червня 2017 року, що цілилися в об'єкти, розташовані на відстані понад 400 м від легітимних військових цілей – позицій УЗС, були ідентифіковані та переслідувалися відповідно до статті 8(2)(b)(i)/(ii) (in IAC) або статті 8(2)(e)(i) (в НМЗК) Статуту МКС. Окрім того, відповідальність сил ДНР за атаки на школи та дитячі садочки також має бути врахована відповідно до статті 8(2)(b)(ix) або статті 8(2)(e)(iv) Статуту МКС – атаки, спрямовані на освітні заклади.

4.9 Станиця Луганська – Валуйське³⁴⁵

149. Наведена нижче інформація, а також її аналіз, ґрунтуються на документах польової місії, яку організація Truth Hounds здійснила від імені Авторів в ході трьох візитів до Станиці Луганської та Валуйського 1-6 листопада 2015 року, 16-19 грудня 2015 року, 7 квітня 2016 року. Документатори опитали загалом 35 свідків та документально зафіксували й описали 19 місць ударів.

4.9.1. ОПИС ТЕРИТОРІЇ

150. Станиця Луганська – селище міського типу з населенням 13 700 мешканців,³⁴⁶ розташоване на підконтрольній Україні частині Луганської області.³⁴⁷ Селище знаходиться в 15 км від підконтрольного силам ЛНР міста Луганськ на південному сході (дистанція між найближчими будівлями 8 км), та в 17 км від найближчого прикордонного стовпа Україно-Російського кордону. Південна та південно-західна околиця Станиці Луганської знаходяться на відстані від 500 м до 1,5 км від ріки Сіверський Донець, по якій з серпня 2014 року проходить лінія розмежування між силами ЛНР та УЗС. В квітні 2014 року Станиця Луганська на короткий термін була окупована сепаратистами ЛНР, та звільнена силами УЗС 21 серпня 2014 року. Села Макарове та Валуйське знаходяться на східному північно-східному напрямку від Станиці Луганської та разом з нею утворюють одну напівміську агломерацію.

151. Під час атаки в липні 2014 року єдиною відомою військовою ціллю в поселенні чи навколо нього був блок-пост ЛНР на мості через ріку Сіверський Донець (Ln 516), розташований приблизно в 530 м від південно-західного кордону поселення та в 3,7 км від місць ударів на вулиці Островського та біля неї (Ln 517), а також база ЛНР в приміщенні поліцейського відділку (Ln 518). Після звільнення селища силами УЗС, блок-пост УЗС та піхотна бронетехніка і вогневі точки було розміщено на південно-західному кордоні міста на перетині вулиць Шевченка та Москва-Донбас (Ln 519). В Валуйському відсутні відомі військові цілі – найближча позиція УЗС розташована на відстані 2,5 км від поселення (Ln 520).

4.9.2. ОПИС АТАК

152. 2 липня 2014 року два українських військових літаки Су-25 пролетіли над Станицею Луганською та скинули некеровані ракети на міський відділок міліції (Ln 518) та цивільну житлову будівлю на вулиці Островського (Ln 517).³⁴⁸ Свідки визначили приналежність літаків Су-25 до Повітряних Сил України та запевняють, що снаряди було випущено саме з цих літаків.³⁴⁹ Відео, зняте безпосередньо після

345 Case file N018 > Pics, location map: Stanytsia.jpg

346 Державна служба статистики України, 'Чисельність наявного населення України на 1 січня 2017 року', 09 June 2017, available at: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2017/zb_chnn_0117.pdf (last accessed 25/11/2017)

347 108 Geolocation coordinates: 48038'44" N 39029'33" E

348 Witness statements: 0204K804; 0204K817; 0204K798; 0204K820; 0204K816; 0204K802

349 Witness statements: 0204K816, 0204K813.

авіанальоту, демонструє зокрема залишки снарядів, які відповідають специфікації озброєння Су-25.³⁵⁰ Очевидці стверджують, що в день авіанальоту в приміщенні поліцейського відділку та в означених житлових приміщеннях не було комбатантів ЛНР.³⁵¹ В результаті атаки загинуло 11 цивільних осіб, ще 16 були тяжко поранені,³⁵² а 11 житлових будівель було сильно пошкоджено або зруйновано.³⁵³

153. Втративши контроль над поселенням, сепаратистські сили ЛНР зробили 18 серпня 2014 року залпи з систем БМ-21 «Град» по вулицях Калініна та Крупської (Ln 521 – житловий район в південній околиці міста знаходиться приблизно в 1 км від найближчої позиції УЗС). Атака забрали життя чотирьох цивільних.³⁵⁴ Після того, як 21 серпня 2014 року Станиця Луганська перейшла під контроль УЗС, селище стало об'єктом артилерійського вогню у відповідь з позицій ЛНР. 24 серпня 2014 року селище було обстріляно мінометами, трьох цивільних було поранено.³⁵⁵ Того ж дня, міська лікарня (Ln 522) була обстріляна щонайменш 22 мінометними снарядами (калібр 122 мм), які пошкодили будівлю та поранили трьох працівників персоналу.³⁵⁶ Лікарня розташовувалась приблизно в 2,5 км від найближчої позиції УЗС на момент атаки, але можливо за кілька годин до атаки в ній знаходилась компанія солдатів УЗС.³⁵⁷ 29 серпня 2014 року місто повторно було обстріляно реактивними системами залпового вогню «Град» з боку підконтрольної ЛНР Миколаївки,³⁵⁸ що спричинило пошкодження цивільного майна.³⁵⁹

154. 2 вересня 2014 року обстріл реактивною системою залпового вогню «Град» з боку підконтрольної ЛНР Веселої Гори та/або Красного Яру вбив шість цивільних та зруйнував з десятків об'єктів цивільного майна на вулицях Шевченка, Москва-Донбас, Барабашова та Карла Маркса (Ln 525).³⁶⁰ Обстріл також частково зруйнував школу №2 (Ln 524) та музей лісового господарства (Ln 523).³⁶¹ Блок-пост УЗС та піхотна бронетехніка і вогневі точки було розміщено на південно-західному кордоні міста на перетині вулиць Шевченка та Москва-Донбас (Ln 519),³⁶² на відстані від 300 м до 1 км від місць ударів. Спорадичний артилерійський та мінометний вогонь по Станиці Луганській з підконтрольної ЛНР території мав місце впродовж січня 2015 року, та пошкодив цивільне житло і школу.³⁶³

155. Цивільні об'єкти в Валуйському – житлові забудови та дитячий садочок (Ln 526) – було пошкоджено серією мінометних та артилерійських пострілів з системи «Град» 18 жовтня 2014 року, 4 грудня 2014 року, 15 лютого 2015 року та 22 серпня 2015 року. Атаки здійснювались з підконтрольної ЛНР території вздовж ріки Сіверський Донець, спричинивши щонайменш одне важке поранення цивільної особи та пошкодження або/ї руйнування цивільного майна. Всі місця ударів розташовувались щонайменш в 1 км від найближчої позиції ЗСУ.³⁶⁴

350 SU25-evidence.3gp

351 Witness statement: 0204K822.

352 Witness statement: 0204K825

353 Witness statements: 0204K809, 0204K813, 0204K799, 0204K797, 0204K826; Video and photos of impact sites: Videos DSC_0133.MOV, DSC_0134.MOV, DSC_0135.MOV, DSC_0121.MOV, DSC_0122.MOV; DSC_0102.JPG-DSC_0120.JPG, DSC_0123.JPG-DSC_0131.JPG.

354 Witness statement: 0204K802.

355 Witness statements: 0204K811, 0204K807.

356 Witness statements: 0204K825, 0204K812, 0204K814, 0204K826; Video and photos of impact site.

357 Witness statement: 0204K814.

358 Geolocation coordinates: 48035'28" N 39031'02" E

359 Witness statements: 0204K817, 0204K818, 0204K824; Video of impact site: DSC_0025.MOV.

360 Witness statements: 0204K805, 0204K799, 0204K823, 0204K802, 0211K870; Photos and videos of impact site: DSC_0001.JPG - DSC_0086.JPG.

361 Witness statement: 0204K980

362 Witness statement: 0204K818; 0204K798]

363 Witness statements: 0204K805 (attack on 9 January 2015); 0204K802, 0204K822 (attack on 24 January 2015); 0204K964, 0204K822 (attack on school on 26 January 2015); 0204K802, 0204K822 (attack on 31 January 2015).

364 Witness Statement: 0211K870 (date, timing, direction and intensity of shelling, damage to property and casualties).

4.9.3. ПРАВОВА ОЦІНКА

156. Під час атаки УЗС в липні 2014 року в Станиці Луганській не було комбатантів та військової техніки ЛНР – найближча позиція ЛНР знаходилась в щонайменш 2 кілометрах. Можливо атака літаків УЗС, особливо на будівлю поліцейського відділку, була зумовлена припущенням, що комбатанти ЛНР досі знаходились всередині будівлі. Тобто, є неоднозначним, що атака не була спрямована проти цивільного населення та цивільних будівель. Однак, не викликає сумніву, що ця атака не ґрунтувалась на ретельній розвідці позицій ЛНР в селищі. Більш того, використання некерованих ракет, випущених з літака в щільно заселеному міському районі, свідчить, що УЗС не мало на меті розрізнити комбатантів ЛНР та цивільних в цьому районі. Отже, принаймні в цій атаці УЗС продемонструвало повну відсутність адекватності між ймовірною шкодою цивільним особам та бажаними військовими цілями – що є порушенням статті 8(2)(b)(i)/(ii) (in IAC) або статті 8(2)(e)(i) (в НМЗК) Статуту МКС.
157. Артилерійські та мінометні атаки сепаратистів ЛНР по цивільним районам під час та після звільнення Станиці Луганської та Валуйського свідчать про беззаперечну нездатність або небажання розрізнити військові цілі та цивільні об'єкти. Натомість ці атаки містять ознаки помсти за втрату території. Дистанція між позиціями УЗС та місцями ударів варіюється від 300 м до 2,5 км. Тимчасом як з одного боку можна припускати, що завдання ударів на відстані 400 м від піхотної бронетехніки та вогневих точок УЗС є завданням ненавмисної побічної шкоди, що пропорційна бажаним військовим цілям, будь-яка шкода чи поранення на відстані понад цю свідчить про небажання чи нездатність нападників розрізнити цивільних осіб і комбатантів – або шляхом вибору зброї, або шляхом використання її. Отже, атаки, що завдали шкоди цивільним районам на відстані, яка перевищує діапазон точності зброї, має вважатися нездатністю розрізнити цивільних та комбатантів або, принаймні, повною відсутністю пропорційності між ймовірною шкодою цивільним та бажаним військовими цілями – що порушує статтю 8(2)(b)(i)/(ii) або статтю 8(2)(e)(i) Статуту МКС.

4.9.4. ВИСНОВОК ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

158. В світлі вище зазначеного Автори радять, щоб представники УЗС, відповідальні в здійсненні атак на цивільне населення та цивільні об'єкти в Станиці Луганській 2 липня 2014 року, були ідентифіковані та переслідувалися відповідно до статті 8(2)(b)(i)/(ii) (in IAC) або статті 8(2)(e)(i) (в НМЗК) Статуту МКС.
159. Аналогічно, Автори радять, щоб комбатанти ЛНР, відповідальні в здійсненні навмисних атак на цивільне населення та цивільні об'єкти, розташовані на відстані понад 400 м до артилерійських позицій УЗС в Станиці Луганській в серпні-вересні 2014 року та в січні 2015 року були ідентифіковані та переслідувалися відповідно до статті 8(2)(b)(i)/(ii) (in IAC) або статті 8(2)(e)(i) (в НМЗК) Статуту МКС.
160. Окрім того, відповідальність сил ЛНР за атаки на школи та лікарні також має бути враховано відповідно до статті 8(2)(b)(ix) або статті 8(2)(e)(iv) Статуту МКС – атаки, спрямовані на освітні та медичні заклади.

4.10 Світлодарськ – Луганське³⁶⁵

161. Наведена нижче інформація, та її аналіз, ґрунтуються на документах польової місії, яку організація Truth Hounds здійснила від імені Авторів в ході трьох візитів до Світлодарську 28-30 грудня 2016 року, 12-16 та 28 березня 2017 року. Документатори опитали загалом 18 свідків та документально зафіксували й описали вісім місць ударів.

365 Case file N018 > Pics, location map: Svitlodarsk.jpg

4.10.1. ОПИС ТЕРИТОРІЇ

162. Світлодарськ – маленьке місто на підконтрольній Україні частині Донецької області, на обох берегах ріки Лугань,³⁶⁶ чисельність населення – 12 000 людей.³⁶⁷ До міста прилягає селище Луганське на півночі з населенням 2200 людей.³⁶⁸ Населений пункт знаходиться на відстані 14 км від підконтрольного ДНР населеного пункту Вуглегірськ, 18 км від стратегічно важливого міста Дебальцеве та 20 км від опорного пункту ДНР в Горлівці.
163. Світлодарськ та Луганське оточені позиціями УЗС (Ln 276, 282, 274, 275, 289) – відстань між позиціями УЗС та цивільними об'єктами в Світлодарську варіюється від 2,5 км до 5 км. В середині двох населених пунктів немає відомих військових цілей – позицій УЗС. В лютому 2015 року сили ДНР дислокувались на відстані 4 км від центра Світлодарська.

4.10.2. ОПИС АТАК

164. З 24 січня 2015 року до 29 січня 2015 року територія зазнала інтенсивного обстрілу силами ДНР із застосуванням реактивних снарядів «Град» та мінометів. В Світлодарську це спричинило істотне пошкодження лікарні (Ln 280), дитячого садочку (Ln 283), школи (Ln 284) та низки комерційних та житлових цивільних об'єктів. В результаті атаки в лікарні було вбито медсестру.³⁶⁹ В Луганському обстріл суттєво пошкодив лікарню, дитячий садочок та кілька об'єктів цивільної власності, спричинив загибель трьох цивільних і поранення ще двох.³⁷⁰ Позиції УЗС були розташовані на відстані від 2,5 км до 5 км від місць ударів.
165. Світлодарськ був знову атакований силами ДНР 9 лютого 2015 року, трьох цивільних було поранено, зруйновано магазин (Ln 277) і цивільні помешкання.³⁷¹ Атака ДНР 13 лютого 2015 року спричинила часткові і повні знищення магазину, чотирьох багатоквартирних будинків, школи та дитячого садочку.³⁷² Наступна задокументована атака 23 грудня 2016 року влучила в лікарню (Ln 280),

366 Geolocation coordinates: 48026'03" N 38013'13" E

367 Державна служба статистики України, 'Чисельність наявного населення України на 1 січня 2017 року', 09 June 2017, available at: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2017/zb_chnn_0117.pdf (last accessed 25/11/2017)

368 Державна служба статистики України, 'Чисельність наявного населення України на 1 січня 2017 року', 09 June 2017, available at: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2017/zb_chnn_0117.pdf (last accessed 25/11/2017)

369 Witness statements 0237K963 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and casualties); 0079K1092 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property); 0079K1093 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and casualties); 0237K960 (date, time, damage to civilian property); 00791094 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property); 0237K1040 (date, time, intensity of shelling, means, damage to civilian property); 0237K963 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property); 0237Л1044 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property). Photos [IMG_0628.JPG, IMG_0627.JPG] - show damage to hospital; Photos [IMG_0627.JPG, IMG_0628.JPG] - show damage to the property of hospital.

370 Witness statements 0238K1046 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and casualties); 0238K1047 (casualties and time of incident); 0238K1049 (date, time of shelling, damage to civilian property and casualties). Videos [IMG_0664.MOV, IMG_0663.MOV] - show damage to civilian property.

371 Witness statement: 0237K1040 (date, time, intensity of shelling, means, damage to civilian property); 0237K960 (damage to civilian property); 0237K1041 (date, time, origin, damage to civilian property and casualties); 0237K1043 (time, intensity of shelling, damage to property, casualties). Video [V70316-115859.mp4] - shows damage to civilian property.

372 Witness statements: 0237K958 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property); 0237K1040 (date of shelling); 0237K960 (damage to civilian property); 0237K959 (origin, damage to civilian property, date, time, intensity of shelling); 0237K1042 (date, time, damage to civ property, origin); 0237K962 (date, time, damage to civ property); 0137K957 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property); 0237K956 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property). Videos [V70316-110452.mp4, V70317-143558.mp4] - crater analysis. Video [V70316-111409.mp4] - demonstrates means of shelling and N-E direction of shelling. Video [V70315-151629.mp4] - demonstrates that multi-storey 47 (P286) was damaged from the DPR-controlled territory. Video [20170317_142844.mp4] - show damage to kindergarten. Video [20170315_144435.mp4] - demonstrates that shelling was conducted also with 122-mm mortar. Video [20170315_141651.mp4] - show origin of shelling from DPR.

ринок (Ln 288), пожежну станцію і кілька цивільних помешкань.³⁷³ Під час всіх наведених випадків позиції УЗС знаходились на відстані від 2,5 км до 5 км від точок ударів.

166. 19 лютого 2015 року в ході протистояння між силами УЗС та ДНР снаряд, випущений з підконтрольної ДНР Миронівки, влучив в цивільне житло в Світлодарську, поранивши двох цивільних. Найближча позиція на той час знаходилась в 4 км (Ln 526).

4.10.3. ПРАВОВА ОЦІНКА

167. Під час всіх задокументованих вище атак в Світлодарську та Луганському не було особового складу УЗС, тож населені пункти мають статус незахищених цивільних поселень. Той факт, що база і блок-пости УЗС оточували поселення на відстані від 2,5 км до 5 км до найближчої житлової будівлі, не змінюють статус поселень. На таких відстанях не існує поважних причин, які б пояснювали нездатність розрізняти військові та цивільні об'єкти. Тож обстріли поселень реактивними системами залпового вогню «Град» та мінометами з 24 січня до 29 січня 2015 року, 9 лютого 2015 року та 13 лютого 2017 року не несли конкретних військових переваг силам ДНР і не служили жодним легітимним військовим цілям – це грубе порушення принципу відмінності. Аналогічним порушенням принципу відмінності є артилерійський обстріл силами УЗС 19 лютого 2015 року, в той час як найближча позиція ДНР знаходилась в 4 км від поселень. Відповідно, атаки можна кваліфікувати як зумисно спрямовані проти цивільних осіб або/та цивільних об'єктів – що є порушенням статті 8(2)(b)(i)/(ii) (in IAC) або статті 8(2)(e)(i) (в НМЗК) Статуту МКС.

4.10.4. ВИСНОВОК

168. В світлі вище зазначеного Автори радять, щоб ті комбатанти УЗС та ДНР, які відповідальні в здійсненні атак на цивільне населення та/або цивільні об'єкти в Світлодарську та Луганському в січні та лютому 2015 року, були ідентифіковані та переслідувалися відповідно до статті 8(2)(b)(i)/(ii) (in IAC) або статті 8(2)(e)(i) (в НМЗК) Статуту МКС. Окрім того, відповідальність сил ДНР також має бути врахована відповідно до статті 8(2)(b)(ix) або статті 8(2)(e)(iv) Статуту МКС – атаки, спрямовані на освітні заклади.

4.11 Інші задокументовані атаки

169. Автори задокументували подальші атаки на цивільні об'єкти, які можуть бути кваліфіковані як воєнні злочини відповідно до Статуту МКС як цілеспрямовані атаки проти цивільного населення. Внаслідок відносно незначних обсягів або невеликої частоти задокументованих атаки на певні населені пункти Автори вирішили представити цю інформацію у вигляді таблиць. Це не має розцінюватись а ні як менша серйозність цих атак, а ні зумовлювати меншу кримінальну відповідальність винних осіб.

373 Witness statements: 0237K963 (date, damage to civilian property); 0237K1044 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property); 0237K1045 (date, time, intensity of shelling and damage to civilian property); 0238K976 (date, timing, intensity of shelling, damage to civilian property). Video [MOV_0069.mp4] - demonstrates that shell came from DPR-controlled territory and also method of shelling. Video [IMG_0608.mp4] - shows damage to market and method of shelling.

4.11.1. ТАБЛИЦЯ ІНШИХ АТАК, ЗАДОКУМЕНТОВАНИХ АВТОРАМИ

CASE FILE	DATE/TIME	IMPACT SITE	MEANS/ METHOD	OUTCOME	LEGAL ASSESSMENT	EVIDENCE
204	28 November 2014	Ambulance vehicle travelling on Road P22 between Stanytsia Luhanska and Luhansk City (attack began after vehicle passed LPR checkpoint)	Mortar attack on vehicle from Ukraine-controlled territory. Once vehicle passed LPR checkpoint mortar fire began to follow the vehicle until it reached a turning.	Doctor sustained injuries to both legs. Vehicle damaged from shrapnel.	Attack intentionally directed at civilians and/or civilian objects in violation of Article 8(2)(b)(i)/(ii) in IAC and Article 8(2)(e)(i) in NIAC.	<u>Witness statement</u> : 0204K813 (date, timing, origin, method, damage and casualties).
211/221	6 December 2014; 29 October 2014; 8 February 2015; 18 July 2016.	Novomykhailivka (Ukraine-controlled part of Donetsk Province) - hospital, church and civilian residences. Nearest UAF firing position was 400-500 meters from impact sites.	Mortar and MLRS Grad attacks on civilian objects from DPR-controlled territory.	Damage to hospital, church and civilian residences. Four civilians wounded.	Lack of proportionality between anticipated incidental harm to civilians/civilian objects/the environment and the military advantage sought in violation of Article 8(2)(b)(iv); Possible attack directed against medical facilities under Article 8(2)(b)(ix) or Article 8(2)(e)(iv).	<p><u>Witness statements</u>: 0221K872 (timing and intensity of shelling, damage to property and her injuries; 0221K873 (date, timing, intensity of shelling, damage to property and casualties); 0221K847 (date, timing and intensity of shelling, damage to property and casualties; 0221K982 (time, intensity of shelling, damage to property); 0221K983 (timing, intensity, casualties and damage); 0221K984 (date, timing, intensity, casualties and damage); 0221K871 (timing, direction and intensity of shelling, casualties); 0221K873 casualties.</p> <p><u>Video evidence</u>: [V60913-110940.mp4] - shows impact crater analysis demonstrating origin; [VID00034.MP4] - shows damage to property, victim's injuries, impact places.</p> <p><u>Photos evidence</u>: [P60913-105316.jpg, P60913-105336.jpg, P60913-105347.jpg] - shows medical documents of victim injuries; [P60913-112335.jpg] - shows damage to property.</p>

246	18 and 20 October 2014	Novotroitske (Ukraine-controlled part of Donetsk Province) - kindergarten (Ln 295), farm (Ln 291), civilian residences. Nearest UAF positions (Ln 294, 292, 293) between 600m and 1.3km from impact sites.	MLRS Grad attacks on civilian objects from DPR-controlled territory.	Two civilians dead; Three civilians injured; Damage to kindergarten; Damage to farm; Damage to over 100 civilian residences.	Attack intentionally directed at civilians and/or civilian objects OR failure to discriminate between civilian and military objects in violation of Article 8(2)(b) (i)/(ii) in IAC and Article 8(2)(e)(i) in NIAC.	Witness statements: 0246K1051 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and casualties); 0246K1052 (date, timing of shelling, damage to civilian property); 0246K1053 (date, timing of shelling, damage to civilian property and casualties); Videos and photo evidence [IMG_0545.MOV, IMG_0546.JPG, IMG_0547.MOV] - show damage to kindergarten and demonstrate origin of the attack; [IMG_0552.JPG] - show remains of Grad rocket; [IMG_0549.MOV] - shows impact hole demonstrating origin of the attack. All photos and videos in folder show damage to civilian property.
N6	3 August 2014; 8 December 2014; 29 April 2015; 13 August 2015.	Zalizne (Ukraine-controlled part of Donetsk Province)- school (Ln 328) and civilian residences. The nearest UAF position was located 1.43km away from impact sites (Ln 329).	Artillery attack from DPR-controlled territory.	Severe damage to school structure; Damage to civilian residences	Attack intentionally directed at civilians and/or civilian objects in violation of Article 8(2)(b) (i)/(ii) in IAC and Article 8(2)(e)(i) in NIAC and/or attack directed against educational facilities under Article 8(2)(b)(ix) or Article 8(2)(e)(iv).	Witness statement: N006K1068 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property). Video evidence: [Железное (Артемово)_школа №13.mp4] - show damage to school and crater analysis demonstrating origin of the attack.
N9	19 December 2015	Novgorodsk (Ukraine-controlled part of Donetsk Province) - kindergarten (Ln 332) in. Nearest UAF position was located 2.36km from impact site (Ln 316).	82mm mortar attack (exact origin unknown)	Damage to kindergarten	Attack intentionally directed at civilians and/or civilian objects in violation of Article 8(2)(b) (i)/(ii) in IAC and Article 8(2)(e)(i) in NIAC and/or attack directed against educational facilities under Article 8(2)(b)(ix) or Article 8(2)(e)(iv).	Witness statement: N009K1071 (date, time, intensity and damage).

N12	31 May 2015	Zajtseve (Ukraine-controlled part of Donetsk Province) - field (Ln 345) in. Nearest UAF position was 970m from impact site (Ln 343).	Mortar attack (exact origin unknown).	Injured civilian.	Attack intentionally directed at civilians in violation of Article 8(2)(b) (i) in IAC and Article 8(2)(e)(i) in NIAC.	<u>Witness statements:</u> N012K1079; N012K1080 (date, time, intensity of shelling and casualties); N012K1081 (date and casualties). Photo evidence: [IMG_1 209.JPG] - shows injury.
N11	8 November 2014; 24 April 2015; August 2015.	Chermalyk (Ukraine-controlled part of Donetsk Province) - kindergarten (Ln 344), school, agricultural school (Ln 347) and civilian properties (Ln 345) in Nearest UAF position was 1.1km away (Ln 346; 348).	BPM-1 infantry vehicle cannon or similar from DPR-controlled territory.	One civilian dead, two injured; Damage to kindergarten, school, agricultural school and several civilian residences.	Attack intentionally directed at civilians and/or civilian objects in violation of Article 8(2)(b) (i)/(ii) in IAC and Article 8(2)(e)(i) in NIAC and/or attack directed against educational facilities under Article 8(2)(b)(ix) or Article 8(2)(e)(iv).	<u>Witness statements:</u> N012K1082 (date, time, intensity of shelling, damage and casualties); N012K1083 (date, time, damage and casualties); N012K1084 (time, origin and intensity of shelling, casualties). <u>Video evidence:</u> [MV_1441.MOV] - shows damage to school property. Photos [Чермалык. Детский сад_след осколков.jpg, Чермалык. Детский сад_след осколков_2.jpg, Чермалык. Детский сад_след осколков_1.jpg] - show damage to kindergarten property; Photos in folder [Чермалык_фото > Чекмак] - show damage to civilian property and documents of death.
227	22 August 2016, 16 October 2016, 28 October 2016; 1 March 2017.	Zolote-4 (Ukraine-controlled part of Luhansk Province) – civilian residences (Ln 267, 266, 269). Nearest UAF position was a checkpoint between 300 and 500m away.	AGS-15 grenade launcher and high calibre machine gun from LPR-controlled territory.	One civilian dead and one injured.	Lack of proportionality between anticipated incidental harm to civilians/civilian objects/the environment and the military advantage sought in violation of Article 8(2)(b)(iv).	<u>Witness statements:</u> 0227K924, 0227K925, 0227K926, 0227K1036 (date, time, intensity of attack, damage to civilian property, casualties and origin of attack); 0227K1034 (date, time, intensity of attack, damage to civilian property and casualties). <u>Video evidence:</u> [IMG_0191.MOV] - show method, origin of attack. Video [IMG_0190.MOV] - show damage to civilian property.

228	8 August 2016; 29 August 2016.	Toretsk (Ukraine-controlled part of Donetsk Province) – civilian residences (Ln 270, 271). Nearest UAF position was 1.33km.	Artillery and/or mortar from DPR-controlled territory (Horlivka).	Seven civilians injured; Civilian residences damaged.	Attack intentionally directed at civilians and/or civilian objects in violation of Article 8(2)(b)(i)/(ii) in IAC and Article 8(2)(e)(i) in NIAC.	<u>Witness statement</u> : 0228K1037 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property and casualties); 0228K1038, 0228K1039 (date, time, intensity of shelling, damage to civilian property, origin and casualties). <u>Video evidence</u> : [IMG_0049.MOV] - show shell remains. Video [IMG_0051.MOV] - show damage to civilian property Video [IMG_0063.MOV, IMG_0059.MOV] - show direction of shelling. Videos [IMG_0062.MOV, IMG_0061.MOV] - show damage to civilian property.
261	8 November 2016	Novgorodske (Ukraine-controlled part of Donetsk Province) – civilian residences (Ln 318). Nearest UAF position was 1km away (Ln 316).	122mm mortar or artillery launched from DPR-controlled Horlivka.	One civilian dead; Five civilian houses damaged.	Attack intentionally directed at civilians and/or civilian objects in violation of Article 8(2)(b)(i)/(ii) in IAC and Article 8(2)(e)(i) in NIAC.	<u>Witness statement</u> :0261K1059 (date, time of shelling, damage to civilian property and casualties); 0261K1060 (date, time of shelling, damage to civilian property, casualties, origin and means of shelling). 0261K1061 date, time of shelling, damage to civilian property). <u>Photos</u> : at folder [8 марта] - show damage to civilian property. <u>Videos</u> [IMG_0566.MOV, IMG_0564.MOV, IMG_0563.MOV] - show damage to civilian property, crater analysis.

4.11.2 ТАБЛИЦЯ АТАК, ЗАДОКУМЕНТОВАНИХ ІНШИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

170. Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) та Спеціальна Моніторингова Місія ОБСЄ (СММ) зафіксували у спостереженнях додаткові атаки, що не були задокументовані Авторами. Автори не змогли отримати доступ до доказової бази цих організацій, щоб підкріпити вищезгадані спостереження. Як наслідок, ми не можемо провести правовий аналіз потенційної кримінальної відповідальності, пов'язаної з цими подіями. Однак події, описані далі, на перший погляд, виступають як такі, що несуть в собі прями чи невіркові атаки на цивільних та життєво необхідну цивільну інфраструктуру, а тому є важливими для подальшого розслідування Прокурора МКС.

LOCATION/ EVENT	DATE	IMPACT ON CIVILIANS	OVERVIEW	SOURCE
Avdiivka Shelling on May 13	May 13 2017	4 people killed	On 14 May, the SMM reported that four people were killed after an artillery shell – fired from an area under Russian-led separatist control – exploded on a house in Avdiivka. Tragically, this latest instance of Russian-led forces shelling civilian targets left two small girls orphaned. The SMM reported on 13 May on the death of a non-combatant male while under medical care for wounds sustained in the conflict. Such attacks must stop. We call on Russia to stop attacks on the civilians and end this senseless violence.	OSCE, 'Ongoing Violations of International Law and Defiance of OSCE Principles and Commitments by the Russian Federation in Ukraine' < https://osce.usmission.gov/ongoing-violations-international-law-defiance-osce-principles-russia-ukraine/ > Accessed 26 July 2017.
Dokuchaievsk power station shelling	15-Apr-16	Damage to civilian objects crucial to the survival of the civilian population	In the Government controlled village of Stepne, residents have had no access to water since the local power station in Dokuchaievsk was damaged by shelling on 15 April 2016. Water pipes across territory controlled by the LPR have been severely damaged due to shelling, limiting access to water for the population.	OHCHR, 'Report on the Human Rights Situation in Ukraine 16 August to 15 November 2016' < http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport16th_EN.pdf > Accessed 19 July 2017
Biuriuzove Street hospital shelling	24-Jun-16 and 23 Jul-16	Hospital shelling while 60 patients receiving treatment	On 24 June 2016, the children's ward of a polyclinic on Biuriuzove Street in Donetsk city was shelled, breaking windows, damaging doors and the heating system. On 23 July 2016, Hospital No. 21 in Kuibyshevskii district of Donetsk city was under fire for two hours, while the hospital was attending to the medical needs of 60 patients. Two patient rooms and the surgical ward were severely damaged by mortar and automatic rifle fire, seriously affecting the hospital's capacity	OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 May to 15 August 2016' < http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/Ukraine15thReport.pdf > Accessed 25 July 2017
Horlivka residential areas explosions	04-Jul-16	Unspecified	On 4 July the SMM recorded two explosions assessed as outgoing mortar rounds from a residential area in "DPR"-controlled Horlivka where the SMM had also observed two sets of fresh tracks indicating that the weapons had moved from a nearby industrial complex with large storage facilities to a potential firing position, then back to the storage area.	OSCE, 'Hardship for conflict-affected civilians in eastern Ukraine' < http://www.osce.org/ukraine-smm/300276?download=true > Accessed 26 July 2017
Mykytivka in Horlivka school shelling	9-10 July 2016	20 local residents shelled while hiding in school	On the night of 9-10 July 2016, a school in Sakhanka, School No. 84 in Mykytivka in Horlivka, and School No. 7 in Horlivka were damaged by shelling. At the time, approximately 20 local residents were hiding in the basement of School No. 84 in Mykytivka. When visiting the schools in late July 2016, OHCHR did not observe any arms or fighters inside the buildings or in their vicinity.	OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 May to 15 August 2016' < http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/Ukraine15thReport.pdf > Accessed 25 July 2017

Makiivka, Dokuchaievsk and Marinka School Shelling	13-14 September 2016 to 4 October 2016	Unrecorded	Schools and educational facilities in the conflict zone continue to be damaged in shelling and exchanges of fire. Between 13 and 14 September, two schools in territory under 'Donetsk people's republic'-control were hit: School No. 44 in Makiivka was shelled, and bullets from small arms hit School No. 3 in Dokuchaievsk during the school day. On 4 October, School No. 2 in Government-controlled Marinka was shelled. The following day, on 5 October, schools No. 77, and kindergarten No. 154 suffered damage from a nearby explosion.	OHCHR, 'Report on the Human Rights Situation in Ukraine 16 August to 15 November 2016' < http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport16th_EN.pdf > Accessed 19 July 2017
Donetsk Water and heating cut from shelling	Feb-17	1 million residents affected	Around 1 million people in areas of Donetsk City outside Government control were left without water or heat for 24 hours following the shelling, which had damaged electricity and water systems, generating a "knock-on" effect on the heating supply. Temperatures were frigid, with civilians facing -20 degrees Celsius without adequate shelter, heat or access to water — all essential for survival.	United Nations, 'Thousands of Civilians Risk Losing Access to Basic Necessities as Fighting Escalates in Eastern Ukraine, Security Council Told' < https://www.un.org/press/en/2017/sc12704.doc.htm > Accessed 26 July 2017
Maiorsk checkpoint shelling with civilians queuing nearby	27-Oct-16	No casualties reported	On 27 October, the Maiorsk checkpoint was closed due to ongoing mortar shelling and exchanges of fire and in the evening another entry-exit checkpoint in Marinka was targeted by small arms fire and automatic grenade launcher. The same checkpoint was shelled on the night of 8 November, while civilians were queuing nearby. No casualties were reported.	OHCHR, 'Report on the Human Rights Situation in Ukraine 16 August to 15 November 2016' < http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport16th_EN.pdf > Accessed 19 July 2017
Water supply to Toretsk; Gas supply to Marjinka and Krasnohorivka	22-Nov-16	40,000 residents left with no access to water for 10 days; 15,000 residents left with no central gas supply for two years.	On 22 November 2016, damage to a water pipeline running through the 'no-man's land' left 40,000 residents of the Government-controlled town of Toretsk with no access to water for 10 days. Exchange of fire between Government forces in Avdiivka and the DPR armed groups in Yasynuvata repeatedly disrupted the services of the Donetsk Filter Station which serves 345,000 people on both sides of the contact line. Also, continuous shelling has obstructed the restoration of gas supplies for about 15,000 people living in the Government-controlled Marjinka and Krasnohorivka. The gas supply to the two towns stopped more than two years ago due to shelling damage.	OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 November 2016 to 15 February 2017' < http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport17th_EN.pdf >

Donetsk indiscriminate shelling power and water supply cut	January and February 2017	1.1 million residents deprived of water	<p>In Donetsk region, shelling in January and February 2017 cut off the power supply to four water filtration stations and damaged water pipes, depriving 1.1 million residents on both sides of the contact line of access to water for periods of between one and three days, and compromised the sustainable supply of clean water to Mariupol city.</p>	<p>OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 November 2016 to 15 February 2017' <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport17th_EN.pdf></p>
Donetsk Filtration System shelling and Mariupol water supply	January 2017 -	795,000 civilians dependent on water facilities	<p>Indiscriminate shelling and the presence of Ukrainian Armed Forces and armed groups near water facilities in Donetsk region continued to have a detrimental impact on the supply of water on both sides of the contact line. The Donetsk Filtration Station, which serves 345,000 people in Avdiivka, Yasynuvata and parts of Donetsk, stopped operations six times during the reporting period due to renewed shelling and resulting damage. Each such incident resulted in water supply interruptions on both sides of the contact line and threatened the life and physical integrity of employees. Mariupol, where nearly 450,000 people currently reside, has been receiving insufficient water and relying on a natural back-up reservoir since January 2017 due to damage to the South Donbas water pipeline. Another concern is shelling in the vicinity of the First Lift Pumping Station of the South Donbas water pipeline. This facility is an essential part of water infrastructure as it supplies raw water to five filtration stations which, in turn, process water for over one million people living on both sides of the contact line, from Mariupol in the south to the northwestern border of Donetsk region.</p>	<p>OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 February to 15 May 2017' <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport18th_EN.pdf> Accessed 24 July 2017</p>
Dolomitne projectile home destruction	10-Apr-17	Elderly couple's home hit by projectile	<p>On 10 April, in Dolomitne, where OHCHR observed the presence of armed groups close to residential houses, the home of an elderly couple was hit by a projectile and burned down. When visiting shelled areas in territory controlled by armed groups, OHCHR often noted fresh traces of heavy vehicles, indicating the recent presence of armed formations.</p>	<p>OHCHR, 'Report on the human rights situation in Ukraine 16 February to 15 May 2017' <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport18th_EN.pdf> Accessed 24 July 2017</p>

4.12 ВИСНОВОК

171. Автори задокументували докази 134 епізодів, що відбулися в 22 населених пунктах на чи в безпосередній близькості до “лінії зіткнення” між УЗС та силами сепаратистів (ДНР та ЛНР). Атаки спричинили щонайменше 100 смертей та 162 поранення цивільних та сотні випадків повного чи часткового руйнування цивільних помешкань та життєво важливої інфраструктури.
172. Використовуючи Статут МКС, Елементи злочинів МКС та застосовну юриспруденцію, Автори визначили, що докази атак дають підґрунтя стверджувати, що ці атаки становлять воєнні злочини згідно зі Статтею 8 Статуту МКС — або як атаки, здійснені цілеспрямовано на цивільних та/чи цивільні об’єкти (Стаття 8(2)(b)(i)/(ii) чи Стаття 8(2)(e)(i) Статуту МКС), або як атаки, здійснені проти військових об’єктів, але з браком пропорційності між можливою шкодою цивільним/цивільним об’єктам/довкіллям та очікуваною військовою перевагою (в порушення Статті 8(2)(b)(iv) Статуту МКС). Більше з тим, велика кількість атак були цілеспрямовані проти медичних та освітніх установ, що становить окремий злочин згідно зі Статтею 8(2)(b)(ix) або Статтею 8(2)(e)(iv) Статуту МКС.
173. Автори з усією повагою звертаються до Прокурора МКС з проханням повного розслідування всіх епізодів, задокументованих вище з метою притягнути відповідальних до справедливості.

5. Використання присутності цивільних осіб чи інших захищених осіб з метою убезпечення певних позицій, районів чи збройних сил від військових операцій противника

174. Автори задокументували регулярну для обох сторін конфлікту практику розміщення об'єктів артилерії, військової техніки і/або війська в безпосередній близькості до цивільного населення та цивільних об'єктів. У такий спосіб воюючі сторони піддають цивільне населення серйозній загрозі смерті або отримання ушкоджень, а також створюють небезпеку знищення чи пошкодження цивільного майна та важливих об'єктів інфраструктури, порушуючи при цьому принцип розрізнення. Використання цивільного населення як «живого щита» з ціллю убезпечити окремі позиції, райони чи збройні сили від військових операцій противника є воєнним злочином згідно зі статутом МКС, як у випадку міжнародних, так і неміжнародних збройних конфліктів. Автори з повагою просять прокурора МКС розслідувати вищезгадану практику з метою залучення винних до відповідальності.

5.1 Аналітичні рамки

175. Використання цивільного населення як «живого щита» з метою запобігання атакам на військові об'єкти є серйозним порушенням Женевської Конвенції,³⁷⁴ а також воєнним злочином згідно зі Статтею 8(2)(b)(xxiii) Статуту МКС (щодо МЗК). Згідно з Елементами злочинів МКС, судове розслідування має встановити що обвинувачений «підлаштовувався, або іншим чином використовував місцезнаходження одного або кількох цивільних осіб чи інших [захищених] осіб з метою захистити військовий об'єкт від атак противника, або ж іншим чином сприяти чи перешкоджати військовим операціям».³⁷⁵ Це визначення достатньо широке для того щоб включати як витіснення цивільних осіб на військові об'єкти, так і розміщення військової техніки та війська в безпосередній близькості до цивільних об'єктів або густонаселених цивільних районів. Яка саме відстань кваліфікується як «безпосередня близькість» у випадку даного злочину – це питання факту, що має вирішуватися в кожному окремому випадку. До важливих факторів, які слід враховувати, відносять тип та відому точність зброї, що використовувалася воюючими сторонами, доступ сторін до інформації про наявність та концентрацію цивільних осіб, а також їхню практичну здатність розміщувати військові об'єкти в альтернативних місцях.

176. Відсутня вимога демонструвати шкоду, що була заподіяна цивільним особам. Згідно з рішенням Апеляційної Палати МТКЮ у справі Блашкіча:

*«Використання захищених [осіб] як живих щитів є порушенням положень Женевської Конвенції незалежно від того чи були насправді ці живі щити атаковані та чи була завдана їм шкода. Дійсно, заборона розроблена для того щоб захистити [захищених осіб] від самої можливості піддаватися ризику заподіяння шкоди, а не тільки від самої шкоди».*³⁷⁶

177. Незважаючи на те, що Статут МКС не визначає складу еквівалентного злочину у контексті НМЗК, головний принцип розрізнення говорить про те, що «цивільне населення й окремі цивільні особи

374 Article 23 of Third Geneva Convention; Article 28 of Fourth Geneva Convention; Article 51(7) of Additional Protocol I to the Geneva Conventions.

375 ICC Elements of Crimes, Article 8(2)(b)(xxxiii): War crime of using protected persons as shields.

376 ICTY, The Prosecutor v. Blaskic, Appeal Judgement, IT-95-14, 29 July 2004, para. 654.

користуються загальним захистом проти небезпек, що зростають під час військових дій».³⁷⁷ Відповідно, МКЧХ розглядає заборону проти використання цивільних і захищених осіб в якості живих щитів, що застосовуються в НМЗК, в силу міжнародно-правового звичаю.³⁷⁸ Апеляційна Палата МТКЮ у справі Блашкіча погодилася з цією оцінкою і визначила, що використання захищених осіб як живих щитів дорівнює воєнному злочину нелюдського чи жорстокого поводження у випадку НМЗК.³⁷⁹ Відповідно, автори зазначають, що використання цивільного населення в якості «живих щитів» з ціллю убезпечити певні позиції, райони чи збройні сили від військових операцій противника є воєнним злочином в неміжнародних збройних конфліктах згідно зі Статтею 8(2)(с)(і) Статуту МКС.

5.2 Задокументовані докази використання цивільних осіб в якості «живого щита»

178. Автори задокументували докази, що усі сторони конфлікту: УЗС, недержавні збройні угруповання, ЛНР, ДНР – регулярно розміщували військову техніку і живу силу на околиці або ж всередині цивільних об'єктів та густонаселених цивільних районів.
179. Наші знахідки підтверджуються також спостерігачами ОБСЄ, які помічали «зброю в густонаселених районах і спостерігали за веденням вогню з цих районів», що контролювалися УЗС, ДНР та ЛНР.³⁸⁰
180. Автори зазначають, що наведені випадки використання цивільних осіб як «живого щита» швидше за все становлять лише «верхівку айсбергу», що перетворюється на поширену практику:
- 2 червня 2014 року група бійців ЛНР атакувала український блокпост в Луганську з дахів навколишніх багатоповерхівок, всередині яких у той момент перебували цивільні.³⁸¹ Штурм тривав 2 дні.³⁸²
  - 30 жовтня 2014 року УЗС на кілька місяців розмістили військову базу в приміщенні школи в Красногорівці (Ln218), що призвело до часткового її руйнування.³⁸³
  - В листопаді 2014 року сили ЛНР, розташувавшись у Луганську, розмістили та відкрили вогонь з БМ «Град» всього в 150 метрах від густонаселеного Кам'янобрідського району міста.^{384, 385}
  - 2 січня 2015 року проукраїнський недержавний батальйон «Торнадо» облаштував табір та вогневу точку у цивільній клініці в Станиці Луганській,³⁸⁶ позбавивши її захищеного статусу. Клініка пізніше була обстріляна силами ЛНР.³⁸⁷

377 Article 13(1) of additional Protocol II to the Geneva Conventions.

378 ICRC, 'Rule 97. Human Shields', available at: https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_rul_rule97 (last accessed: 16/11/2017).

379 CTY, The Prosecutor v. Blaskic, Appeal Judgement, IT-95-14, 29 July 2004, para. 653.

380 OSCE, 'Thematic Report: Hardship for conflict-affected civilians in eastern Ukraine', February 2017, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/300276?download=true> (last accessed: 27/11/2017), p.4.

381 Geolocation coordinates: 48031'28" N 39015'25" E

382 Witness Statements: 0205K844, 0204K808, 0205K828, 0205K836, 0205K845, 0205K847, 0205K827.

383 Witness statement: 0138K938. Photos [folder 'Школа 4'] - show damage to civilian property. Videos in folder "видео последствий обстрелов" [V60815-160739.mp4, V60815-165010.mp4, V60815-165425.mp4] - show damage to property of school.

384 Geolocation coordinates: 48035'28" N 39016'37" E ; Witness statement: 0204K817

385 Add geolocation coordinates; Witness Statement: 0221K900. Video [IMG_1626.MOV] - shows damage to civilian property.

386 Geolocation coordinates: 48039'16" N 39028'30" E

387 Witness statement: 0204K811, 0204K821; Photos and videos: Case file: SL 4th november > торнадо амбулатория, обстрел амбулатории, подвалы амбулатории.

- 5 червня 2015 року військові УЗС використовували приміщення школи в Мар'їнці (Ln 238) щоб відбивати напад бійців ДНР.³⁸⁸
- 23 серпня 2016 року школа в Мар'їнці (Ln 238) була частково пошкоджена під час нападу сил ДНР на контрольно-пропускний пункт УЗС (Ln 239), що був розташований в 100 метрах від школи.³⁸⁹
- 13 січня 2017 року атака на базу ЗСУ в Новоселівці-3, що була розташована в 100 метрах від цивільних будинків, призвела до часткового пошкодження цивільної власності (Ln 103).³⁹⁰

181. Окрім того, життю цивільних осіб та інфраструктурі загрожують не тільки постійні або напівпостійні військові об'єкти, такі як військові квартали, бази, контрольно-пропускні пункти та стаціонарні пускові майданчики. Як було зазначено ОБСЄ: «цивільні особи повідомляють, що обстріл вівся всю ніч і вони нерідко бачили техніку, що була пригнана з метою обстрілу, а також, що члени озброєних формувань ДНР та ЛНР зверталися до них із проханням використовувати дахи їхніх будинків як вогневі позиції» (аналогічна ситуація трапилася й на контрольованій УЗС території).³⁹¹

5.3 Висновок

182. Як показують вищезазначені приклади, практика розміщення військових об'єктів (живої сили, техніки і/або вогневих позицій) в цивільних приміщеннях або серед цивільного населення здійснювалася усіма воюючими сторонами протягом усього періоду документації. Автори зазначають, що вищезгадані ситуації є лише невеликим переліком практик використання "живих щитів", які, як виявляється, є поширеними в зоні конфлікту

183. Такі практики не тільки ставлять під загрозу життя цивільного населення та інфраструктуру, що піддаються безладним атакам, особливо в світлі неточної природи зброї, що використовується обома сторонами конфлікту, а, більше того, наявність вогневих позицій у населених районах збільшує інші ризики та труднощі для цивільних осіб. Як зазначають в ОБСЄ: «по обидві сторони від лінії розмежування місцеві жителі скаржаться на переслідування членами обох протидобрих сторін, а також звинувачують їх у вчиненні неправомірних дій під впливом алкоголю та поганій поведінці щодо місцевого населення».³⁹²

184. Автори зазначають, що існують обґрунтовані підстави вважати, що розміщення військової техніки і/або війська на околицях і всередині цивільних об'єктів або ж густонаселених районів може бути кваліфіковане воєнним злочином у вигляді використання цивільних осіб в якості «живого щита» (Стаття 8(2)(b)(xxiii) Статуту МКС щодо міжнародних збройних конфліктів), або ж нелюдським чи жорстоким поведінням (Стаття 8(2)(c)(i) Статуту МКС щодо неміжнародних збройних конфліктів). Отже, автори звертаються до прокурора МКС з проханням розслідувати всі подібні випадки з метою переслідування відповідальних осіб.

388 Witness statement: 0134K1016; 0134K953; N003K1064; N003K1065.

389 Witness statements: 0134K953.

390 Witness statement: 0258K923; Videos and photos [IMG_1620.MOV, IMG_1621.MOV, WP_20170227_15_06_52_Pro.jpg] - show damage to civilian property.

391 OSCE, 'Thematic Report: Hardship for conflict-affected civilians in eastern Ukraine', February 2017, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/300276?download=true> (last accessed: 27/11/2017), p.4.

392 OSCE, 'Thematic Report: Hardship for conflict-affected civilians in eastern Ukraine', February 2017, available at: <http://www.osce.org/ukraine-smm/300276?download=true> (last accessed: 27/11/2017), p.5.

6. Висновок і запит

185. Для виконання цілей цього звіту, автори провели 24 польові місії до 43 поселень, що постраждали від конфлікту, взяли інтерв'ю у 297 свідків і задокументували 208 постраждалих від бойових дій місць. Використовуючи зібрані докази, а також отриману від інших організацій інформацію, автори застосували Статут МКС, Елементи злочинів МКС та застосовну юриспруденцію щоб стверджувати, що є вагомі підстави робити наступні висновки:

- З червня по вересень 2014 року, Збройні Сили Російської Федерації здійснили серію транскордонних нападів на українські населені пункти і військові позиції на території України. Ці напади продемонстрували залучення Росії в збройний конфлікт, який, як наслідок, може розглядатися, принаймні частково, як міжнародний збройний конфлікт для цілей Статуту МКС.
- Мали місце принаймні 134 атаки на цивільних осіб та/чи цивільні об'єкти у 22 населених пунктах, що може вважатися воєнним злочином у вигляді свідомо спрямованих атак на цивільне населення, що відповідає Статті 8 (2)(b)(i)(ii)(щодо міжнародних збройних конфліктів) або Статті 8(2)(e)(i)(щодо неміжнародних збройних конфліктів), або ж у вигляді безладних атак згідно зі Статтею 8(2)(b) (iv). Окрім того, деякі з цих атак можуть також вважатися атаками, що були свідомо спрямовані на медичні, освітні та/чи релігійні заклади у відповідності до Статті 8(2)(b)(ix)(щодо міжнародних збройних конфліктів) або Статті 8(2)(c)(iv)(щодо неміжнародних збройних конфліктів).
- Усі сторони конфлікту застосовували практику використання присутності цивільних осіб або інших захищених осіб з ціллю забезпечити позиції, райони та власні збройні сили від військових операцій противника, порушуючи при цьому Статтю 8(2)(b)(xxiii)(щодо міжнародних збройних конфліктів) або Статтю 8(2)(c)(i)(щодо неміжнародних збройних конфліктів).

186. Задокументовані атаки спричинили смерть принаймні 100 цивільних осіб, ще 162 особи отримали різні ушкодження, а також трапилися сотні випадків повного або часткового знищення цивільних житлових будинків та важливої інфраструктури. Більше того, за кожною задокументованою атакою та жертвою серед цивільного населення стоїть трагедія людини, яка вимагає відповідальності та правосуддя. Конфлікт спричинив смерті понад 10 000 осіб, переселення близько 1.5 мільйони цивільних осіб (включаючи 220,000 дітей) і невимірні травми багатьох життів, що стали заручниками конфлікту. Атаки на цивільних осіб, чи то навмисні, чи то безладні, спричиняють біль та страждання, так само як і практика розміщення військової техніки та війська в цивільних районах.

187. Відповідно до усіх вищезгаданих причин, автори з повагою спонукають прокурора МКС відкрити повне розслідування щодо ситуації в Україні з метою притягнення до відповідальності осіб, що винні у скоєні воєнних злочинів та злочинів проти людяності.

